

**Himanka-Kalajoki
Rahjan saariston ja
Siiponjoen
Natura-alueen
muinaisjäännösinventointi
2008**

Hans-Peter Schulz ja Tapani Rostedt

Kustantaja: Metsähallitus

Sisältö:

Perustiedot	3
Yleiskartta	4
Yleiskartta Siiponjoki	5
Yleiskartta Rahja	6
Inventointi	7
Lähteitä:	9
Muinaisjäännökset	10
1 KALAJOKI RAHJA PAPPILANKARI 1	10
2 KALAJOKI RAHJA PAPPILANKARI 2	12
3 KALAJOKI RAHJA PAPPILANKARI 3	12
4 KALAJOKI RAHJA RYÖPÄS 1	13
5 KALAJOKI RAHJA SIIROSENKARI N	15
Hevoskari kartta.....	16
Hevoskari ilmakekuva	17
Hevoskari 6-9, peitepiirros	18
6 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 1A.....	18
7 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 1B.....	21
8 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 2	22
9 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 3.....	24
10 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 4	25
11 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 5	26
12 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 6.....	26
13 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 7	27
14 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 8 A.....	29
15 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 8 B.....	30
16 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 9	31
17 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 10	31
18 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 11	33
19 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 12	33
20 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 13	35
21 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 14	36
22 HIMANKA RAHJA VÄÄRÄKARI 1	37
23 HIMANKA RAHJA VÄÄRÄKARI 2	39
24 HIMANKA RAHJA KORKIAKARI 1	40
25 HIMANKA RAHJA KORKIAKARI 2	44
26 HIMANKA RAHJA KORKIAKARI 3	45
27 HIMANKA RAHJA KORKIAKARI 4	45
28 HIMANKA RAHJA KORKIAKARI 5	47
29 HIMANKA RAHJA KORKIAKARI 6	48
30 HIMANKA RAHJA KORKIAKARI 7	49
31 HIMANKA RAHJA NÄRVÄNEN.....	50
32 KALAJOKI RAHJA SELKÄKARVO 1	51
33 KALAJOKI RAHJA SELKÄKARVO 2	53
34 KALAJOKI RAHJA ALAJOENKARI	54
35 KALAJOKI RAHJA PAPPILANKARI 4	55
36 KALAJOKI RAHJA PAPPILANKARI 5	55
37 KALAJOKI RAHJA PAPPILANKARI 6	56
38 KALAJOKI RAHJA KUUSIMÄLLÄ	58
39 KALAJOKI RAHJA HYÖNÄ	60
40 HIMANKA RAHJA PIKKU-LOUEKARVO	62
41 HIMANKA RAHJA ISO-LOUEKARVO	63
42 KALAJOKI SIIPONJOKI PLEUNA	64
43 KALAJOKI SIIPONJOKI 1.....	65
44 KALAJOKI SIIPONJOKI 2.....	67
45 KALAJOKI SIIPONJOKI TÖRMÄLÄNKOSKI 1	70
46 KALAJOKI SIIPONJOKI TÖRMÄLÄNKOSKI 2	72

47 KALAJOKI SIIPONJOKI 3.....	72
48 KALAJOKI SIIPONJOKI 4.....	73
49 KALAJOKI SIIPONJOKI 5.....	75
50 KALAJOKI SIIPONJOKI 6.....	78
51 KALAJOKI SIIPONJOKI TÖRMÄLÄNKOSKI 3	78
Muut havainnot	80
1001 KALAJOKI PUTKIKARI.....	80
1002 KALAJOKI RAHJA RYÖPÄS 2	81
1003 KALAJOKI RAHJA RYÖPÄS 3	82
1004 HIMANKA RAHJAHEVOSKARI NW	82
1005 KALAJOKI SIIPONJOKI RAJAMERKKI 1	83
1006 KALAJOKI SIIPONJOKI RAJAMERKKI 2	83
1007 KALAJOKI SIIPONJOKI W 1	84
1008 KALAJOKI SIIPONJOKI W 2	85
1009 KALAJOKI KIRKONMAANKANGAS	86
Vanhat kartat.....	87
Vääräkari Haminanperä 1893.....	87
Lepänen-Rahjan satama 1839.....	87
Saaristokartta 1650-luvulta	88
Siiponjoki 1762	89
Siiponjoki 1808-1809.....	90

Kansikuva: Näkymä Pappilankarin saaren länsipäästä Vanhanhaminan perukkaan.

Perustiedot

Alue: Rahjan saariston kansallispuisto ja Siiponjoen Natura-alue.

Tarkoitus: Tarkistaa riittävässä määrin, tihein pistokokein ja maastoltaan muinaisjäännoksille otollisilla alueilla kattavasti onko alueella kaiken ikäisiä muinaisjäännoksiä. Etsiä uusia muinaisjäännoksiä. Alustavasti rajata muinaisjäännökset niin, että ne voidaan asianmukaisesti merkitä kartoille. Havainnoida myös kulttuurihistoriallisia jäänteitä.

Työaika: Kenttätyöaika: 18.8. – 2.9.2008.

Kustantaja: Metsähallitus.

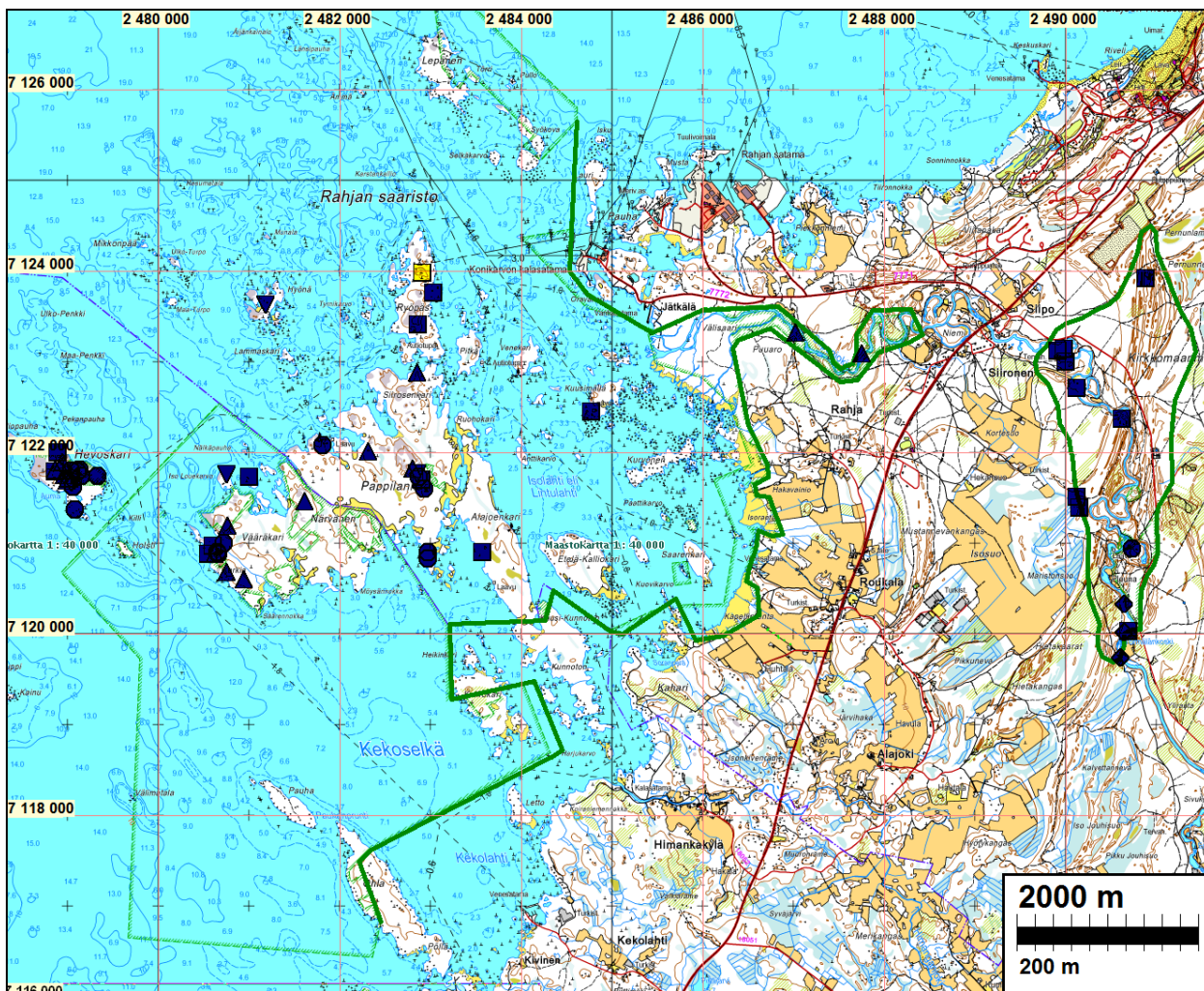
Tekijät: Mikroliitti Oy, maastotyö Hans-Peter Schulz ja Tapani Rostedt. Valmistelu ja esiraportti H-P Schulz. Valmistelu osittain ja raportti T. Jussila.

Tulokset: Alueelta tunnettiin ennestään Hevoskarin jatulintarha kolme Hevoskarin kivirakennelmaa ja Korkiakarin kalliohakkaukset. Inventoinnissa paikannettiin Rahjan saaristossa 36 aiemmin tuntematonta muinaisjäännoiskohdetta joissa monissa useita erilaisia rakenteita ja jäännoksiä. Pääosin jäännökset ovat *ranoja* eli verkonkuivaustelineiden tukiröykkiöitä, ns. *tomtningeja* eli kalastusmajojen jäänteitä*, kalasaunojen tai vastaavien asumusten ja muita rakennuksen perustoja, kummeleita ja funktioltaan tunnistamattomia röykkiöitä sekä rakkakuoppia. Kaikki jäännökset Rahjassa korkeustasoilla, jotka ovat paljastuneet veden alta laajemmiksi luodoiksi vasta historiallisella ajalla. Siiponjoen alueella havaittiin 10 historiallisen ajan muinaisjäännoista: tervahautoja, funktioltaan tunnistamattomia kuoppia – mahd. asumuksiin liittyviä jäänteitä sekä todennäköisesti Suomen Sodan 1808-9 aikaisia varustuksia. Lisäksi kirjattiin 8 hist. ajan rakennetta jotka eivät ole muinaisjäännoksiä: mm. rajamerkkejä ja selvästi nuoria rakennusten perustoja.

---

* *Tomtning on kivivallin ympäröimä pieni, usein soikea alue ilman tulisija, ajoittuvat 1500-luvulta-1700-luvulle, se on tilapäissuoja, jossa ei ollut kiinteää puurakennetta päällä, usein vene nostettu katoksi. Kalamajoissa on ollut rakennus + kiuas.*

Yleiskartta

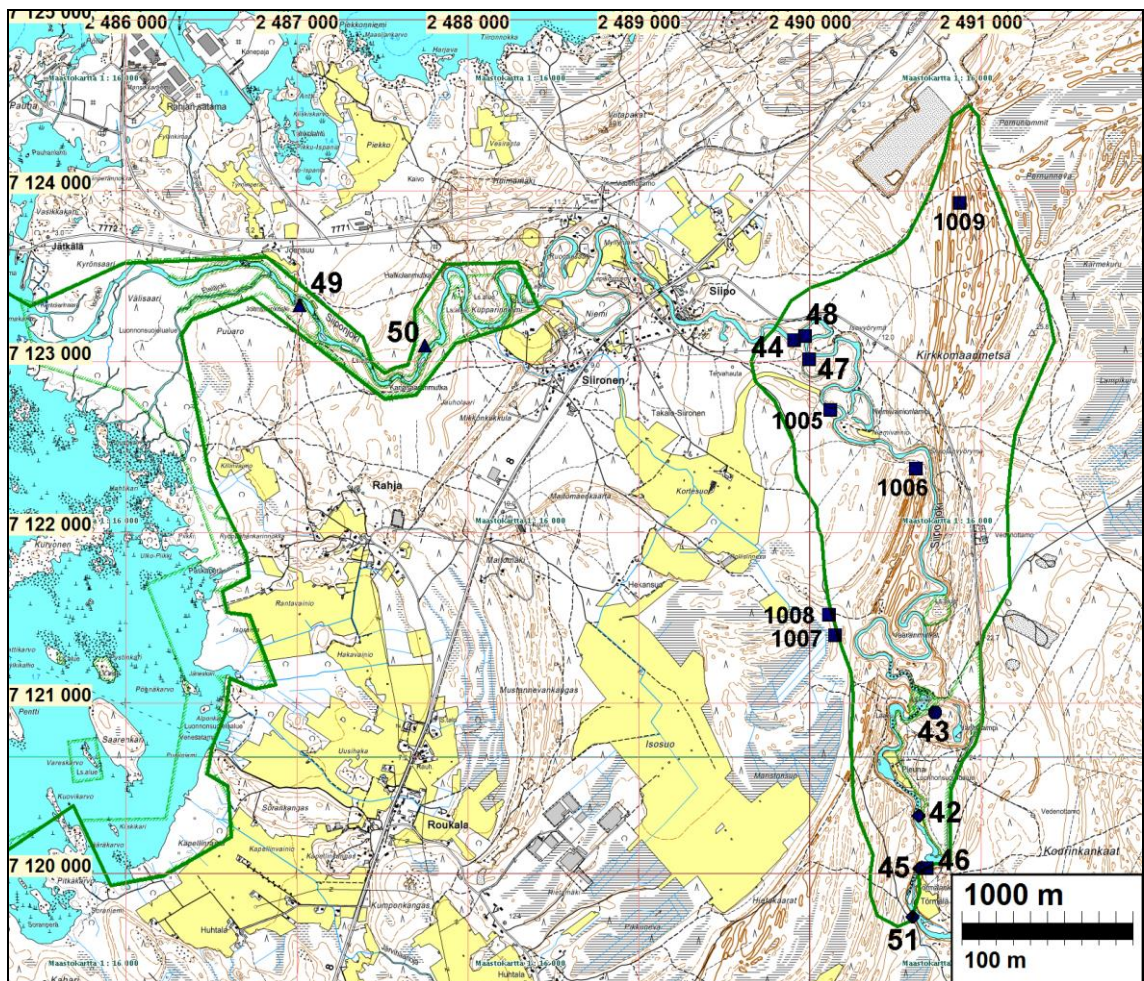

Tutkimusalueen raja vihreällä. Raportissa kuvatut kohteet sinisin symbolein.

Hyönän lounaisrantaa

Yleiskartta Siiponjoki

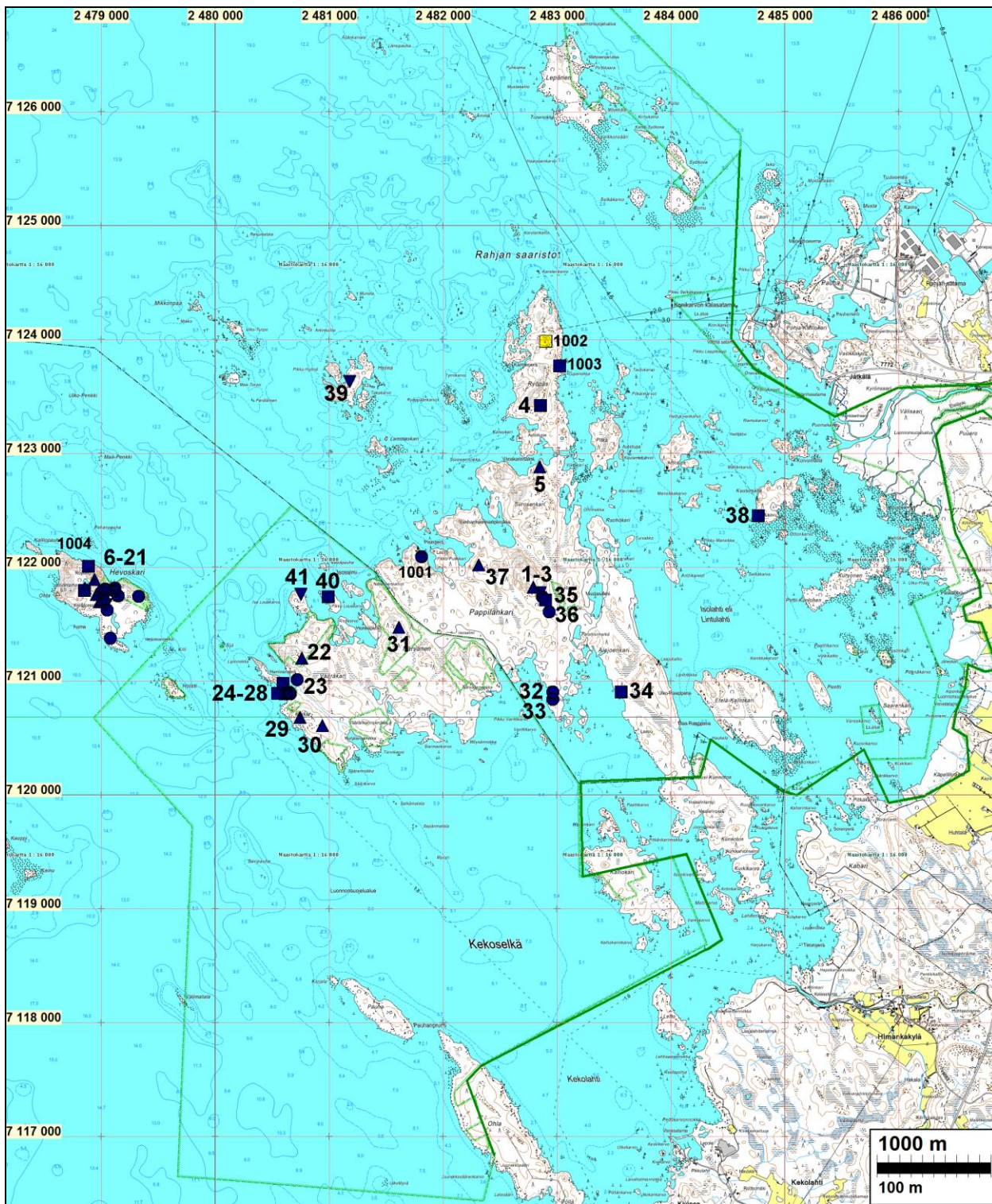

Tutkimusalueen raja vihreällä. Raportissa kuvatut kohteet sinisin symbolein.

Siiponjoen eroosiotörmää.

Yleiskartta Rahja

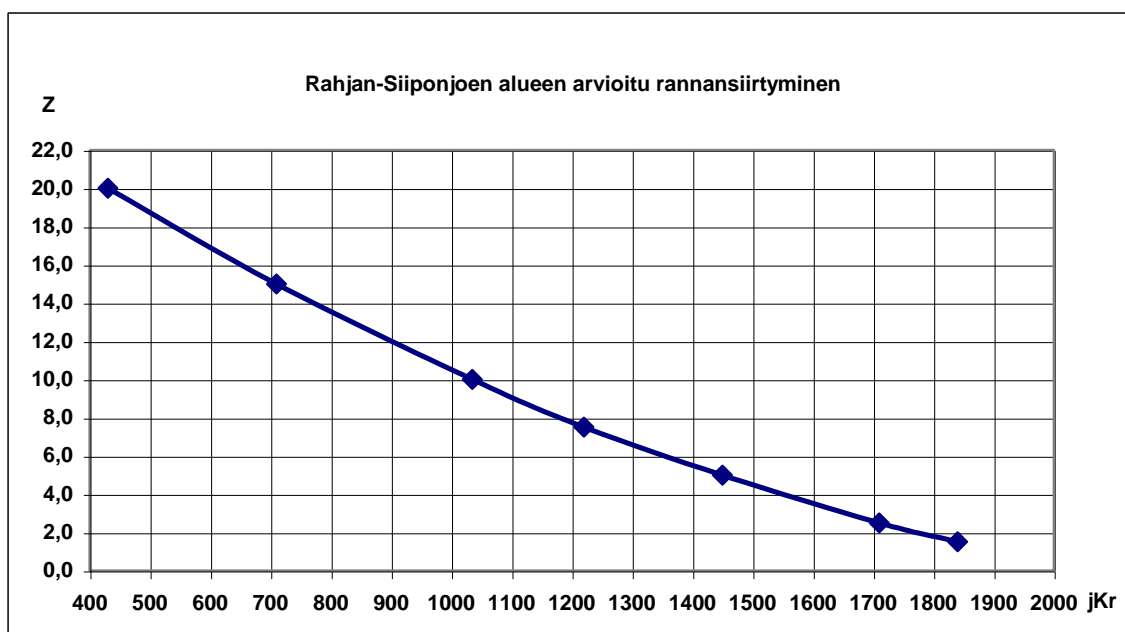

Pappilankarin kivi-rakkaa

Inventointi

Inventointi oli osana Metsähallituksen Kulma-projektia. Inventointi suoritettiin kahden arkeologin voimin elokuun lopulla v. 2008. Rahjan saaristossa kuljetus saariin ja pois saatiin metsähallitukselta osin yksityiseltä veneilijältä. Rahjassa käytiin läpi kaikki suuremmat saaret aivan tasaisen matalampia saaria lukuun ottamatta. Pieniä luotoja ja saaria tarkasteltiin pääosin vain mereltä ja maihin noustiin jos jotain ”epäilyttävää havaittiin”. Isoimmista saarista katsomatta jätettiin Lepänen jonka tarkasti myöhemmin Leena Lehtinen. Siitä on erillinen Lehtisen laatima raportti. Inventointi keskittyi pääosin Pappilankarin ja Hevoskarin saariin. Siiponjoella tutkittiin jokivarret kattavasti, jokisuuta lukuun ottamatta, jossa maastoa tarkasteltiin ainoastaan pistokokein kuten joesta etäällä olleella alueen koillisosan kankaallakin.

Tutkimusalue sijaitsee maamme nopeimman maankohoamisen alueella mikä on nyt n. 9 mm vuodessa (maankohoaminen on hidastuva – se on ollut nopeampaa aiemmin). Rahjassa saarten korkeimmat huiput kohoavat runsaan 15 m korkeudella, pääosan maastosta ollessa alle 7,5 – 5 m tasolla. Moni saari ja laajat ranta-alueet ovat alle 2 m tasolla.

Rahjan saariston korkeimmat huiput ovat paljastuneet luodoiksi rautakauden loppupuolella 700 luvulla ja pieniä saaria alueelle on noussut aivan rautakauden lopulla. 1200-luvulta alkaen on saarien maa-ala ollut jo siksi suuri ja korkealla vedestä – tyrskyjen ulottumattomissa, että niillä on voitu pitää pysyviä tukikohtia. Kalliopohjaisessa ”alkusaaristossa” on voinut olla rautakauden lopulla – varhaiskesiaikana ainoastaan kivirakenteita ihmisen toiminnan merkkeinä, eikä niitä välttämättä ole säilynyt ja jos on niin niiden ajoittaminen on hankalaa. Matalasta saaresta ovat ahtojäät saattaneet ”puhdistaa” rantakalliot tehokkaasti kivirakenteista. Keskiajalta lähtien viimevuosisadalle on saaristo ollut merkittävä kalastus- ja hylkeenpyyntialue, jossa on ollut kalastustukikohtia, ”tomtingeja”. Alueella on ollut tunnettuja ankkuripaikkoja oletettavasti jo keskiajalta lähtien. Sellainen on merkitty 1600-luvun saaristokarttaan (ks. s. 88). Vakituista asutusta - muutama torppa pieninen peltotilkkuineen – alueella ollut vasta n. 1700 luvulta alkaen, kun isoimpien saarten hiljalleen mataloituneet, lieju- ja sedimenttipohjaiset suojaosat lahdet ovat paljastuneet kuiville ja tarjonnet maaperää viljeltäväksi ja lampaille laidunnettavaksi. Muutoin alue on kallioista ja hyvin kivistä, moni paikoin sammaleen peittämää tai avointa lohkariekkoo ja rakkaa – jossa on hyvin hankalaa liikkua. Lapiota ei saaristossa käytetty – ei ollut maaperää mitä kaivaa arkeologin kannalta yleensä topografisesti mielenkiintoisilla maastonkohdilla.

Moni muinaisjäännökseksi tässä raportissa luokiteltu jäännös sijaitsee 2-3 m korkeustasolla ja niiden muinaisjäännosstatus iän puolesta saattaa olla kyseenalainen. Yhtäläillä muiden, korkeammilla sijaitsevien jäännösten ikä (käytöstä poistumista alkaen) voi olla vähemmän kuin 100 v. ja siten niillä ei voisi olla muinaisjäännosstatusta. Kivirakenteiden ajoittaminen inventoinnissa käytettävissä olevin keinoin on kuitenkin useimmissa tapauksissa mahdotonta ja siksi kaikki yli 2 m tasolla olevat jäännökset on ainakin alustavasti luokiteltu muinaisjäännöksiä ellei niiden ikä ole ollut muutoin tiedossa.

Siiponjoki kulkee hiekkakankaiden läpi ja se on voimakkaasti meanderoiva – jokiranta ja uoma siirtyvät jatkuvasti. Korkeimmat maastot Siiponjoen tutkimusalueella ulottuvat aivan tutkimusalueen kaakkoisosassa n. 25 m tasolle ja pääosin alueen itäosan kankaalla 20 m tasolle. Näillä tasoilla aleen itäosassa maasto on muinaisten, rannan suuntaisten dyynivallien kirjoma. Mannerjäätikön reuna oli alueella n. 10500 vuotta sitten, alueen ollessa Ancylusjärven peittämänä. Em. dyynialue (pohjoisosassa Kirkonmaanmetsä) alkoi paljastumaan veden alta ja muotoutumaan ajanlaskun alun tienoilla jolloin Siiponjoen suu jossain nykyisen Niemenvainion tienoilla. Periaatteessa voisi tutkimusalueella joen itäpuolella sijaita rautakauden ajoittuvia muinaisjäännöksiä. Alue on kuitenkin ollut rautakaudella ja äärimmäisen karua hietikkoa rannan tuntumassa ja varhaisrautakaudella dyynimuodostus on oletettavasti varsin tehokkaasti peittänyt kenties vähäiset pyyntikulttuurin jäljet. Myöhemmin jatkuvasti elänyt jokisuu ja jokiuoma on hävittänyt rantasidonnaisten asuinpaikkojen jäänteet. Vain sattumalta on saattanut sopivalla hetkellä fossiloituneen uoman äärelle olla jäänyt jäljelle jokin leiripaikka tai pienialainen asuinpaikka. Sellaisen löytäminen – jos niitä on yleensä alueella ollut – on hyvin vaikeaa ja lähes täysin onnen varassa. Maanviljelykulttuuri on voinut asettua alueella vasta keski-ajalla kun vesi on laskenut n. 5 m tasolle jolloin jokivarren liepeillä olevat alavat ja hie-noaineksisemmat maat ovat paljastuneet ja kuivuneet viljeltävään kuntoon ja niittymaiksi. Tutkimusalue käsitti kuitenkin jokivarren alueen nykyisessä jokisuussa ja idässä laajan muinaisen

Yllä: Siiponjoen eroosiotörmää Meanderin ulkokaarteissa. Tällainen ranta on varsin nuori. Alla: Siiponjoen itäosan ympäristön dyynialuetta.,

dyynikenttäalueen, joka maaston ja topografian puolesta on sopimatonta varhaisen ja pitkään vielä myöhemmänkin maanviljelykulttuurin asutukselle. Koko

tutkimusalueelta on siis jokseenkin toivotonta etsiä esihistoriallisia muinaisjäännöksiä menetelmillä joilla niitä yleensä muualta löydetään. Saariston ja Siiponjoen alueen karuuden ja muuten ominaispiirteiden takia alueelta löydettävissä olevat muinaisjäännökset ovat lajikirjoltaan suppeita, historialliseen aikaan ajoittuvia. Siiponjoen kehitys on selostettu tarkemmin Toni Syväkarin tutkimuksessa 2001 (jossa myös hyvä lähdeluettelo aluetta sivuaviin luonnontieteellisiin tutkimuksiin).

Tässä raportissa käytetty paikkojen **numerointi** (numero kohteen nimen edessä – raportin muinaisjäänökset -luvun numero) on ainoastaan tätä raporttia varten tehty juokseva numerointi jonka tarkoituksena on toimia viitteenä karttoihin merkittyihin kohteisiin. Mitään muita merkityksiä numeroilla ei ole. Numerot 1001-1009 ovat muita havaintoja, eivät muinaismuistolain mukaisia muinaisjäänöksiä.

Raporttiin liittyy CD jossa alkuperäiset valokuvat. Kuvatiedoston nimen alussa on raportin kohdenumero. Lisäksi yleiskuvia alueelta jotka eivät suoranaisesti liity mihinkään muinaisjäänöksen. Raporttiin on sijoitettu vain osa kuvista, pienennettynä ja alkuperäistä runsaammin kompressoituna. Kuvista on CD:llä erillinen lista (txt, xls ja html tiedostumuodoissa) jossa kuvatieoston nimi (tiedostonnimenä kuvan kohde ja aihe) ja kuvan ottopaikan xy ja pi koordinaatit (karkeasti n. $\pm 5-20$ m tarkkuudella). Kuvauspaikan koordinaatit on talletettu myös kuvan EXIF-tietoihin. Raportti CD:llä on raportin kartat ja ilmakuvat erillisinä orginaalitiedostoina (tif) sekä maastokarttojen ja ilmakuvien asemointitiedot (tfw ja ase) kkj-koordinaatiston. Osa ilmakuvista on vääräväriskuvina milloin mustavalkoinen kuva on ollut syystä tai toisesta epäselvä tai huonolaatuisempi kuin mustavalkokuva. Kartat ja ilmakuvat on tulostettu maanmittauslaitoksen karttatietokannasta kesällä 2008 ja talvella 2009 Mikroliitti Oy:n kopiointiluvalla 99/KP/07. Tällä luvalla ei raporttia voi monistaa, levittää tai asettaa julkisesti nähtäväksi internetissä tms. CD:llä on tässä raportissa käsiteltyjen kohteiden paikkatiedot teksti- ja xls –muotoisissa listoissa sekä MapInfon siirtotiedostomuodossa (mif-mid) xy ja pi koordinaatistossa, AutoCad dxf muodossa, shp ”shape” formaatissa, Google Earth paikkatietodatana (kml - xml) ja Magellanin upt – formaatissa (wgs-84 koordinaatit) ja gpx-formaatissa (gps-exchange datatiedosto –xml muotoinen, jota mm. uudet Garmin gps-laitteet käyttävät).

Espoossa 24.2.2009

Timo Jussila

Lähteitä:

- Kääriäinen E. 1966 : The Second Levelling of Finland in 1935-1955. Veröff. Finn. Geod. Inst. 75:5
- Sankari Toni 2001: Siiponjoen synty ja kehitys. Alueelliset ympäristöjulkaisut nro 244. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus.
- Sievänen M & Tikkanen H 2002: Rahjan saariston Natura 2000-alueen luonnonhoitosuunnitelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut nro 255. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus.
- Suutarinen Olli 1983 : Recomputation of Land Uplift Values in Finland. Reports of the Finnish Geodetic Institute, 83:1. 1-16.
- Tikkanen Hannu 2001: Rahjan saariston Natura 2000-alueen runkosuunnitelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut nro 235. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus.
- Varjo Uno 1964 : Über Finnische Küsten und Ihre Entstehung. Unter Besonderen Berücksichtigung der Bildungen ihrer Trockenzone. Fennia 91, N:o 2. 1-104.
- Virrankoski P (toim.) 1956: Suur-Kalajoen historia I. Kokkola.

Muinaisjännökset**1 KALAJOKI RAHJA PAPPILANKARI 1**

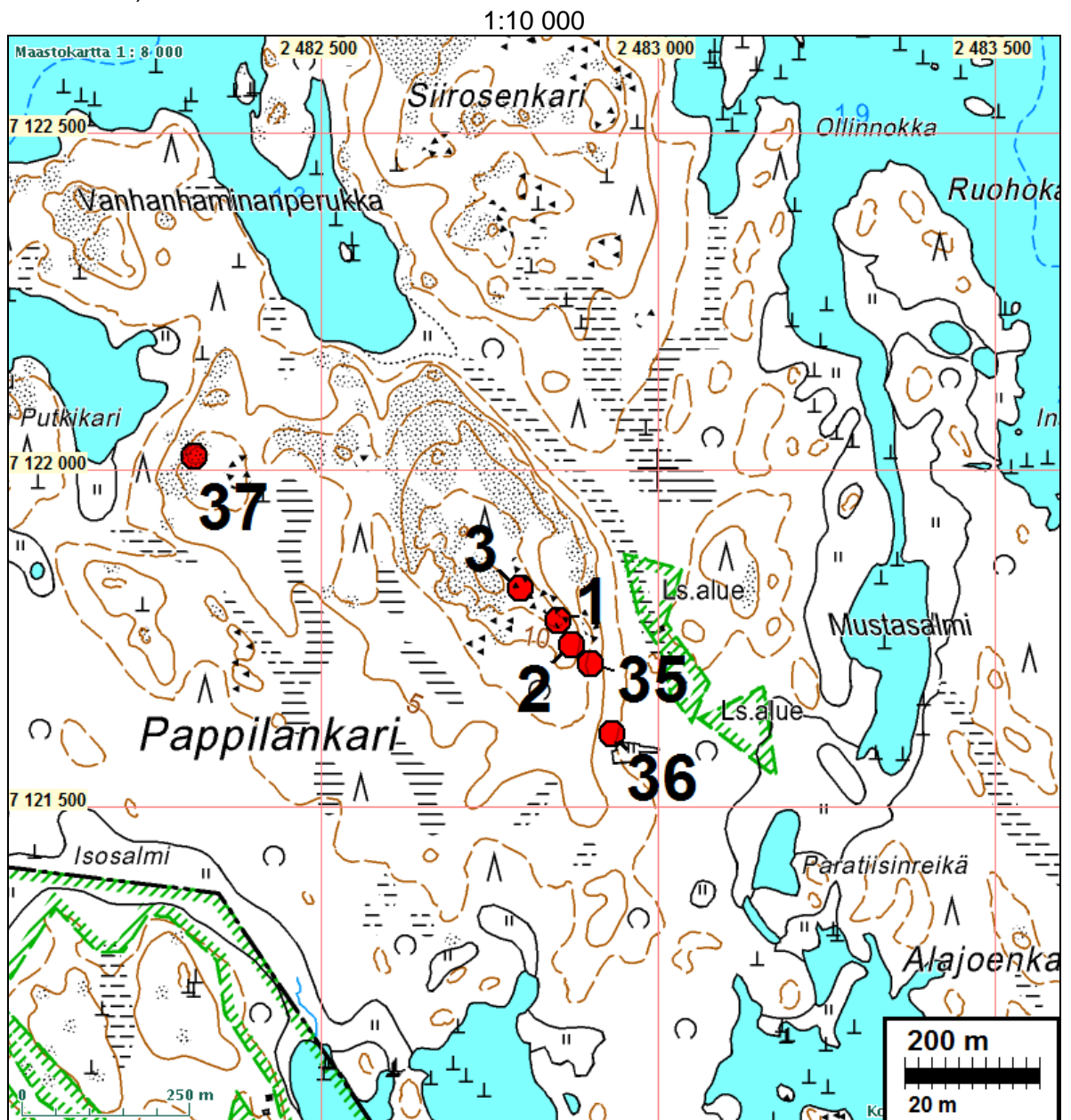
Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: pyynti: rökkiö - rana

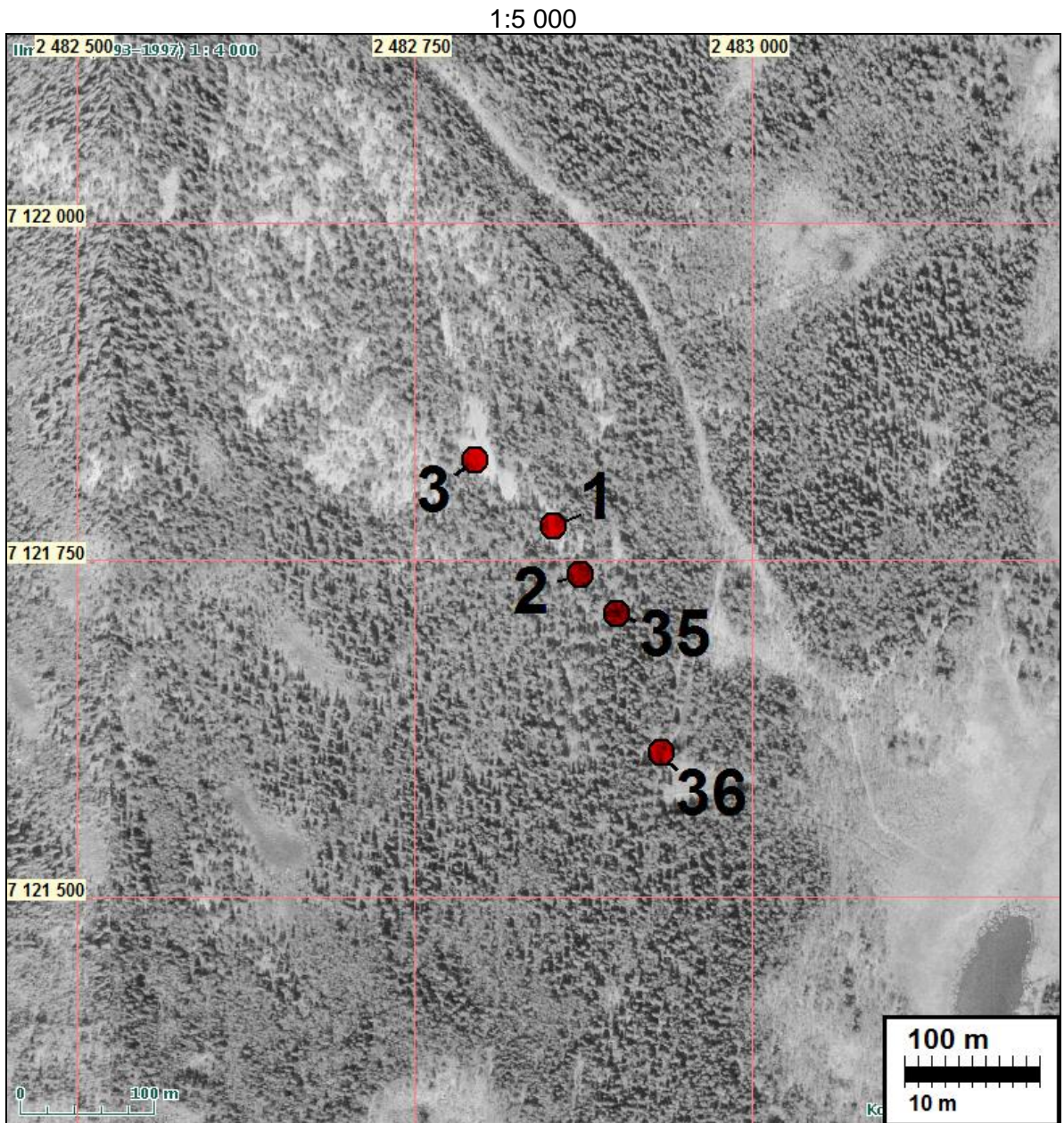
Kartta: x: 7121 775 y: 2482 853 z: 13 ±1 m
 p: 7126 019 i: 3337 130

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren länsiosan keskellä olevalla kalliomäellä.
 Huomiot: kivirökkiötä, 2 kpl, hyvin säilyneitä, rakkakivikossa, alue jäkälän peitossa; molempien läpimitta n. 1 m, korkeus 0,5 m, etäisyys toisistaan 6 m, tulkinta: ranoja eli verkkuvaustelineiden tukikivikoita. Rökkiöiden koordinaatit:

- 1) 7121776 2482850
- 2) 7121774 2482856

Kaksi ranaa – kiviroykkiötä kalliolla.

2 KALAJOKI RAHJA PAPPILANKARI 2

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: kuoppa - tomting

Kartta: x: 7121 739 y: 2482 873 z: 11 ±1 m
 p: 7125 982 i: 3337 148

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren länsiosan keskellä olevalla kalliomäellä.
 Huomiot: kivikkoon tehty kuoppa, sammalen ja varpujen peitossa, kuusimetsä, mitat 4 x 3,5 m, syvyys 0,5m, pohja tasainen, etelä- ja kaakkoisreunassa selvä valli, tulkinta: tomting eli pyyntiasumuksen (kalasauna tms.) pohja . Kohteesta Pappilankari 1 noin 40 m etelään.

Kartta s. 10, ilmakekuva s. 11.

3 KALAJOKI RAHJA PAPPILANKARI 3

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: tunnistamaton: röykkiö

Kartta: x: 7121 824 y: 2482 795 z: 13 ±1 m
 p: 7126 071 i: 3337 074

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren länsiosan keskellä olevalla kalliomäellä.
 Huomiot: Kiviröykkiö, osittain hajonnut, rakkakivikossa, alue jäkälän peitossa; läpimitta n. 1 m, korkeus 0,4 m, kohteesta Pappilankari 1 n. 80 m luoteeseen.

Kartta s. 10, ilmakekuva s. 11.

4 KALAJOKI RAHJA RYÖPÄS 1

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen: nykyaika
 Laji: muu: rakkakuoppa

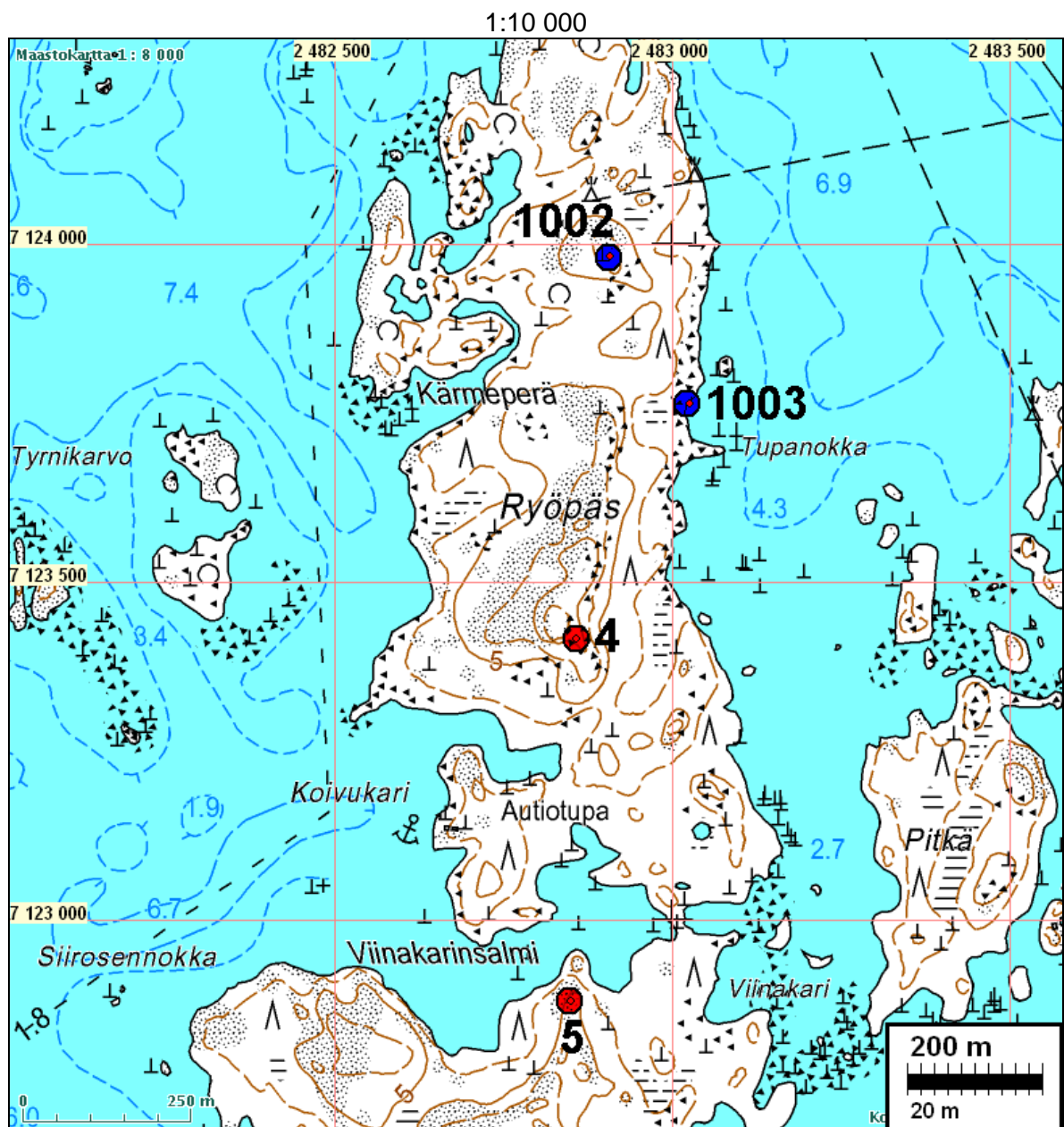
Kartta: x: 7123 418 y: 2482 858 z: 12 ±1 m
 p: 7127 661 i: 3337 212

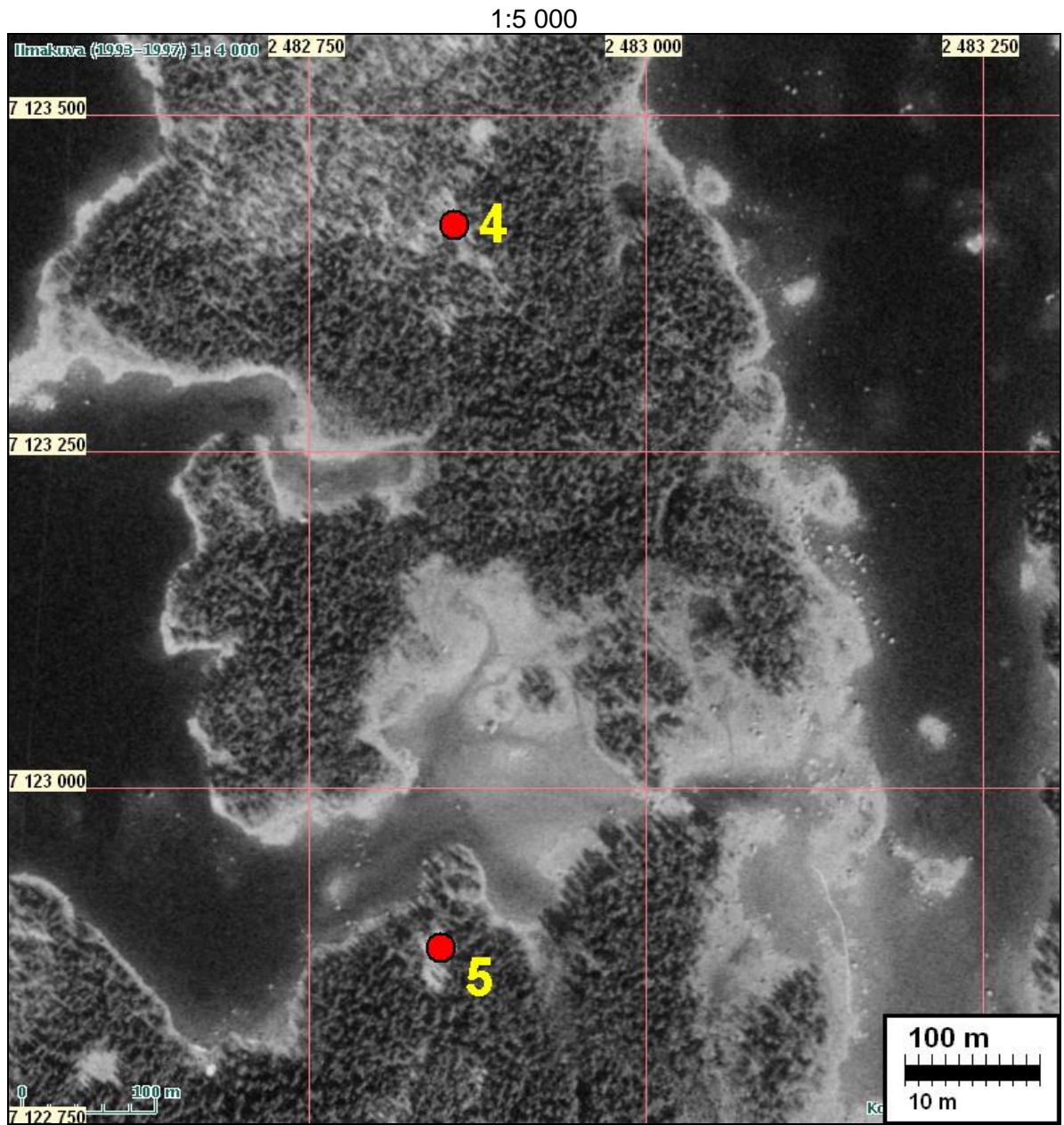
Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee pappilankarin pohjoispuolella olevan Ryöpäs -niemen/saaren eteläosan keskellä, itärannasta n. 170 m.

Huomiot: kuoppa, rakkakivikossa, historiallinen, hyvin säilynyt, mitat 0,9 x 0,8 m syvyys 0,5 m.

Ilmakuva seur. sivulla.

Rakkakuoppa.

5 KALAJOKI RAHJA SIIROSENKARI N

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: tunnistamaton: kivrakenne

Kartta: x: 7122 881   y: 2482 848   z: 5 ±1 m
p: 7127 125   i: 3337 177

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

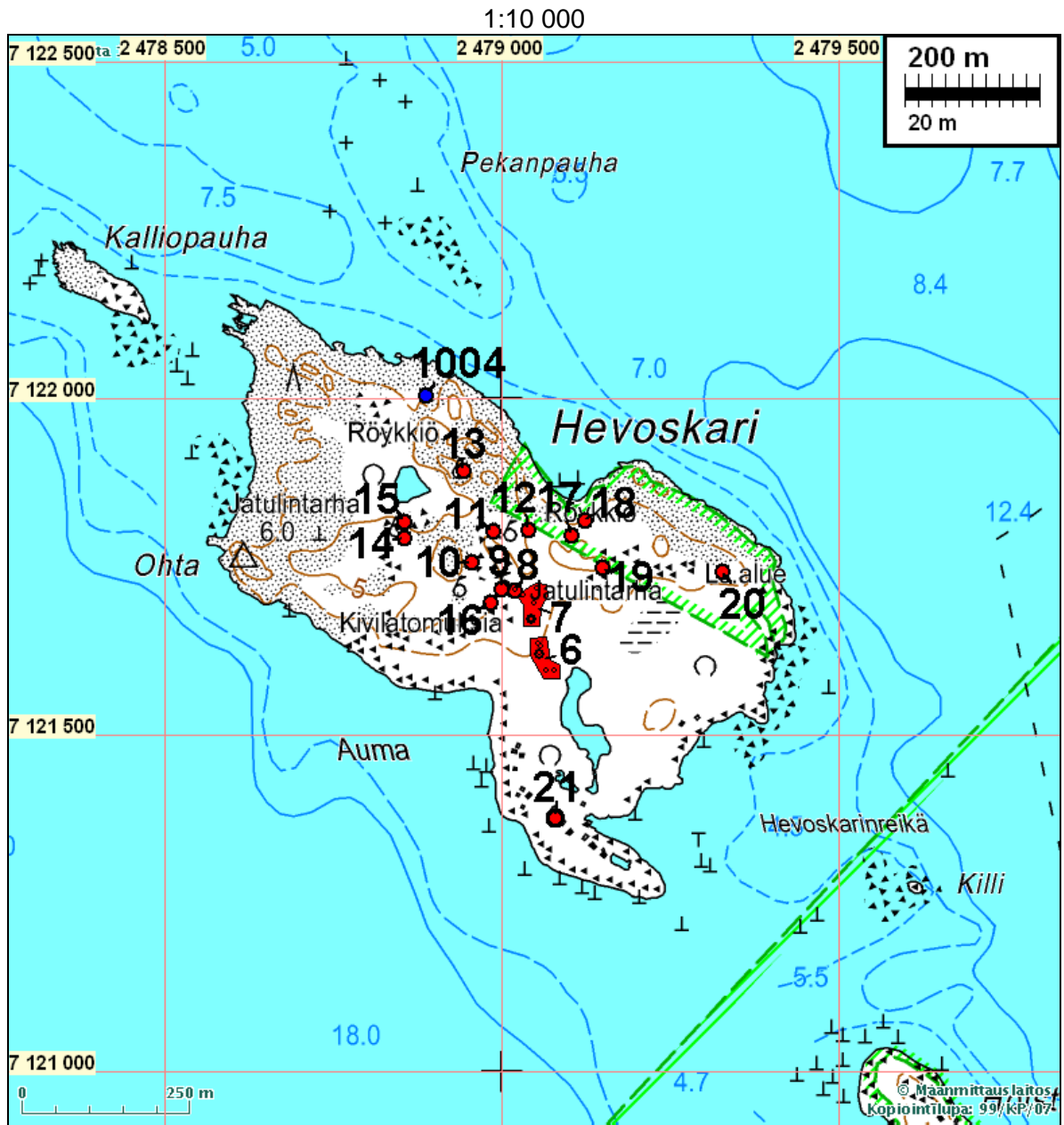
Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren länsiosan pohjoisosassa, Ryöppään eteläpuolella, Viinakarinsalmen etelärannalla, rannasta n. 35 m.

Huomiot: kivilatomus, historiallinen, ilmeisesti osittain hajotettu, kalliolla, mitat 0,9 x 0,8 m, korkeus 0,3 m.

Kartta s. 13, ilmakuva s. 14.

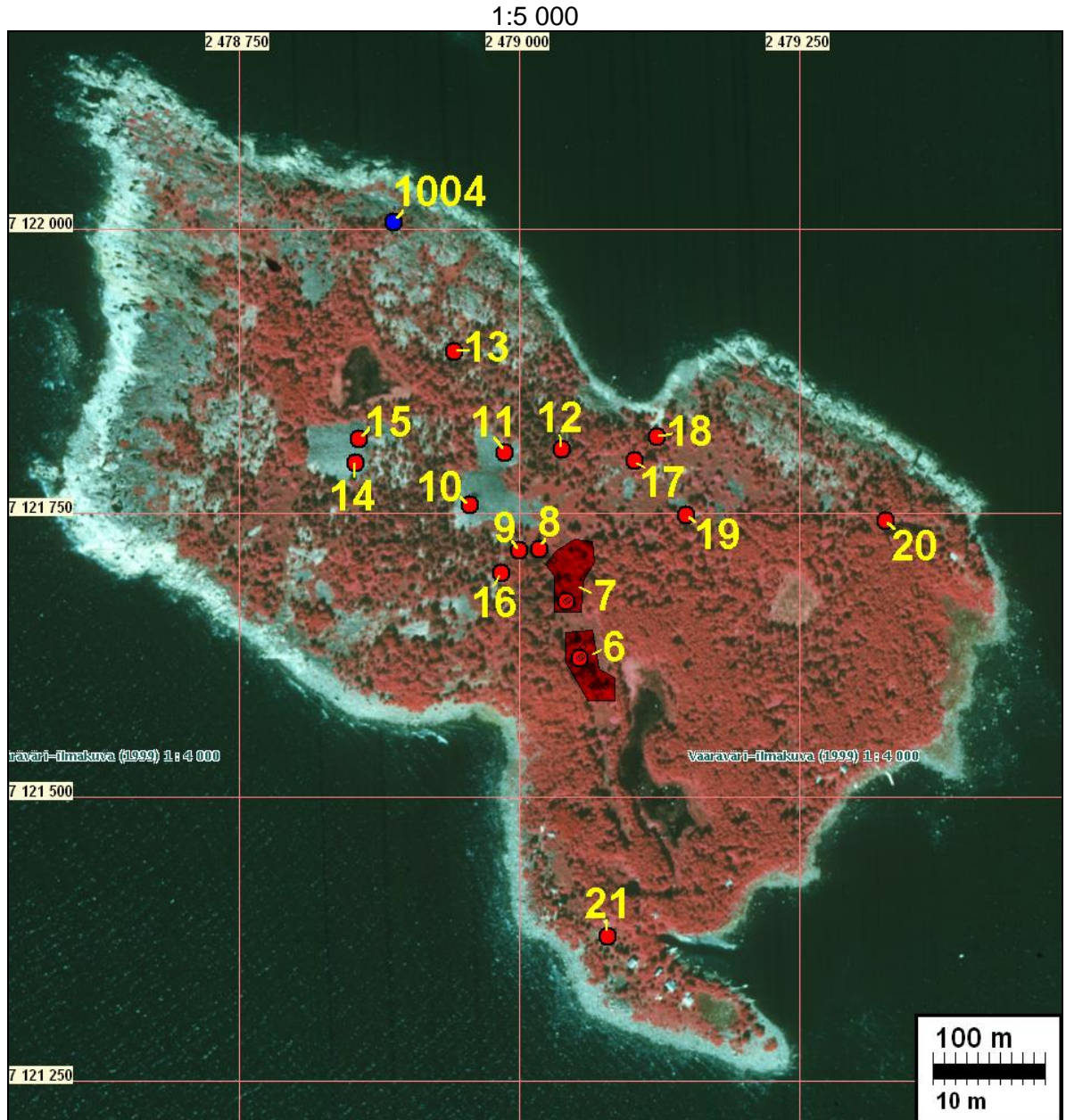

Hevoskari kartta

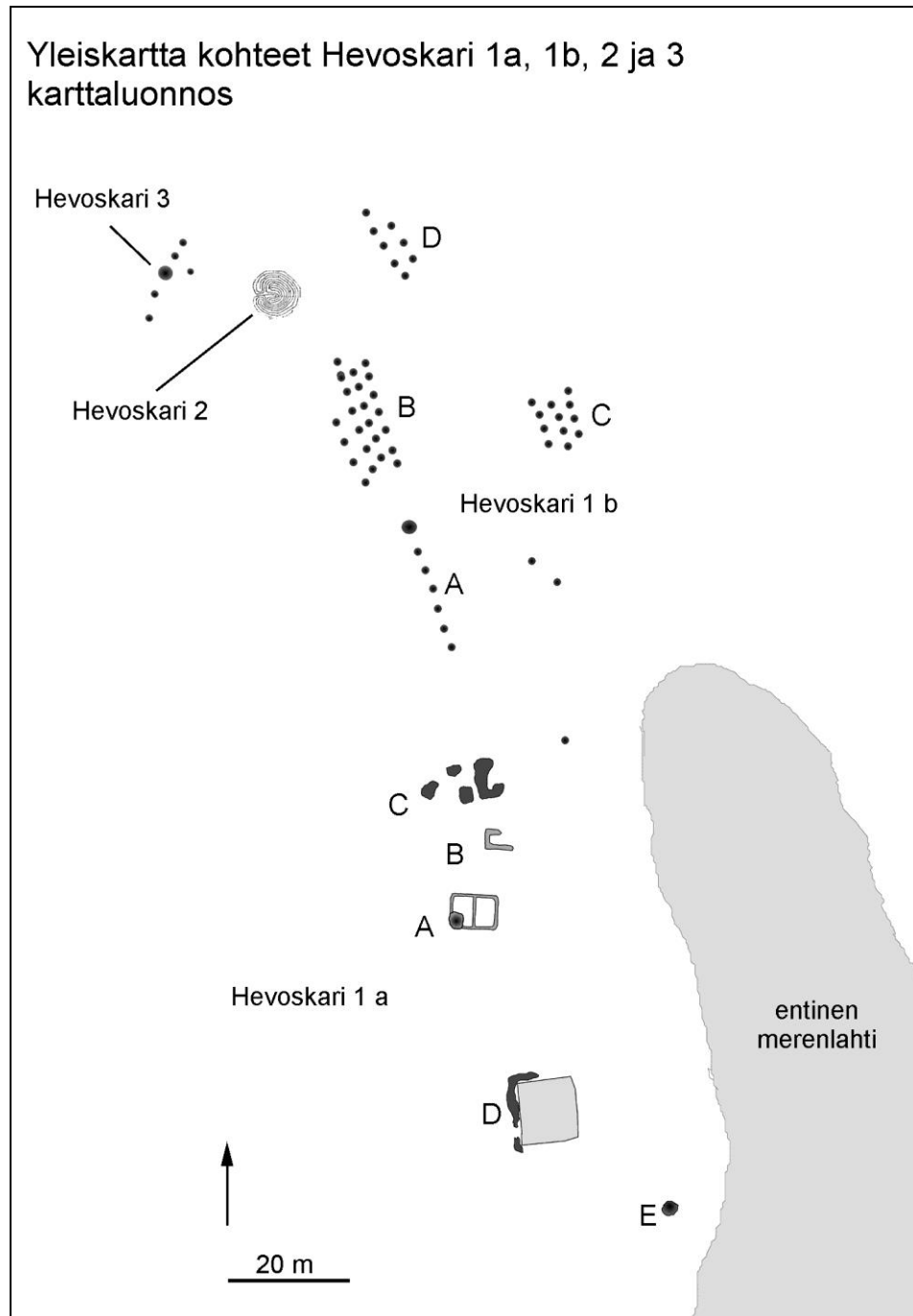

Hevoskari ilmakuva

Hevoskarin länsipään rantaa.

Hevoskari 6-9, peitepiirros

6 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 1A

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka

Kartta: x: 7121 622   y: 2479 054   z: 2,5 ±1 m
 p: 7126 046   i: 3333 327

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

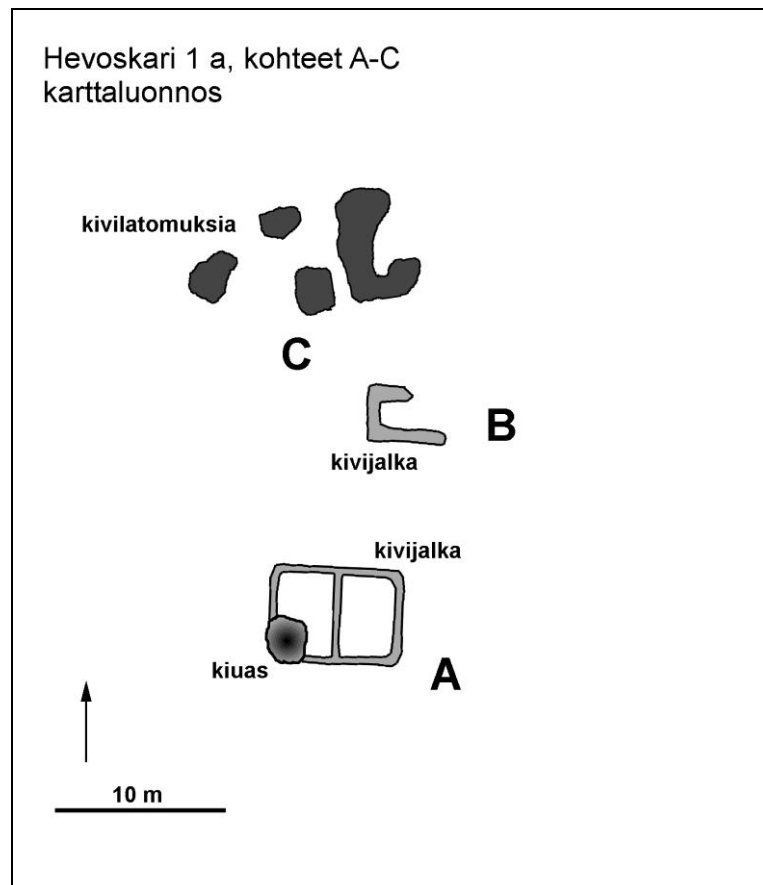
- Sijainti:** Paikka sijaitsee Hevoskarin keskikohdan eteläosassa olevan lammen koillispuolella, Aumanlahden rannasta n. 80 m koilliseen.
- Huomiot:** Hevoskari 1a, muinaisjäännösryhmä (samaa ryhmään kuuluu Hevoskari 1 b), historiallinen; A rakennuksen pohja, B rakennuksen pohja, C kivilatomuksia, D raivattu alue, E kiuas; suhteellisen hyvin säilyneet; kasvillisuus ruohikko, varpuja ja kataja; A: epäsäännöllisin välein perustuskiviä, mitat 7,5 x 4,5 m, keskellä poikittainen rivi kiviä (2 huonetta?), kaakkoisnurkassa kiuas; Ø n. 2 m, koostuu pienistä kivistä, matala, osittain kasvanut umpeen.
 B: L- muotoinen kuvio, jossa 30-70 cm pitkiä kiviä rivissä, päättyy isompaan kiveen, mitat 3,5 x 2,5 m.
 C: useita epäsäännöllisiä kivikasoja n. 200 m² alueella, pituus 2-5 m, leveys 1-2 m, korkeus 0,5-0,8 m.
 D: raivattu alue 20 m kohteesta A kaakkoon; 11 x 10 m kolmella reunalla epäsäännöllisiä kivikasoja.
 E: kiuas, 30 m kohteesta A kaakkoon; mitat 3 x 2,5 x 0,5 m, kivet pinnassa osittain palaneet.

Tulkinta: Kalastajamaja (A), sivurakennus (B), pelto (D), mahd. saunan paikka (E). Korkeuden perusteella 2,5 m mpy., paikka on voinut olla käytössä 1800-luvun lopulla.

Koordinaatteja:

7121623	2479056	7126047	3333329	Rak. pohja A
7121638	2479053	7126062	3333326	Rak. pohja B
7121632	2479057	7126055	3333330	Kivilatomus C
7121598	2479065	7126021	3333337	Pelto D
7121597	2479077	7126020	3333349	Kiuas E

Kartta s. 16, ilmakekuva s. 17, peitepiirros s. 18.

Jäänne A, rakennuksen pohja.

Jäännös B, rakennuksen pohja (kalasauna)

Jäännös C, kivilatomus.

7 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 1B

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: pyynti: rökkiö - rana

Kartta: x: 7121 672 y: 2479 042 z: 3 ±1 m
 p: 7126 096 i: 3333 317

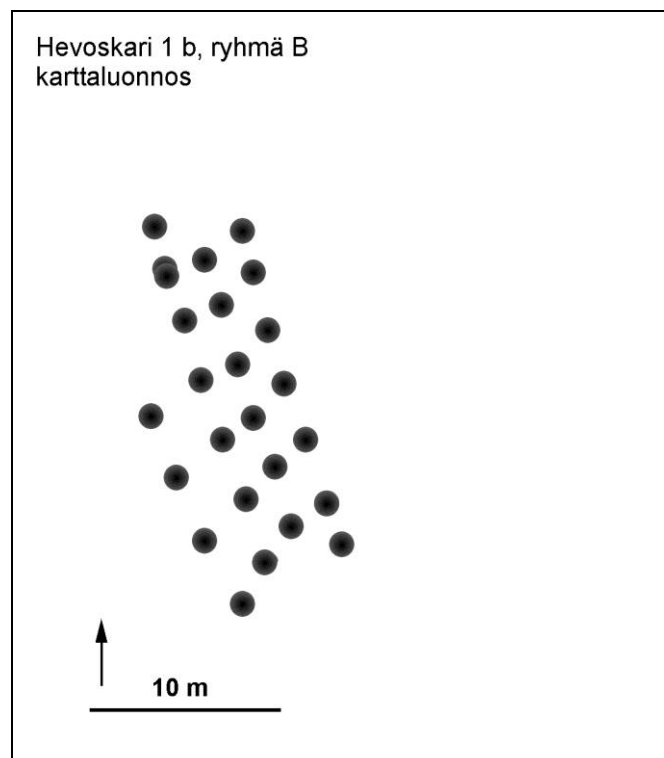
Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Hevoskarin keskikohdalla, Aumalahden rannasta 114 m koilliseen.
 Huomiot: Hevoskari 1b, muinaisjäännösryhmä, historiallinen; ainakin 54 pientä kivirökkiötä neljässä ryhmässä kohteen 1a itä- ja pohjoispuolella. Rökkiöiden läpimitta on keskimäärin 0,8 – 1,0 m, korkeus 0,4-0,6 m ja ne koostuu erikokoisista kivistä, osa rökkiöistä on jonkun verran hajonnut. Ne ovat suurimmaksi osaksi kasvaneet umpeen ja vaikeasti havaittavissa maastossa, kasvillisuus ruohikko, varpuja ja kataja. Rökkiöt sijaitsevat samansuuntaisissa rivissä, pääosin etelä-pohjois-suunnassa.
 A: yksi rivi, 7 rökkiötä, rökkiö pohjoispäässä on selvästi suurempi (Ø 2,5 m, korkeus 0,6 m);
 B: neljä riviä (4 + 7 + 6 + 7 rökkiötä (ks. kartta);
 C: 3 riviä joissa jokaisessa 4 rökkiötä;
 D: 2 riviä (3 + 5 rökkiötä), lisäksi on yksittäisiä lyhyitä rivejä kohteen 1a itäpuolella.
 Tulkinta: rökkiöt ovat ranoja (verkkotelineiden tukia).

Kartta s. 16, ilmakuva s. 17, peitepiirros s. 18.

Koordinaatteja:

7121673	2479044	7126097	3333319	Rökkiöalue S-pää
7121708	2479031	7126133	3333308	Rökkiöalue N.pää

Ranoja.

8 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 2

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: muu: jatulintarha

Kartta: x: 7121 718   y: 2479 018   z: 4 ±1 m
p: 7126 143   i: 3333 295

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

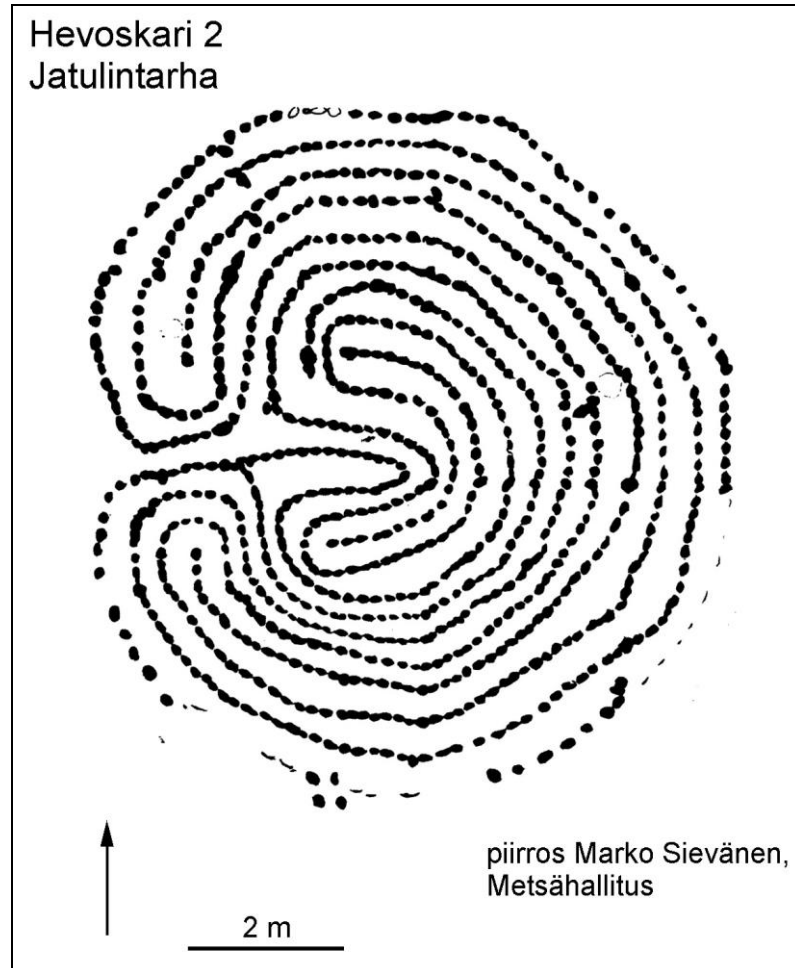
Sijainti: Paikka sijaitsee Hevoskarin keskikohdalla etelärannasta (Aumanlahti) n. 155 m ja pohjoisrannasta n. 170 m.

Huomiot: Hevoskari 2, jatulintarha, historiallinen, melko hyvin säilynyt; kivikossa, joka on varpujen ja katajan peitossa. Kivikehät ovat puolukkavarpujen peitossa, niiden välissä

on matala kasvillisuus. Yhteensä 11 kivikehää muodostavat labyrintin, jonka lähtökohtana on ristikko (mikä on yleisin jatulintarhan muoto). Kivet ovat 10-20 cm kokoisia ja kivikehien välit 20-40 cm, kokonaismitat ovat n. 9 x 8,3 m. Aukko on lännessä ja ristikko länsi-itä suuntainen.

Tulkinta: jatulintarhojen funktio on edelleen epävarmaa; Pohjanlahden rannikkoalueella niitä on ajoitettu korkeuden (m mpy) perusteella 1500-luvulta 1700-luvulle. Hevoskarin jatulintarha 4 m:n korkeudella, ja voisi näin olla 1700-luvulta.

Kartta s. 16, ilmakekuva s. 17.

9 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 3

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: tunnistamaton: röykkiö

Kartta: x: 7121 717 y: 2479 000 z: 5
 p: 7126 143 i: 3333 277

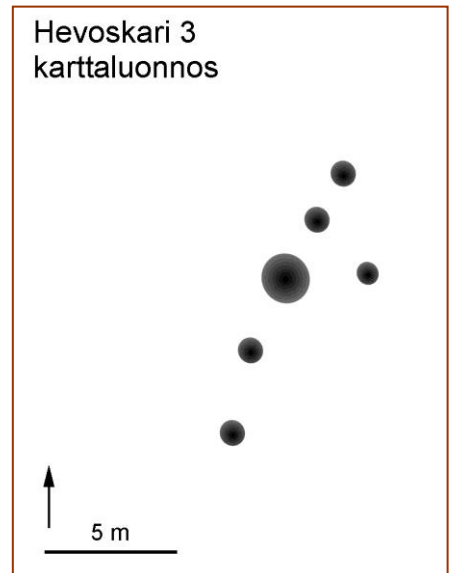
Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Hevoskarin keskikohdalla, jatulintarhan länsipuolella.

Huomiot: Hevoskari 3, muinaisjäännösryhmä, kiviröykkiöt, historiallinen, rakkakivikossa, kohtuullisen hyvin säilyneet; suippomuotoinen kiviröykkiö ja 5 matalaa kiviröykkiötä, rakkakivikossa. Suuremman röykkiön mitat ovat $\varnothing$ 1,8 m ja korkeus 0,9 m. Matalat kiviröykkiöt ovat keskimäärin läpimitaltaan 0,8 m ja 0,2 m korkea. Neljä röykkiötä ja isompi röykkiö modustavat hieman kaarevan linjan, jonka keskellä isompi röykkiö sijaitsee (ks. kartta). Tulkinta: funktio epävarma, isompi röykkiö on kummelin mallinen, mutta ei voinut toimia kummelina tässä paikassa, pienemmät röykkiöt ovat liian matalia ranoiksi.

Kartta s. 16, ilmakekuva s. 17, peitepiirros s. 18.

Hevoskari 3
 karttaluonnos

10 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 4

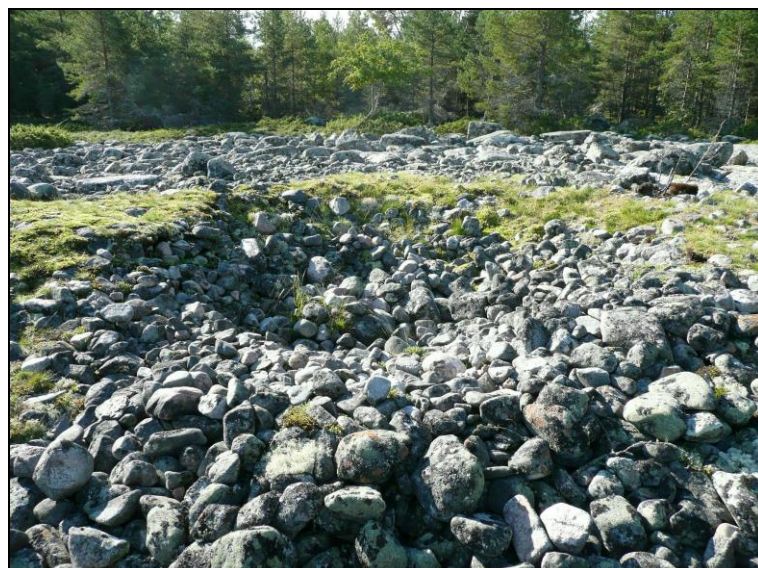
Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: tunnistamaton: röykkiö ja rakkakuoppa

Kartta: x: 7121 757   y: 2478 956   z: 7 ±1 m
 p: 7126 185   i: 3333 235

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Hevoskarin keskiosassa, etelärannasta n. 190 m.
 Huomiot: Hevoskari 4, A kiviröykkiö ja B kuoppa, historiallinen, rakkakivikossa, hyvin säilyneet. Ison suiponmuotoinen röykkiön A mitat ovat Ø 12 m ja korkeus 3,5 m (koko on varsin huomattava, tilavuus on arvioltaan 180 m³), röykkiön länsipuolella oleva kuoppa B ympäröi kivivalli, ulkomitat 6,5 x 6 m, varsinaisen kuopan mitat ovat 4 x 3 m ja syvyys on 0,8 m. Tulkinta: iso röykkiö on todennäköisesti kummeli, kuopan funktio on epävarma.

Kartta s. 16, ilmakuva s. 17.

11 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 5

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: tunnistamaton: röykkiö

Kartta: x: 7121 803 y: 2478 987 z: 4 ±1 m
 p: 7126 230 i: 3333 268

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Hevoskarin keskikohdalla, pohjoisrannasta n. 107 m lounaaseen.
 Huomiot: Hevoskari 5, kiviröykkiö, historiallinen; rakkakivikossa, hyvin säilynyt. Röykkiö on suiponmuotoinen, sen läpimitta on n. 3 m ja korkeus n. 1,5 m. Tulkinta: kummeli.

Kartta s. 16, ilmakekuva s. 17.

12 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 6

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: tomtin ja röykkiöitä

Kartta: x: 7121 806 y: 2479 038 z: 5 ±1 m
 p: 7126 230 i: 3333 319

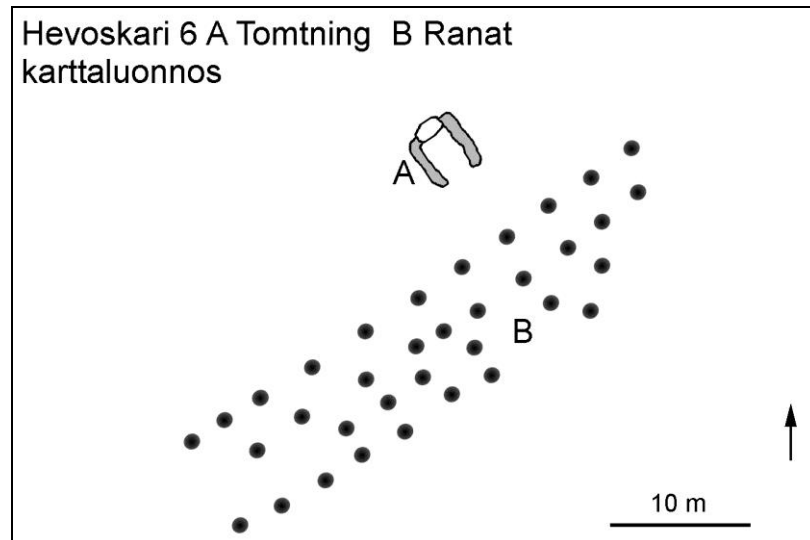
Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Hevoskarin keskikohdalla pohjoisrannasta n. 70 m lounaaseen.
 Huomiot: Hevoskari 6, A asumuksen pohja, B kiviröykkiöitä, historiallinen; suhteellisen hyvin säilyneet, osa röykkiöistä on hajonnet/hajotettu. Kivikko, harva mäntymetsä, aluskasvillisuus varpuja ja kataja.

A: 2,5 m pitkä ja 1,5 m leveä raivattu alue, jonka sivuissa on 30-60 cm kokoisista kivistä tehty valli, päädystä on isompi maakivi, kokonaismitat ovat 4 x 2,8 m. Tulkinta: Tomtning.

B: 34 pientä kiviroykkiötä 4 rivissä. Niiden läpimitta on 0,8 – 1,1 m ja korkeus 0,3 – 0,5 m. Røykkiöt ovat suurimaksi osaksi kasvaneet umpeen ja maastossa vaikeasti havaittavissa. Tulkinta: kiviroykkiöt ovat ranoja.

Kartta s. 16, ilmakekuva s. 17.

"Tomtning" eli tilapäissuojan, kalamajan pohja.

13 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 7

Rauh.lk: 2
Ajoitus: historiallinen
Laji: tunnistamaton: kivirakenne

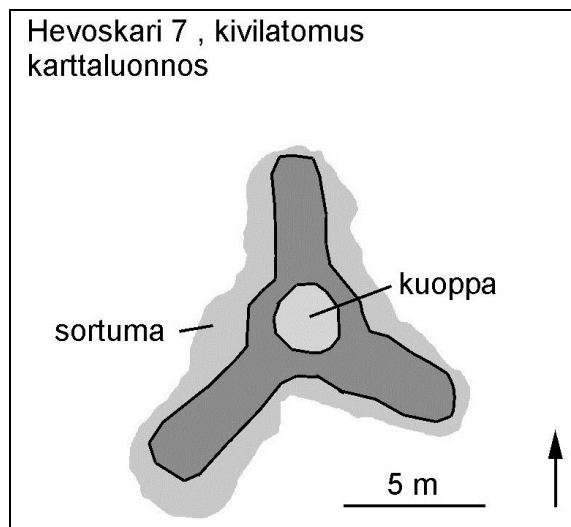
Kartta: x: 7121 892 y: 2478 942 z: 8 ±1 m
p: 7126 321 i: 3333 228

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Hevoskarin keskiosan pohjoisosassa lammen ja rannan välisellä kalliolla, pohjoisrannasta n. 98 m lounaaseen.

Huomiot: Hevoskari 7, kivilatomus kalliolla, historiallinen; melkoisesti hajonnut, röykkiömäinen rakennelma, jossa kuoppa keskellä ja kolme sakaraa. Kokonaismitta on noin 12 x 12 m, sakaroiden pituus 4 m, keskirakennelman läpimitta n. 4 m ja keskellä olevan kuopan läpimitta on n. 2 m ja syvyys 0,8 m. Tulkinta: funktio epävarmaa, kivilatomus on saaren korkeimmassa kohteessa; Hevoskarilla oli 1800-luvulla venäläinen vartioasema, rakennelma saattaa olla esim. tähystystornin perustus

Kartta s. 16, ilmakekuva s. 17.

14 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 8 A

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: muu: rakkakuoppa

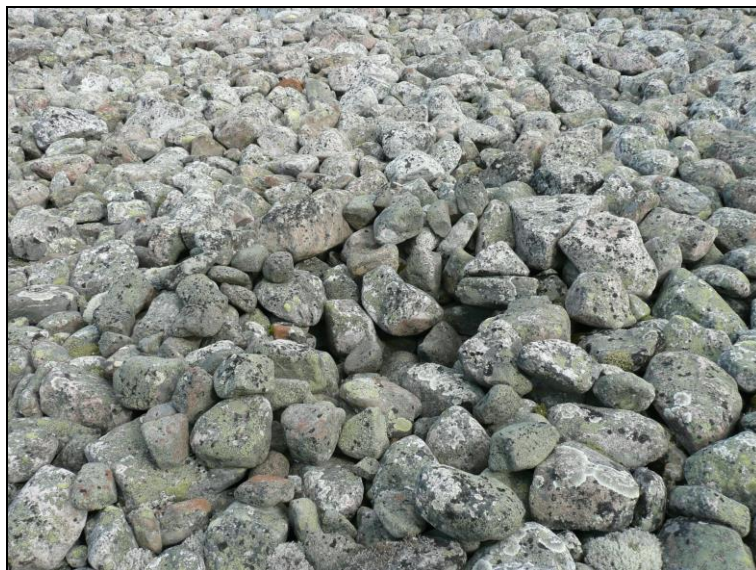
Kartta: x: 7121 794   y: 2478 854   z: 6 ±1 m
p: 7126 227   i: 3333 135

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee hevoskarin itäpuoliskon keskiosassa, lammen eteläpuolella ja etelärannasta n. 183 m koilliseen.

Huomiot: Hevoskari 8 a, kuoppa, historiallinen, kivirakka, mitat 5 x 4 m ja syvyys 0,8 m, kuopan keskellä iso kivi (2 x 2 m)

Kartta s. 16, ilmakuva s. 17.

15 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 8 B

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: tunnistamaton: kivrakenne

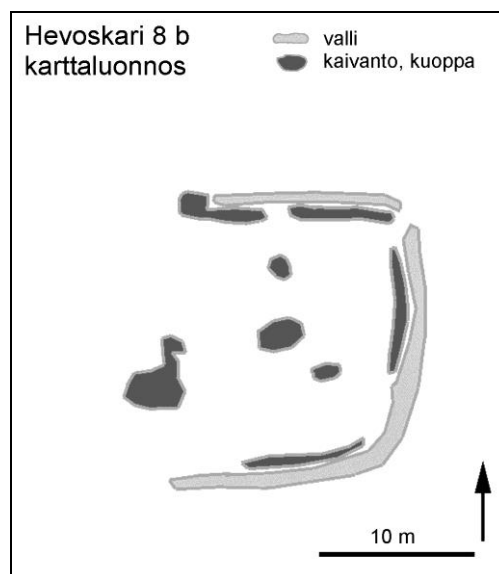
Kartta: x: 7121 815   y: 2478 857   z: 5 ±1 m
 p: 7126 248   i: 3333 139

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee hevoskarin itäpuoliskon keskiosassa, lammen eteläpuolella ja etelärannasta n. 203 m koilliseen.

Huomiot: Hevoskari 8 b, kivivalleja, kaivantoja ja kuoppia, historiallinen, kivrakka, osittain sortunut; noin 20 x 20 m kokoinen alue, jonka reunustaa pohjoisessa, idässä ja etelässä U-muotoinen matala ja 0,7 – 1 m leveä kivivalli. Vallin sisäpuolella on 0,5 – 1 m leveitä kaivantoja (näistä on ilmeisesti kiviä vallia varten nostettu), alueen keskellä on neljä epäsäännöllistä kuoppaa (mitaltaan 1 – 3,5 m, syvyys 0,5 – 1 m, ks. kartta). Tulkinta: funktio epäselvä, rakenteet liittyvät mahdollisesti 1800-luvun venäläisten vartioasemaan.

Kartta s. 16, ilmakuva s. 17.

Kivirakenne erottuu kuvissa huonosti.

16 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 9

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: tunnistamaton: röykkiö

Kartta: x: 7121 697 y: 2478 984 z: 5 ±1 m
 p: 7126 124 i: 3333 260

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee hevoskarin keskikohdalla, etelärannasta n. 134 m.
 Huomiot: Hevoskari 9, kivröykkiö, historiallinen, kivirakka, mitat 1 x 0,8 m, korkeus 0,5 m

Kartta s. 16, ilmakekuva s. 17.

17 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 10

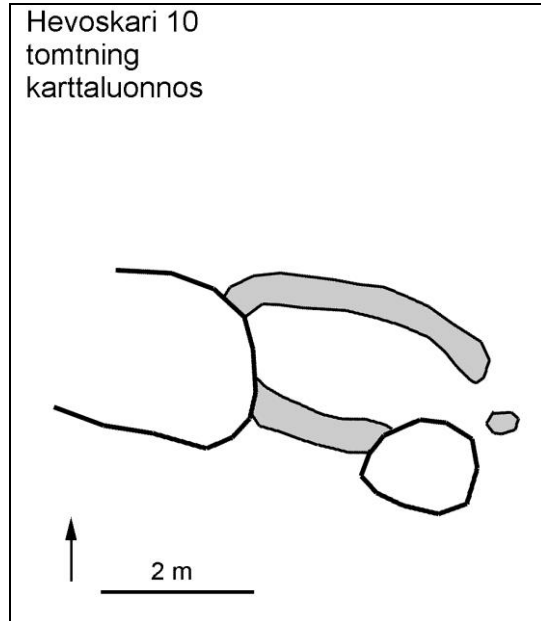
Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: tomtning

Kartta: x: 7121 796 y: 2479 103 z: 2,5 ±1 m
 p: 7126 217 i: 3333 384

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee hevoskarin keskikohdan pohjoisosassa, pohjoisrannasta n. 50 m.
 Huomiot: Hevoskari 10, asumuksen pohja, kivikko, harva koivumetsä, aluskasvillisuus heinä ja varpuja, kahden ison kiven väliin tehty kivivalli, pituus 1,6 m ja korkeus 0,3 m sekä kivien pohjoispuolelle tehty kaareva n. 3,5 m pitkä ja 0,3 m korkea kivivalli, alue keskellä raivattu, koko rakennelma on muodoltaan soikea ja 4 x 3 m:n mittainen.
 Tulkinta: tomtning.

Kartta s. 16, ilmakuva s. 17.

18 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 11

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: liesipaikka

Kartta: x: 7121 817 y: 2479 123 z: 3 ±1 m
 p: 7126 237 i: 3333 405

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee hevoskarin keskikohdan pohjoisosassa, pohjoisrannasta n. 30 m.
 Huomiot: Hevoskari 11, tulisija, historiallinen, kivikko/kallio, aluskasvillisuus heinä ja varpuja, neliskulmainen, mitat 1 x 1 m, korkeus 15 cm.

Kartta s. 16, ilmakuva s. 17.

Pieni varpujen peittämä kivilatomus – tulisija.

19 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 12

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: Tomting - ranoja

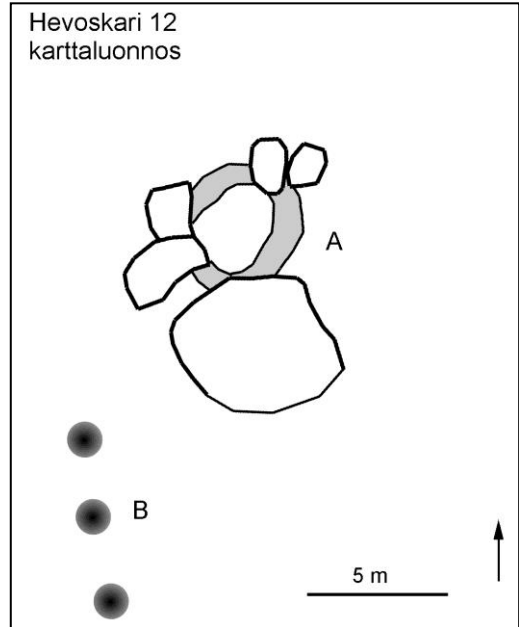
Kartta: x: 7121 748 y: 2479 149 z: 5 ±1 m
 p: 7126 167 i: 3333 428

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee hevoskarin keskikohdan itäpuolella, pohjoisrannasta n. 113 m.
 Huomiot: Hevoskari 12. A: asumuksen pohja, historiallinen, kivikko, harva koivumetsä, aluskasvillisuus kataja ja varpuja, neljään ison kiven kylkeen rakennettu kivivalli, joka on enemmillään 1 m leveä ja 0,5 m korkea, valli muodostaa soikean kehän, mitat 5 x 3,5 m keskialue tasainen, sinne on vyörynyt kiviä vallista;
 B: kohteesta A 5 m lounaaseen kolme pientä kiviroykkiötä, Ø 0,8 – 1 m, korkeus 0,4 -0,5 m.

Tulkinta: tomtning ja ranoja

Kartta s. 16, ilmakekuva s. 17.

20 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 13

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka

Kartta: x: 7121 743   y: 2479 327   z: 3 ±1 m
 p: 7126 154   i: 3333 605

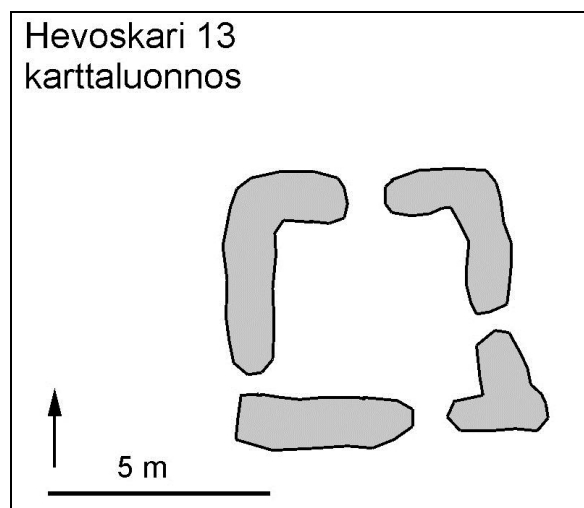
Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Hevoskarin koillispäässä pohjoisrannasta n. 70 m.

Huomiot: Hevoskari 13, rakennuksen pohja, historiallinen, kivikko, harva koivumetsä, aluskasvillisuus kataja ja varpuja; suorakulmainen hieman epäsäännöllinen kivijalka, jonkun verran hajonnut. mitaltaan n. 6 x 5 m; kivijalan leveys 0,7 – 1,0 m, korkeus 0,4 – 0,6 m, etelä- ja pohjoisseinässä selvä kulkuaukko (leveys 0,8 m), itä ja länsiseinässä ovat epävarmoja kapeampia aukkoja.

Tulkinta: funktio epävarmaa, ei ole merkkejä kiukaasta; majan tai liiterin pohjaksi kivijalka lienee ehkä liian massiivinen; kyse saattaa olla mahdollisesti eläinsuojan jäännöksistä.

Kartta s. 16, ilmakuva s. 17.

21 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI 14

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: kalamaja - ranoja

Kartta: x: 7121 377   y: 2479 079   z: 2 ±1 m
           p: 7125 800   i: 3333 340

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Hevoskarin eteläpäässä olevan niemen tyvessä.

Huomiot: Hevoskari 14, A rakennuksen pohja, B kiviröykkiötä, historiallinen, kivikko, aluskasvillisuus heinä ja varpuja.

A: hyvin säilynyt ja hyvin ladottu kivijalka, mitat 5 x 5 m, kivijalan leveys n. 30 cm ja korkeus 15 cm; nurkassa laakakivistä tehty kiuas (1,5 x 1,4 x 0,8 m), hieman sortunut, sitä on jossain vaiheessa laastilla korjattu (rakennus oli ainakin 1900-luvun alkupuolella vielä käytössä).

B: rakennuksesta 5 – 20 m kaakkoon 9 kiviröykkiötä (läpimitaltaan 1 – 1,2 m, korkeus 0,5 – 0,6 m), röykkiöt sijaitsevat kahdessa rivissä (5 + 4 kpl), Tulkinta: kalastajamaja, ranoja. Korkeussijaintinsa perusteella suhteellisen nuori jäännös.

Kartta s. 16, ilmakekuva s. 17.

Jäänne B. Alla A.

22 HIMANKA RAHJA VÄÄRÄKARI 1

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: tunnistamaton: kuoppa

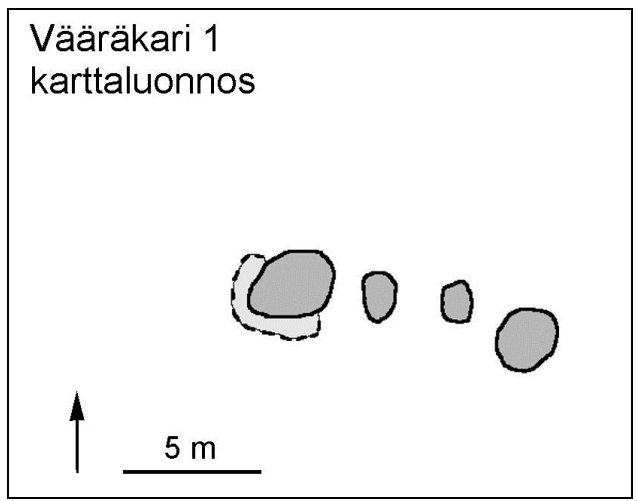
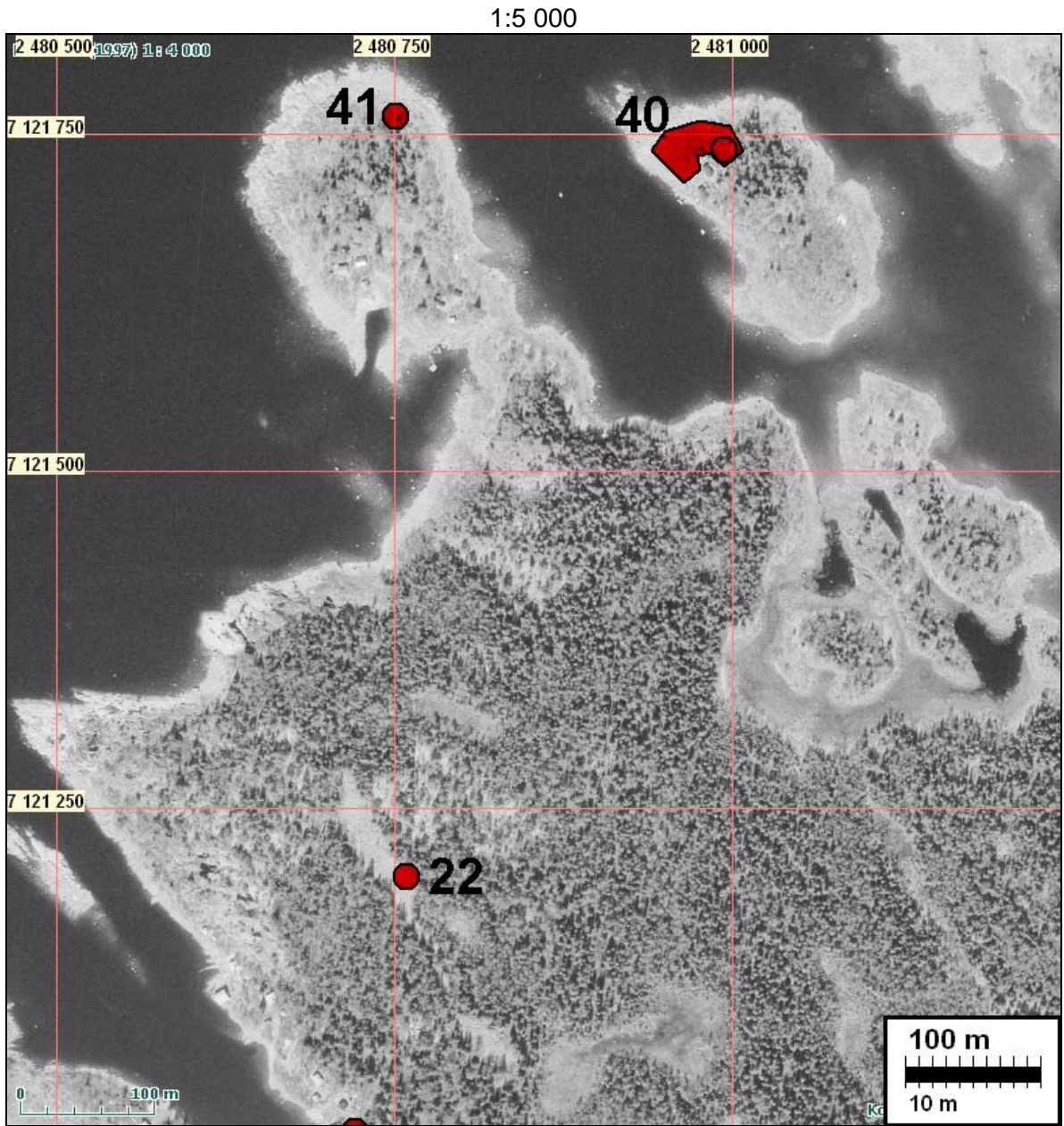
Kartta: x: 7121 199   y: 2480 759   z: 7 ±1 m
p: 7125 543   i: 3335 010

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren länsiosassa, Vääräkari luoteisosassa, Haminanperänlahdesta n. 170 m koilliseen.

Huomiot: Vääräkari 1, kuoppia 5 kpl, ajoittamaton, kivirakka, 4 kuoppaa ovat yhdessä ryhmässä hieman kaarevassa jonossa, laitimmaisat kuopat ovat mitoiltaan 4 x 3 x 0,9 m ja 2 x 2 x 0,7 m, keskellä olevat kuopat ovat pienempiä, läpimitta n. metri ja syvyys 0,5 m. Lähistöllä on yksittäinen kuoppa Ø 1,5 m ja syvyys 0,5 m.

Kartta s. 40. Ilmakuva ja peitepiirros seur. sivulla.

Eräs rakkakuopista.

Koordinaatteja:

7121199	2480760	7125543	3335011	kuoppa
7121203	2480750	7125547	3335002	kuoppa
7121207	2480754	7125551	3335006	kuoppa

23 HIMANKA RAHJA VÄÄRÄKARI 2

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: röykkiö: rana

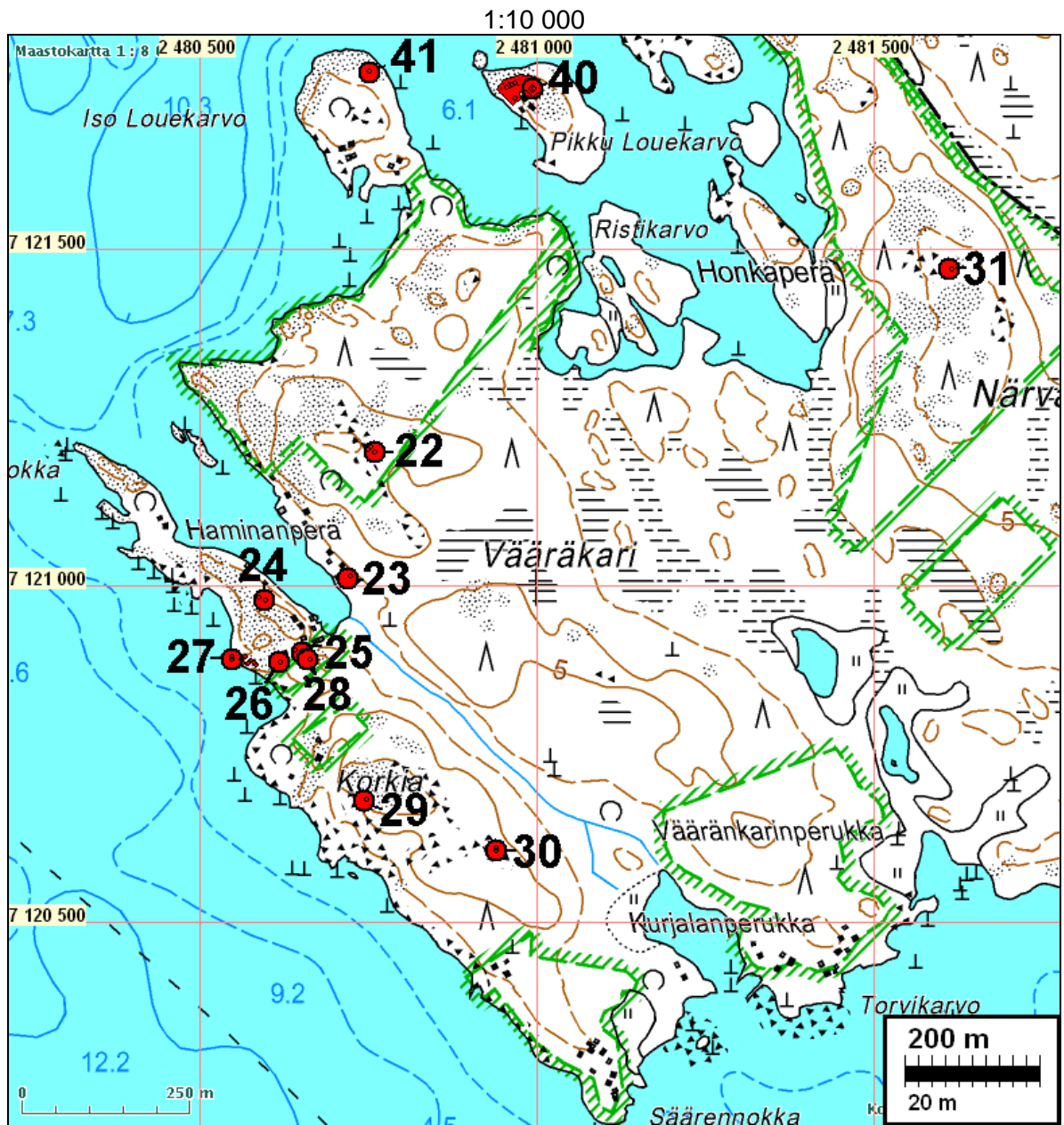
Kartta: x: 7121 010   y: 2480 721   z: 2 ±1 m
 p: 7125 356   i: 3334 964

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren länsiosassa, Vääräkariin länsiosassa Haminanperänlahden pohjukan itärannalla, mökin kaakkoispuolella.

Huomiot: Vääräkari 2, kiviröykkiö, historiallinen, vanha pihapiiri, heinikko; mitat $\varnothing$ 1,1 m ja korkeus 0,6 m. Tulkinta: rana. Lähistöllä on säilynyt 1800-luvun kalastamaja.

Ilmakuva s.42 .

24 HIMANKA RAHJA KORKIAKARI 1

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: kuva: kalliohakkaus - röykkiö

Kartta: x: 7120 978 y: 2480 596 z: 4 ±1 m
 p: 7125 329 i: 3334 837

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

- Sijainti:** Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren länsiosassa, Vääräkarin luoteisosassa olevan niemen eteläosan keskellä, Haminanperänlahdesta n. 28 m länteen.
- Huomiot:** Korkiakari 1, muinaisjäännösryhmä A, C, D kalliohakkauksia, B kiviröykkiö,
 A: kalliohakkaus vuodelta 1677, joka kertoo hollantilaisen laivan haaksirikkosta Korkiakarin edustalla, nykyään osittain sammaloitunut ja kasvanut umpeen; hakkauksen mitat 2,8 m (korkeus) x 1,5 m (leveys) siinä on mm. kapteenin nimi G. Grot ja päivämäärä 9.9.1677. (x7120979y 2480598,p7125330 i3334839)
 B kiviröykkiö mitaltaan 2 x 1,5 x 1 m, osittain hajonnut (mahdollisesti rana).
 C: laaja-alainen kalliohakkaus kallion pystyseinämässä vuodelta 1677, jossa on ed. mainitun laivan miehistön nimikirjaimia; mitat n. 6 m (leveys) ja 0,9 m (korkeus); nykyään melkoisesti kasvanut umpeen
 D: kalliohakkauksia kahdessa ryhmässä, jossa nimikirjoituksia vuosilta 1934-42. (x 7120983 y 2480589, p7125335 i3334830)

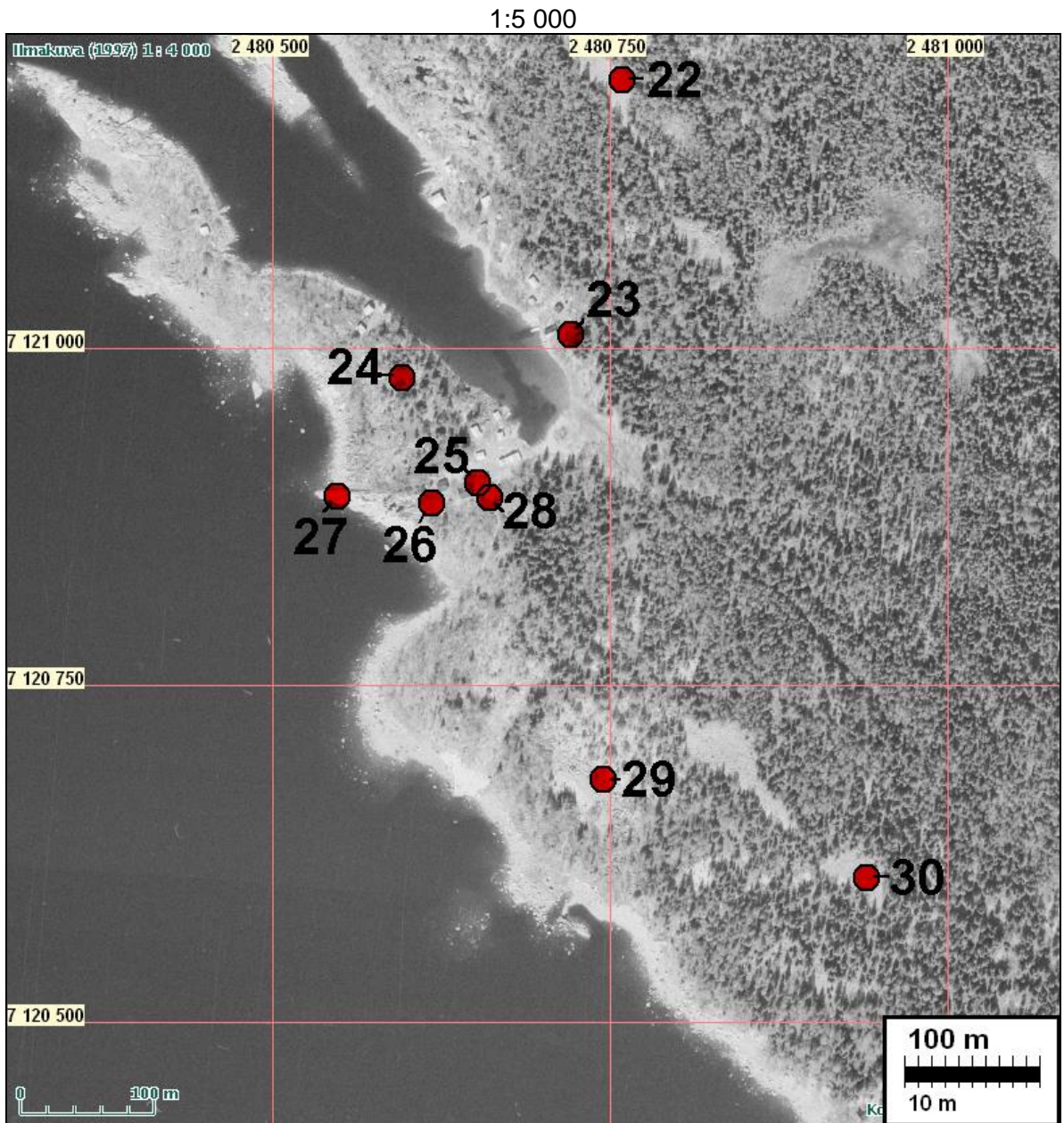
Hakkaukallio merkitty Takalan karttaan 1893. Siihen merkityistä kolmesta kivikasta ainoastaan yksi havaittiin, muut kaksi ilmeisesti hävitetty. Ks. kartta s. 87

Kartta s. 40, ilmakehu seur. sivulla, piirroksia hakkauksista s. 43, kartta v. 1897 s. 87. ja kartta-piirros 1650-luvulta s. 88

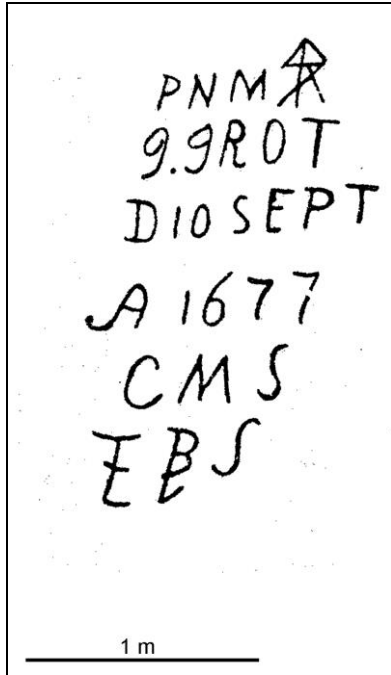

Kalliohakkaus (A) jossa vuosiluku 1677.

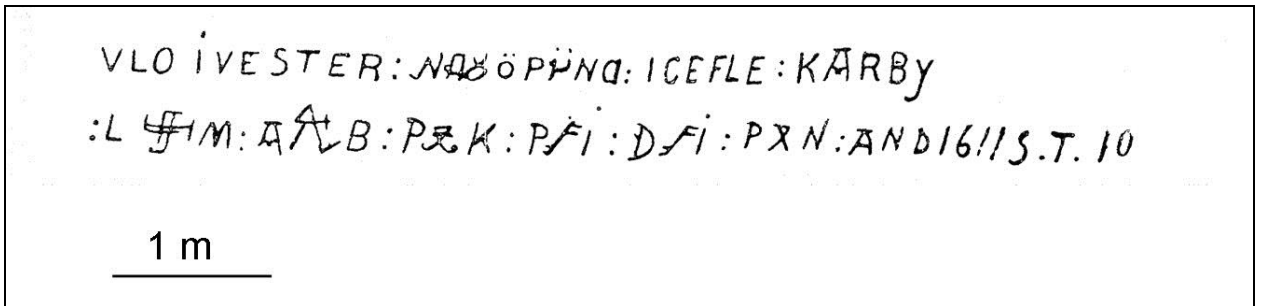

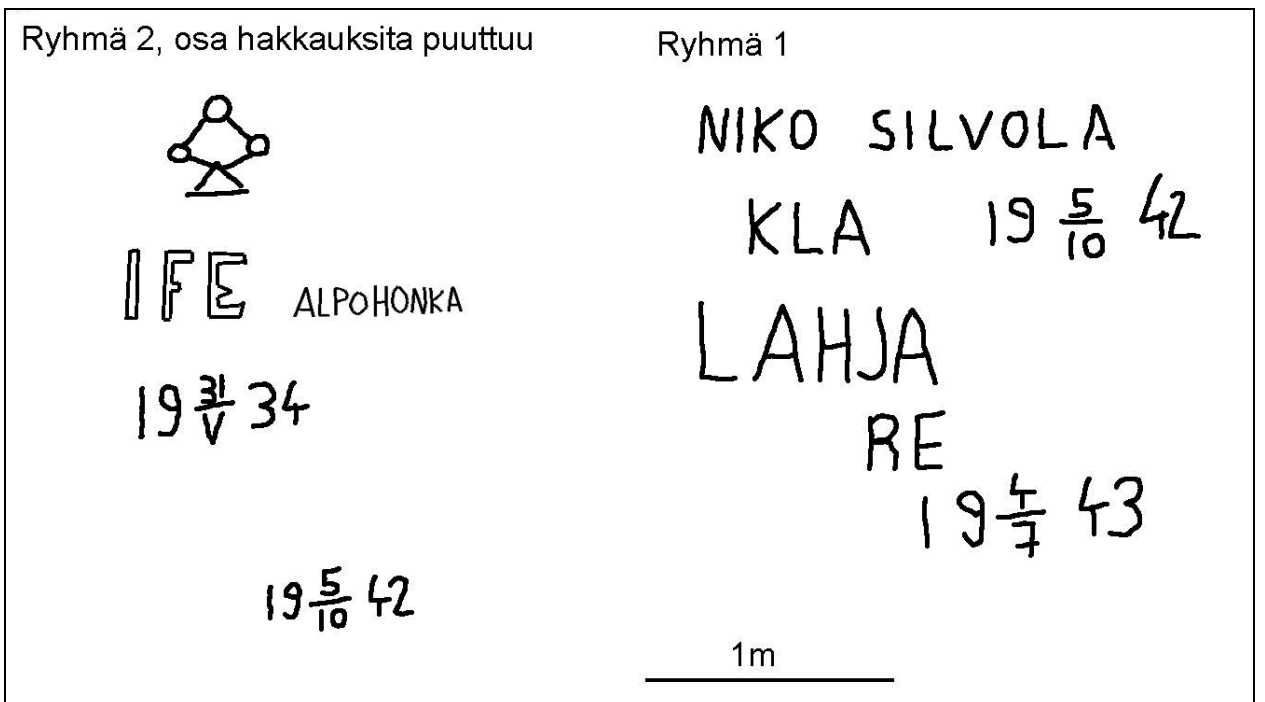
Kalliohakkaus (D) pystyseinämässä.

Kalliohakkaukset A ja B, E.E. Takalan mukaan Kalliohakkauseinää B taustalla röykkiö.

Kalliohakkaus D

25 HIMANKA RAHJA KORKIAKARI 2

Rauh.lk: 2
Ajoitus: historiallinen
Laji: asuinpaikka

Kartta: x: 7120 900 y: 2480 652 z: 4 ±1 m
p: 7125 249 i: 3334 889

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren länsiosassa, Vääräkarin luoteisosassa, Haminanperänlahden pohjukan luoteispuolella, rannasta n. 45 m.

Huomiot: Korkiakari 2, muinaisjäännösryhmä, A, B rakennuksenpohjia, C kivistykkiötä, historiallinen.

A: rakennuksen kivijalka, kokonaan heinikon peitossa, ei tarkkoja mittoja saatu pituus on noin 6 m, sitä n. 12 m lounaaseen

B: rakennuksen kivijalka, heinikon ja katajan peitossa, mitat n. 6 x 5 m, luoteisnurkassa ilmeisesti kiukaan jäännöksiä.

C: kohteesta A 5 – 15 m luoteeseen 3 kivistykkiötä, Ø 1 – 1,2 m, korkeus 0,5 – 0,6 m.

Tulkinta: Kalamajoja ja ranoja. Paikallisten oppaiden (Antero Haapala ja Kaarlo Siermä) mukaan tällä paikalla olivat Korkiakarin vanhimmat kalastajamajat.

Kartta s. 40. Ilmakuva s.42 .

Yllä: jäännös B

Oik: jäännös A

26 HIMANKA RAHJA KORKIAKARI 3

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: tunnistamaton: röykkiö

Kartta: x: 7120 885 y: 2480 618 z: 3 ±1 m
 p: 7125 235 i: 3334 855

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren länsiosassa, Vääräkarin luoteisosassa, Haminanperänlahden pohjukasta n. 85 m lounaaseen ja saaren länsirannasta n. 34 m koilliseen.

Huomiot: Korkiakari 3, kiviröykkiö, merkkikivi, historiallinen, kalliolla. Pieni kiviröykkiö, jonka keskellä on pystykivi, Ø n. 1 m, korkeus 0,8 m. Paikallisten oppaitten mukaan kyseessä ei voi olla rajakivi, mahdollisesti röykkiö on ollut paikallinen merimerkki.

Kartta s. 40. Ilmakuva s. 42 .

27 HIMANKA RAHJA KORKIAKARI 4

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: kuva: uuros/hakkaus

Kartta: x: 7120 890 y: 2480 548 z: 3 ±1 m
 p: 7125 244 i: 3334 785

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

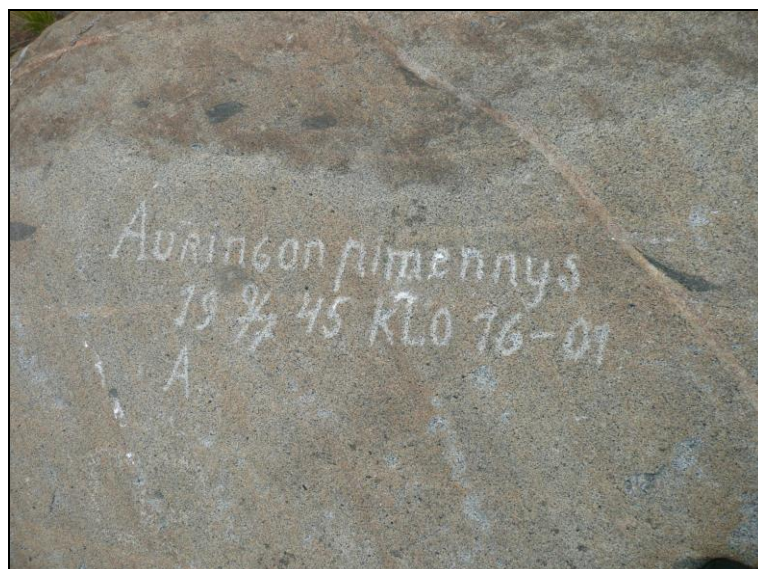
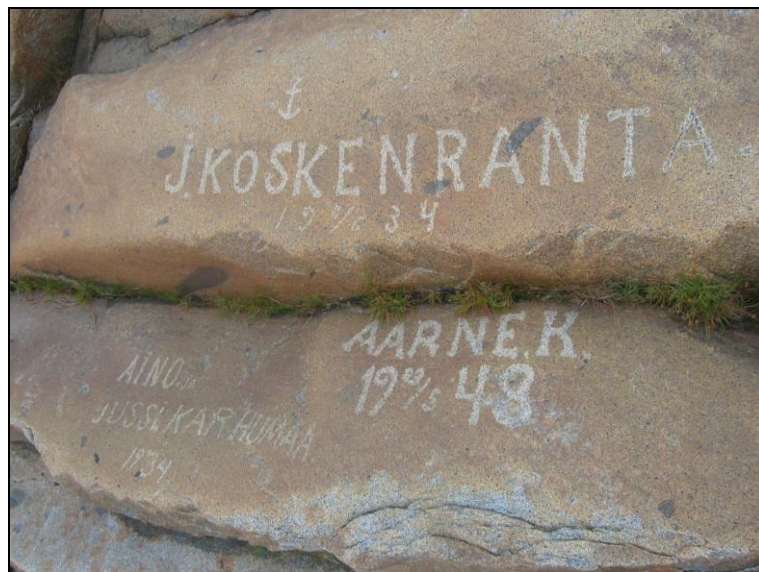
Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren länsiosassa, Vääräkarin luoteisosassa, Haminanperänlahden pohjukan tasalla saaren länsirannalla.

Huomiot: Korkiakari 4, kalliohakkauksia, historiallisia – resentejä; laajalla alueella nimikirjoituksia ja kuvauksia tapahtumista, vanhin vuodelta 1896, nuorin vuodelta 2003.

Kartta s. 40. Ilmakuva s.42 .

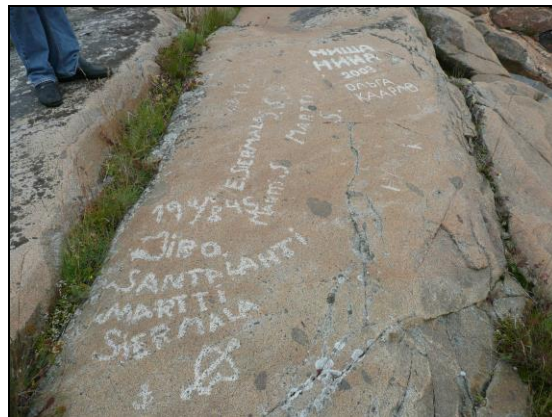

Kesellä vanhin hakkaus vuodelta 1896 – tältä osin paikka on muinaisjäännös.
Alla eräitä nuorempia hakkauksia 1930- ja 40 luvuilta

Oikeassa kuvassa yläosassa v. 1866 hakkaus sen alla 1945 hakkaus.

Nuorimmat hakkaukset.

28 HIMANKA RAHJA KORKIAKARI 5

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka: tomtning - ranoja

Kartta: x: 7120 889   y: 2480 661   z: 3 ±1 m   z: 4 m.
p: 7125 237   i: 3334 898

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren länsiosassa, Vääräkarin luoteisosassa, Haminanperänlahden pohjukan luoteispuolella, rannasta n. 60 m.

Huomiot: Korkiakari 5, A asumuksen pohja, B kiviröykkiötä, historiallinen, kivikko, harva nuorehko kuusi-metsä, aluskasvillisuus heinää, varpuja ja kataja.

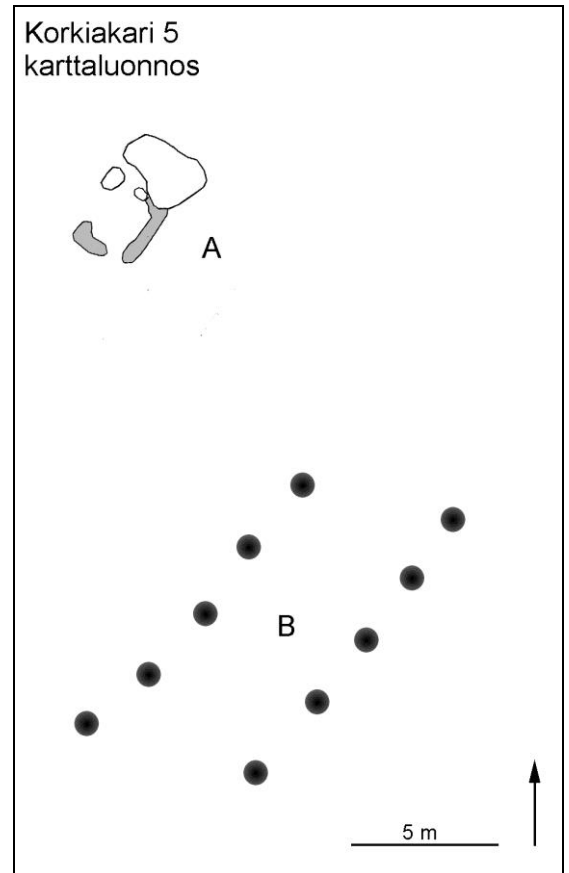
A: ison lohkareen lounaispuolella on raivattu alue, n. 3 x 2 m, jota reunustaa etelä – ja lounaispuolella 0,6-0,8 m leveä ja n. 0,4 m korkea kivivalli, vallin kaakkoisnurkassa kasvaa tiheä kuusikko, jäi epäselväksi, jatkuuko valli siinä vai onko kohdalla aukko, kokonaismitat n 4 x 3 m;

B: 10 pientä kiviroykkiötä kahdessa rivissä, niiden läpimitta on 0,8-1,0 m ja korkeus 0,4-0,6 m. Röykkiöt ovat suurimaksi osaksi kasvaneet umpeen ja maastossa vaikeasti havaittavissa. Tulkinta: A tomtning ja B ranoja

Kartta s. 40. Ilmakuva s.42 .

Kuvassa kivivallia, jäänne A

29 HIMANKA RAHJA KORKIAKARI 6

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: tunnistamaton: röykkiö

Kartta: x: 7120 680   y: 2480 745   z: 8 ±1 m
p: 7125 025   i: 3334 972

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren länsiosassa, Vääräkarin luoteisosan länsirannan tuntumassa, Korkia -nimisen mäen laen lounaisreunalla, rannasta n. 95 m.

Huomiot: Korkiakari 6, kiviroykkiö, historiallinen, kalliolla, hyvin säilynyt; läpimitta n. 2 m ja korkeus 0,9 m, melko pystysuorat seinämät ja vain hieman kupera yläpinta; mereltä päin hyvin näkyvässä paikassa. Tulkinta: kummeli.

Kartta s. 40. Ilmakuva s.42 .

30 HIMANKA RAHJA KORKIAKARI 7

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: tunnistamaton: kuoppa

Kartta: x: 7120 607   y: 2480 940   z: 7 ±1 m
p: 7124 943   i: 3335 163

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren länsiosassa, Vääräkarin länsiosassa rannasta n. 165 m koilliseen ja purosta 98 m lounaaseen.

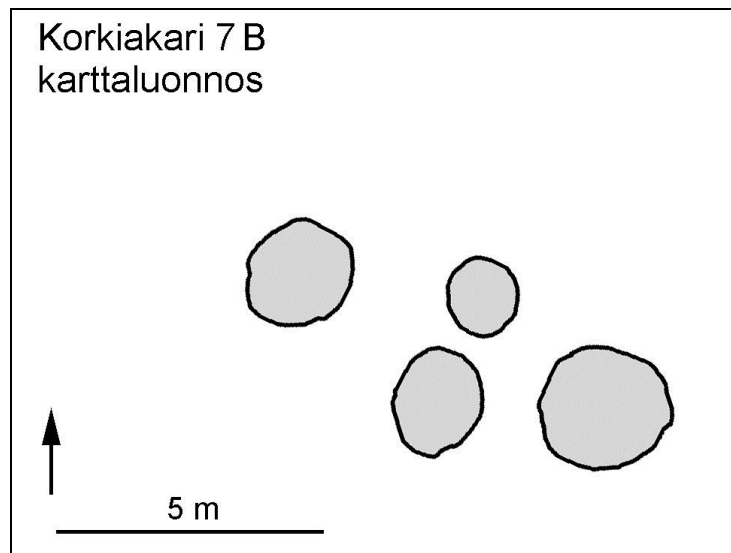
Huomiot: Korkiakari 7, kuoppia 5 kpl, kivirakka, historiallisia; kahdessa ryhmässä;

A: pieni kuoppa, Ø 0,8 m ja syvyys 0,5 m;

B: edellisestä 25 m länsiluoteeseen 4:n kuopan rykelmä, läpimitta 1 – 2 m, syvyys 0,4 – 0,6 m.

Kartta s. 40. Ilmakuva s. 42. Peitepiirros seur. sivulla.

31 HIMANKA RAHJA NÄRVÄNEN

Rauh.lk: 2
Ajoitus: historiallinen
Laji: tunnistamaton: kuoppa

Kartta: x: 7121 470   y: 2481 613   z: 8 ±1 m
p: 7125 773   i: 3335 877

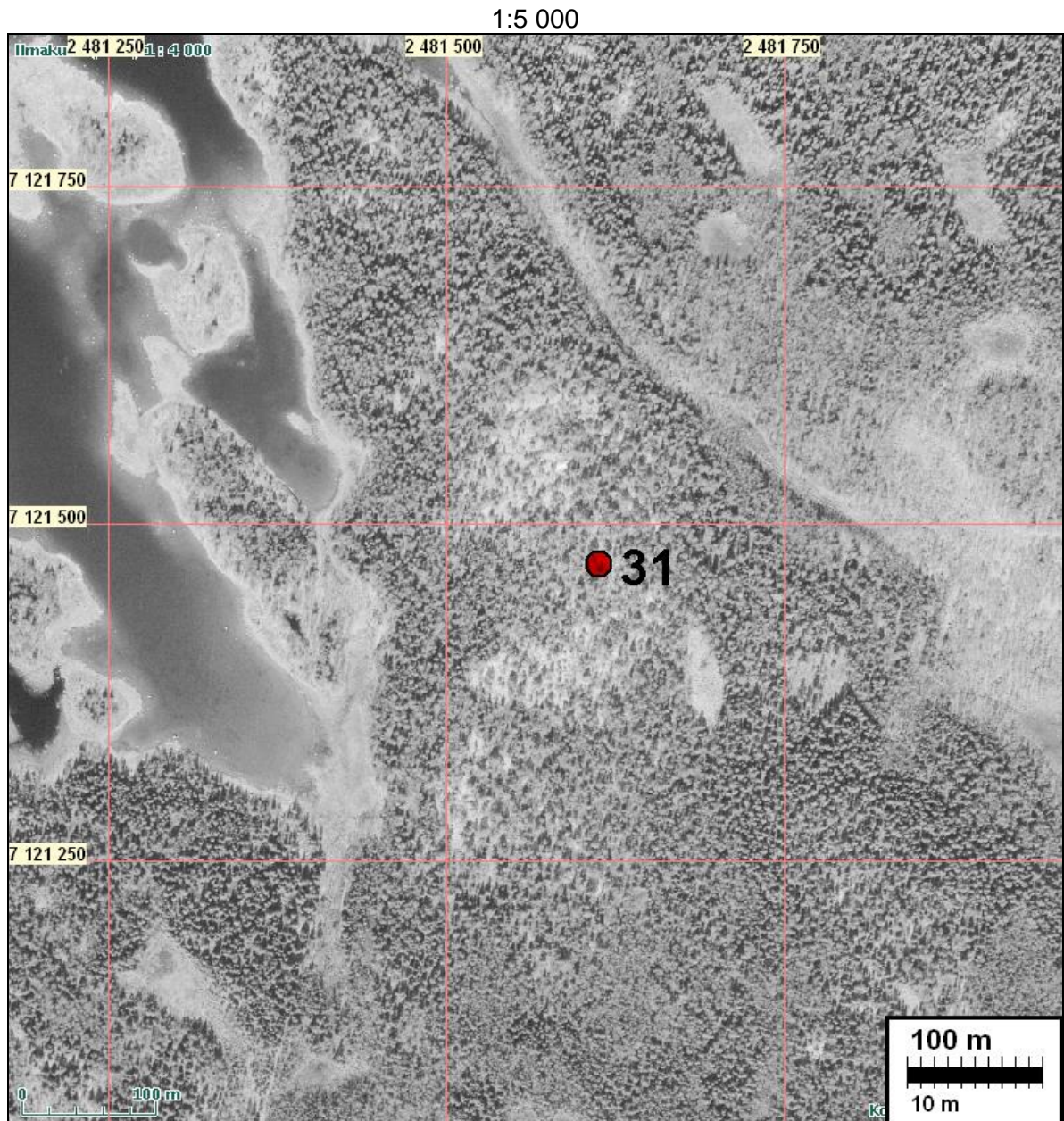
Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Pappilankarin luoteisosassa, Honkaperän lahdesta 197 m itä-kaakkoon, kalliomaen pohjoispäässä.

Huomiot: Närvänen, kuoppa, kivirakka, historiallinen, osittain sortunut; neliskulmainen, pysty-suorat seinämät ”kylmämuurattu” rakenne, yläreuna hieman ympäristöään korkeampi, ulkomitat n. 1,3 x 1,3 m, sisämitat 0,7 x 0,7 m, syvyys > 0,6 m (pohjaa peittävä paksu sammalkerrosta ei nostettu); tulkinta: varastokuoppa.

Kartta s. 40 ja 80. Ilmakuva seur. sivulla.

32 KALAJOKI RAHJA SELKÄKARVO 1

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka

Kartta: x: 7120 903   y: 2482 965   z: 3 ±1 m
 p: 7125 143   i: 3337 201

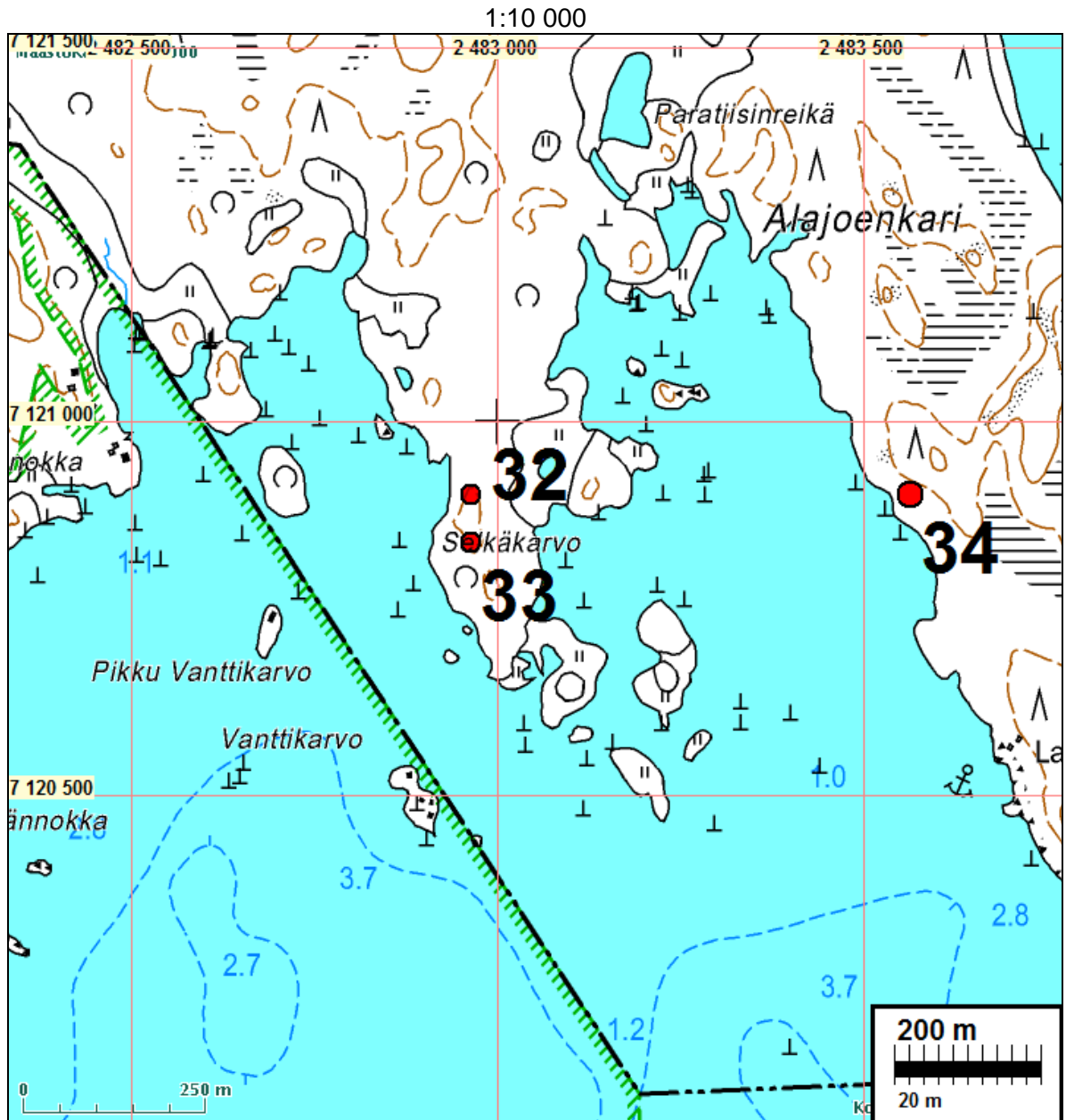
Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Pappilankarin saaren itäosan eteläosassa olevan matalan Selkäkarvo -niemen keskellä olevalla kohoumalla, länsirannasta n. 35 m.

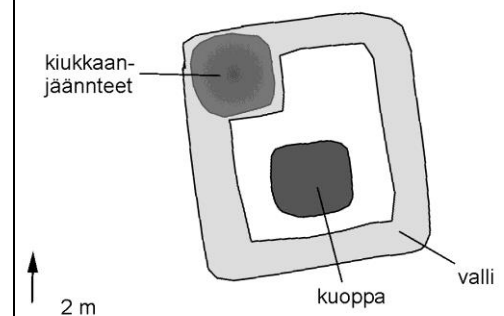
Huomiot: Selkäkarvo 1, asumuksen pohja, historiallinen, kivikko/sora, aluskasvillisuus heinää / laidunmaa; n. 4,3 x 4,2 m mittainen ja 0,5 – 0,7 m leveä ja 15 – 20 cm korkea suorakulmainen maa-/kivivalli (kasvanut umpeen), sen luoteisnurkka kiukaan jäänteet

Ø n. 1,6 m, korkeus 0,4 m. Vallin sisäpuolella n. 1,5 x 1,5 m mittainen kuoppa, syvyys epäselvä, kuoppa oli täynnä oksia ja lehtiä. Tulkinta: kalastajamajan pohja.

Ilmakuva s. 53.

Selkäkarvo 1
karttaluonnos

33 KALAJOKI RAHJA SELKÄKARVO 2

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka

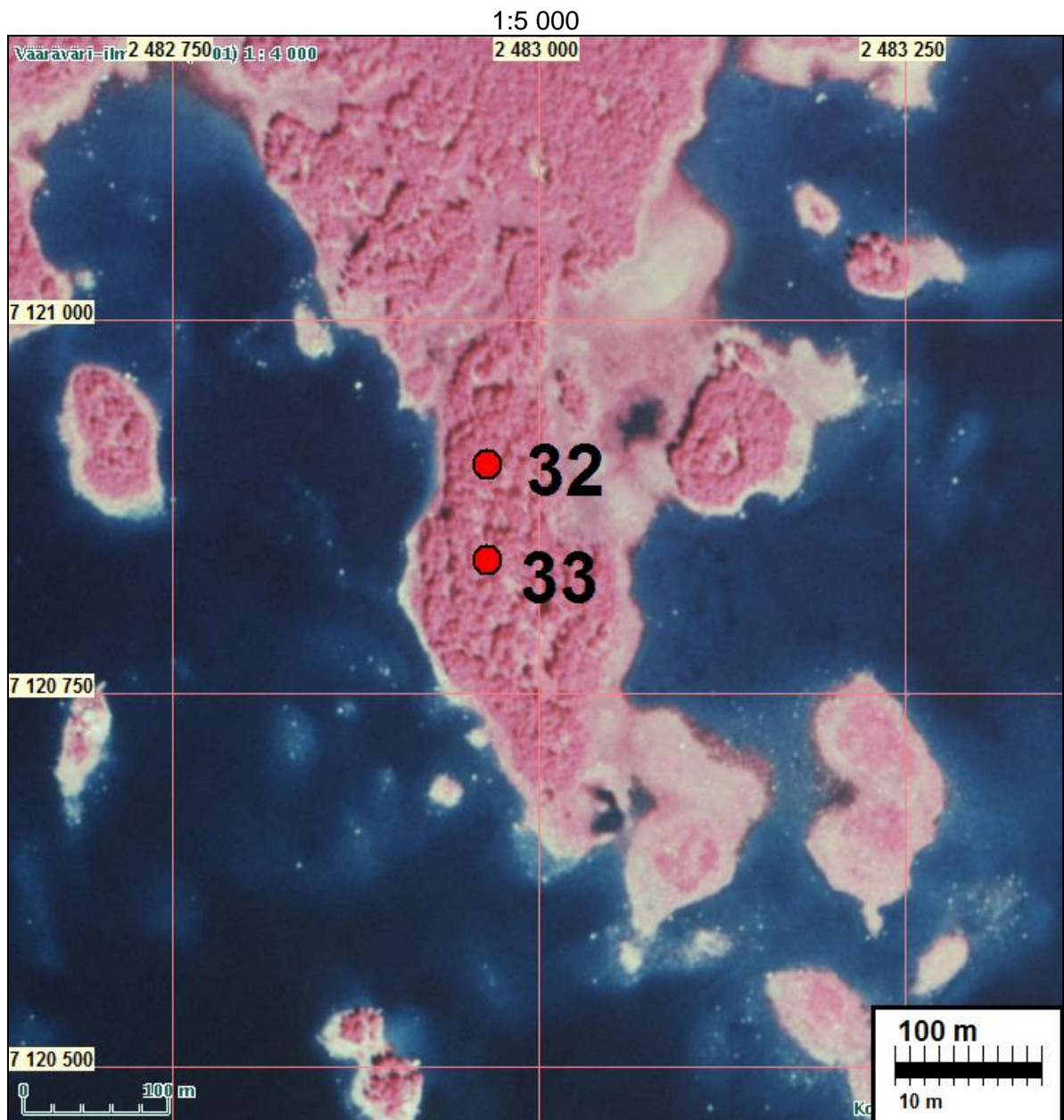
Kartta: x: 7120 839 y: 2482 965 z: 3 ±1 m
 p: 7125 079 i: 3337 198

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Pappilankarin saaren itäosan eteläosassa olevan matalan Selkäkarvo-niemen keskellä olevalla kohouman eteläpäässä, länsirannasta n. 40 m.

Huomiot: Selkäkarvo 2, rakennuksen pohja, historiallinen, kivikko/sora, aluskasvillisuus heinää / laidun-maa; Sijaitsee kohteesta Selkäkarvo 1 noin 60 m etelään; n. 4 x 4 m:n mittainen suorakulmainen kivijalka, kivien välit 0,2 – 0,7 m; kivijalan sisäpuolella 1,5 m² alueella 7 isompaa kiveä (rakenne epäselvä, kivien keskellä kasvaa iso koivu), kivet eivät ole palaneet. Tulkinta: funktio epäselvä, mahdollisesti liiterin/ladon pohja.

Kartta s. 52.

Rakennuksen pohjan kiviperustusta.

34 KALAJOKI RAHJA ALAJOENKARI

Rauh.lk: 2 / 0

Ajoitus: historiallinen

Laji: raja: kivi

Kartta: x: 7120 903   y: 2483 565   z: 2 ±1 m
p: 7125 115   i: 3337 800

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren kaakkoispäässä olevan laajan Alajoenkari-
niemen pohjoisosan länsirannalla, rannasta n. 25 m.

Huomiot: Alajoenkari, merkkikivi, historiallinen, tiheä kuusimetsä, sammalta; pieni kiviröykkiö,
Ø 0,9 m, jonka keskellä 0,6 m korkea pystykivi; ei hakkauksia. Tulkinta: mahdollisesti
vanha rajakivi.

Kartta s. 38. (ei ilmakuvaa).

35 KALAJOKI RAHJA PAPPILANKARI 4

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: raja: kivi

Kartta: x: 7121 710 y: 2482 900 z: 3 ±1 m
p: 7125 952 i: 3337 174

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee pappilankarin keskellä olevan laakean kallioalueen eteläpäässä. Lähellä paikat 1-3 ja 35.

Huomiot: Pappilankari 4, merkkikivi, historiallinen; sekametsä, kosteikko, pieni kiviroykkyö, Ø 1 m, sammaleen peitossa rökkiön keskellä 0,6 m korkea pystykivi; ei hakkauksia. Tulkinta: mahdollisesti vanha rajakivi. Kivestä n. 20 m luoteeseen on (vanha) rajakivi, jossa numerohakkaus.

Kartta s. 10, ilmakekuva s. 11.

36 KALAJOKI RAHJA PAPPILANKARI 5

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: asuinpaikka

Kartta: x: 7121 607 y: 2482 933 z: 3 m
p: 7125 848 i: 3337 202

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee pappilankarin keskellä olevan laakean kallioalueen eteläpäässä, vanhan pienen pellon luoteispuolella. Lähellä paikat 1-3 ja 36.

Huomiot: Pappilankari 5, rakennuksenpohja, kiuas, kaivo; tiheä sekametsä ja aluskasvillisuus; noin 6 x 7 m kokoinen ravattu alue (tiheän puuston ja aluskasvillisuuden pei-

tossa, jonka itäpuolella 2 x 2 x 0,5 mittaiset kiukaan jäänteet, kiukaan päälle on asetettu kaksi isoa suorakulmaista perustuskiveä (muut peruskivet on ilmeisesti viety tai ne ovat kasvillisuuden peitossa). Rakennuksen pohjasta n. 8 m pohjoiseen on *kylmämuurattu kaivo*, Ø 1,2 m; rakenne on näkyvässä noin metrin syvyyteen, pohjassa runsaasti orgaanista ainetta. Vieressä on pelto, joka on ilmeisesti vielä muutama vuosi sitten toiminut heinämaana, alueella on myös traktori ja erilaisia maatalouslaiteita.

Tulkinta: maatilan asuinrakennus; puuston perusteella talo on purettu yli 70 vuotta sitten. Marko Sieväsen antamien tietojen mukaan (perimätietoa) paikalla oli 1700-luvun lopulla talo, joka oli 1800-luvulla pitemmän ajan autiona ja sen jälkeen taas asuttu.

Kartta s. 10, ilmakekuva s. 11.

rakennuksen jäänteitä

Kaivon jäännne.

37 KALAJOKI RAHJA PAPPILANKARI 6

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: tunnistamaton: kuoppa

Kartta: x: 7122 019 y: 2482 312 z: 8 ±1 m

p: 7126 289 i: 3336 601

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

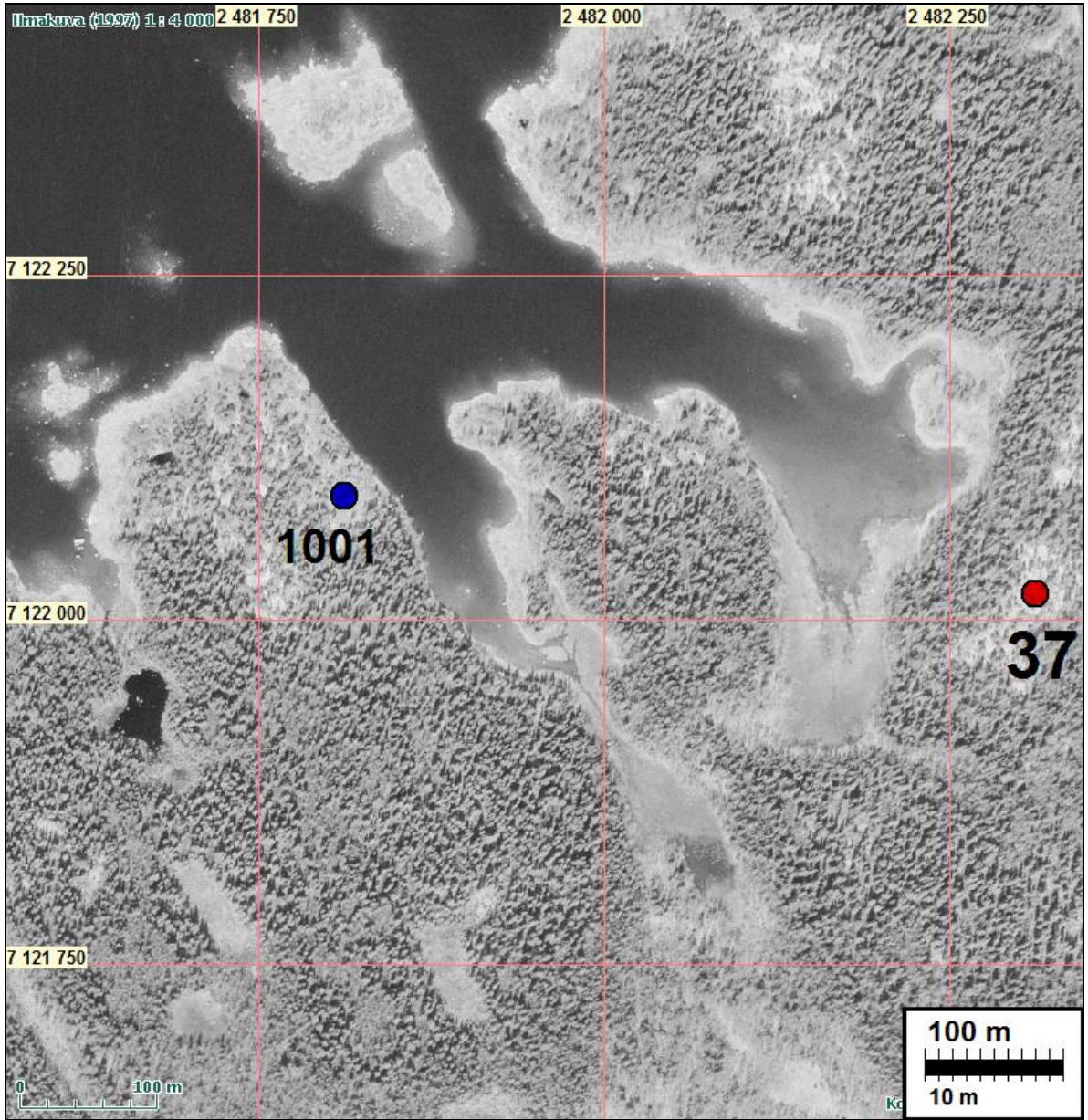
Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren keskiosan pohjoisrannalla, Pisinperänlahden kaakkoispuolella, rannasta n. 95 m.

Huomiot: Pappilankari 6, kuoppa , kivistä, historiallinen, Ø 1,1 m, syvyys 0,6 m

Kartta s. 10 ja 80, ilmakekuva seur. sivulla.

1:5 000

38 KALAJOKI RAHJA KUUSIMÄLLÄ

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: kuva: uurros/hakkaus

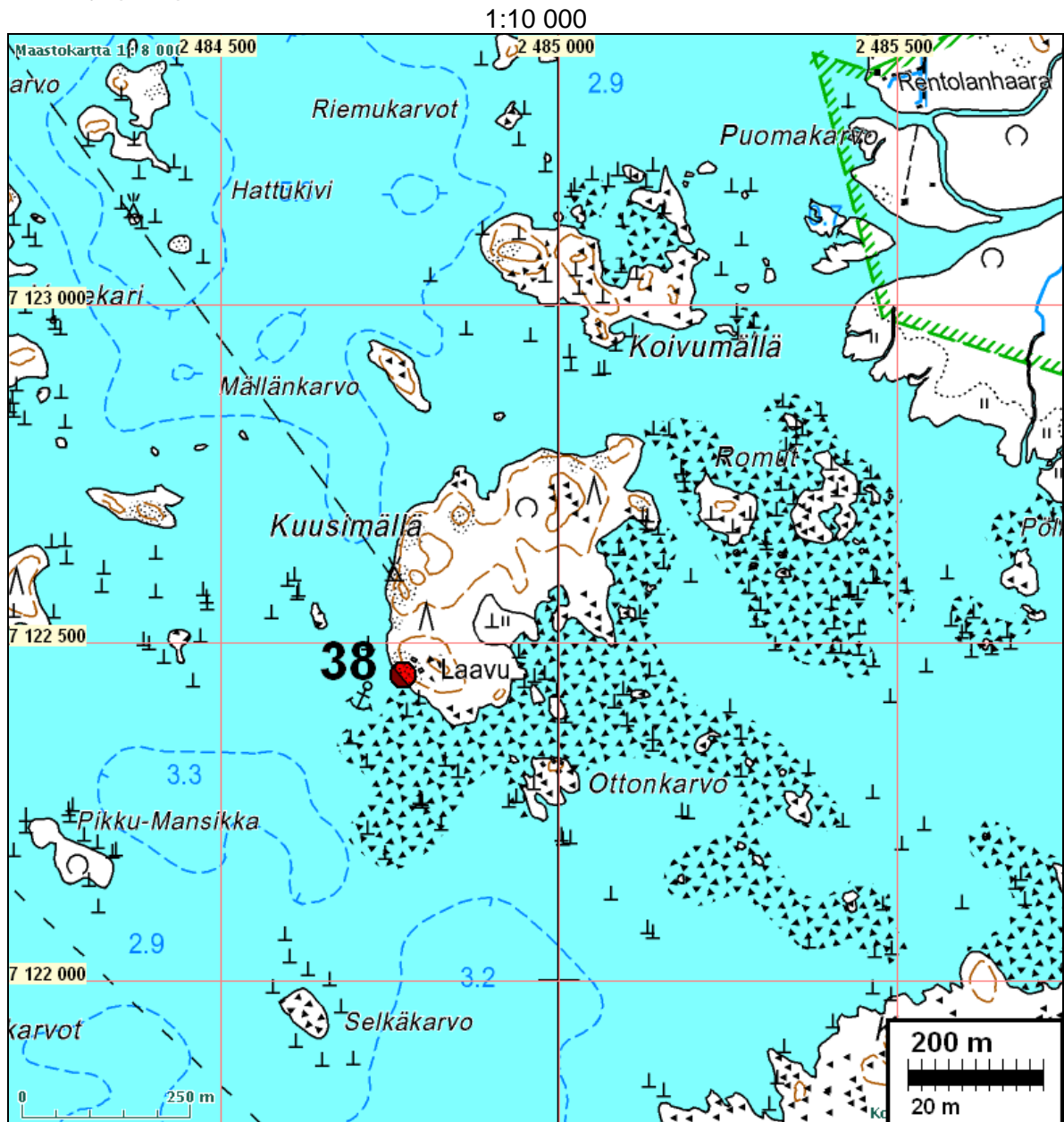
Kartta: x: 7122 452 y: 2484 771 z: 2-4 m
 p: 7126 605 i: 3339 078

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

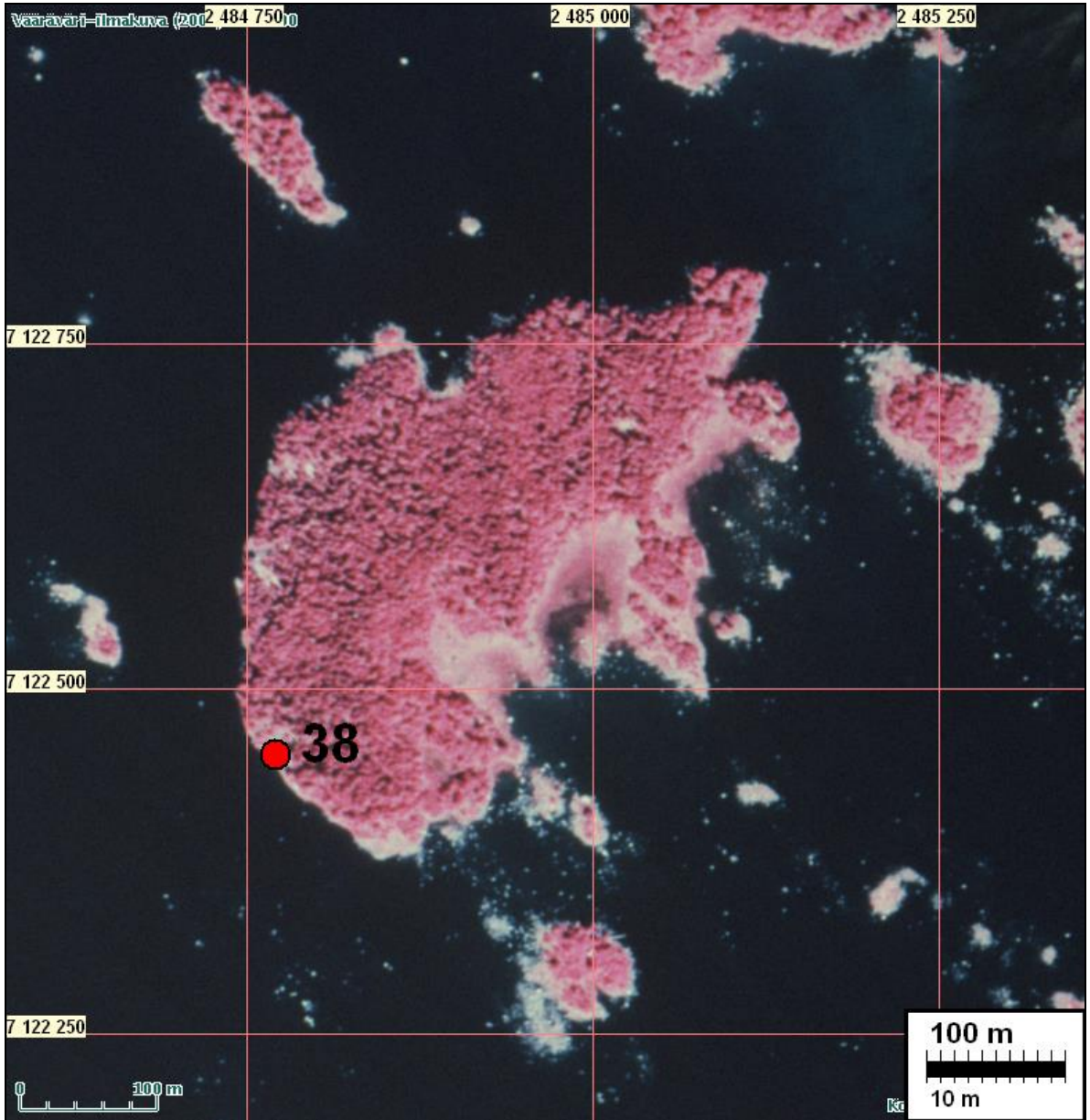
Sijainti: Paikka sijaitsee Lintulahden koillispuolella olevan Kuusimällä -saaren lounaisrannalla.

Huomiot: Kuusimällä, kalliohakkauksia, historiallinen,
 A: vaakakalliolla nimikirjaimet ja päivämäärä (osittain lohjennut) n. 30 x 35 cm alalla (J M 9.8-9 (?),
 B: edellisestä 5 m lounaaseen pystykalliolla kirjaimia n 20 x 40 cm alalla (PoP) sen alapuolella ilmeisesti (IC), hyvin rapautunut ja selvästi vanhempi kuin edelliset.

Ilmakuva ja peitepiirros seur. sivulla.

1:5 000

Kuusimällä
kalliohakkaukset

A JM
9.8-

B P o P

10

10 cm

39 KALAJOKI RAHJA HYÖNÄ

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: pyynti: röykkiö - rana

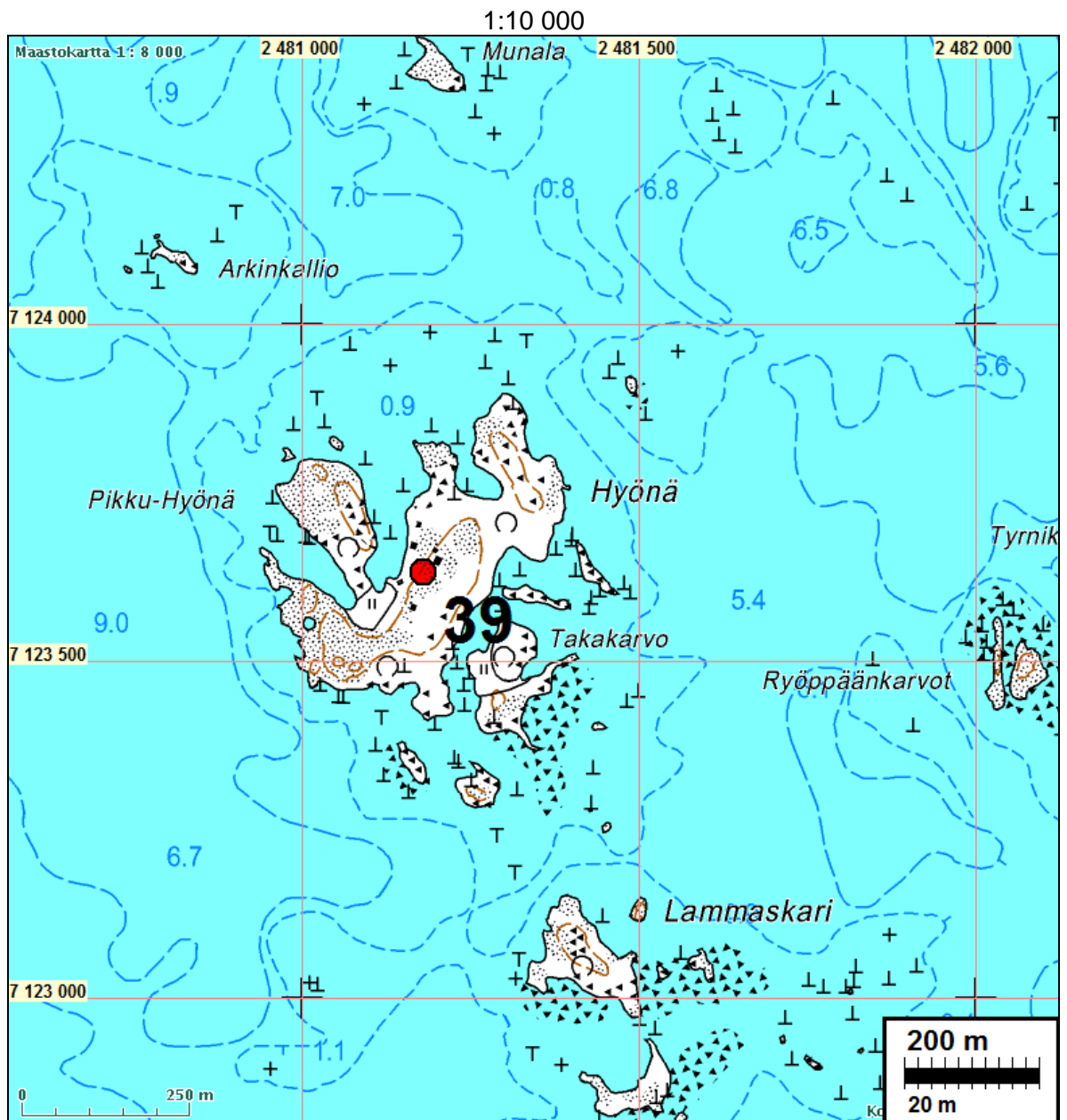
Kartta: x: 7123 633 y: 2481 180 z: 2 m
 p: 7127 955 i: 3335 546

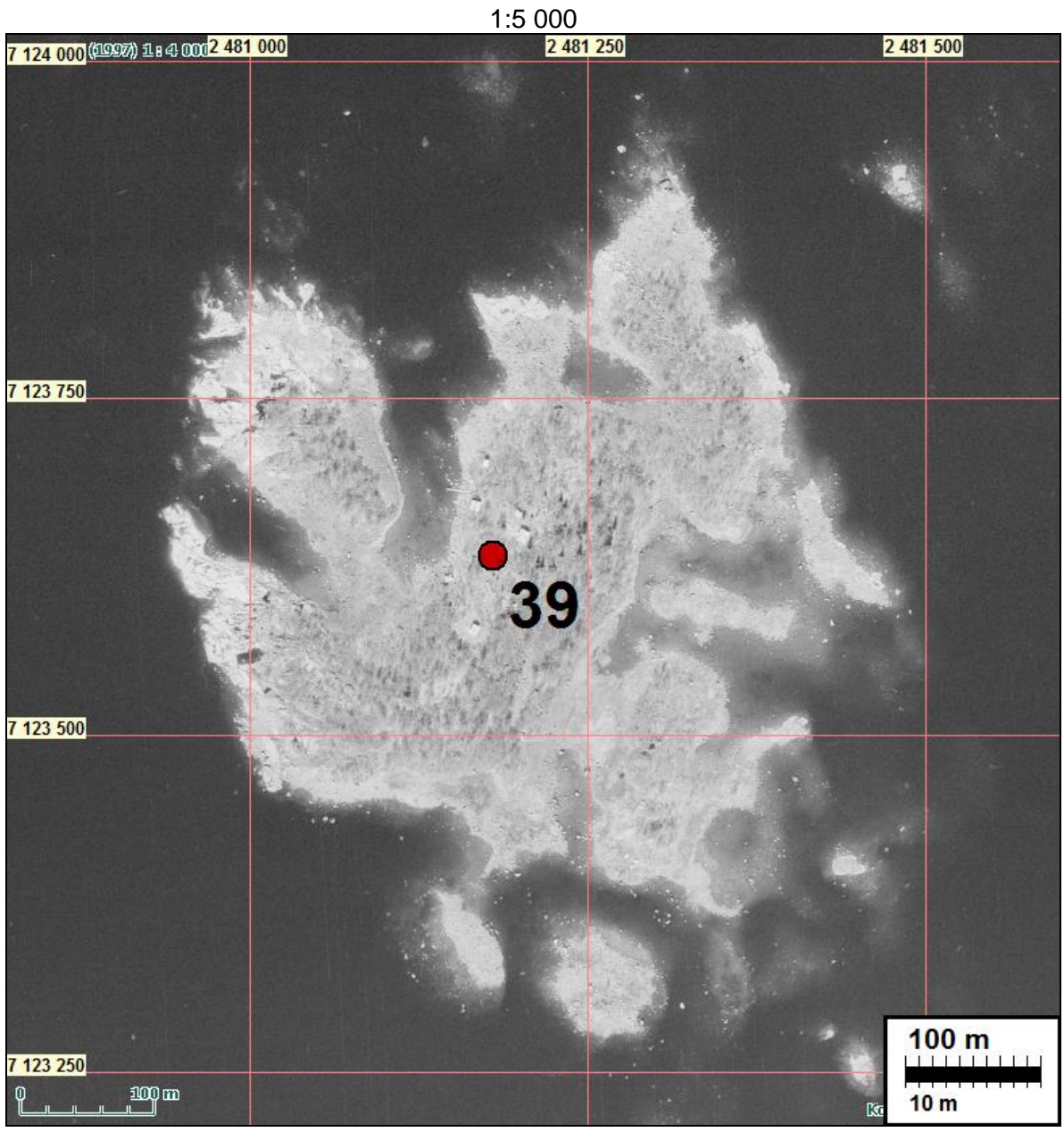
Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee pappilankarin pohjoispuolella olevan Hyönä -saaren keskiosassa, lähellä luoteisrantaan, mökin eteläpuolella.

Huomiot: Hyönä, kiviröykkiö, kalliolla, historiallinen; Ø 1,1 m, korkeus 0,5 m. Tulkinta: rana; paikalla olleiden mökinomistajien mukaan alueella oli kaksi 1800-luvun kalamajaa, joita purettiin, yksi liiteri on vielä jäljellä, ranojakin oli useampi, mutta ne on hävinneet jo aikoja sitten.

Ilmakuva seur. sivulla

40 HIMANKA RAHJA PIKKU-LOUEKARVO

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: kuva: röykkiö - kalliohakkaus

Kartta: x: 7121 738 y: 2480 994 z: 2 ±1 m
 p: 7126 070 i: 3335 271

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren luoteisosan pohjoisrannan pohjoispuolella olevan Pikku-Louekarvo saaren pohjoispäässä.

Huomiot: Pikku Louekarvo, muinaisjäännösryhmä; kiviröykkiöitä 9 kpl, pieni kivilatomus, kalliohakkaus, historiallinen, kalliolla; 9 pientä kiviröykkiötä kahdessa rivissä, Ø 0,8 – 1,2 m, korkeus 0,4-0,6 m; tulkinta: ranoja; pieni kivilatomus, viidestä kivistä tehty ”kivipatsas”, kalliohakkaus (LAURI TORVI 19 31/V 34), lähellä uudempi hakkaus (Olli); alueesta 20 m itään on uudempi kesämökki ja 3 sivurakennusta.

Ilmakuva s. 38. Kartta s. 40. Peitepiirros seur sivulla.

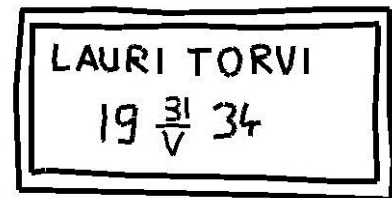
Röykkiö D

ja röykkiö E

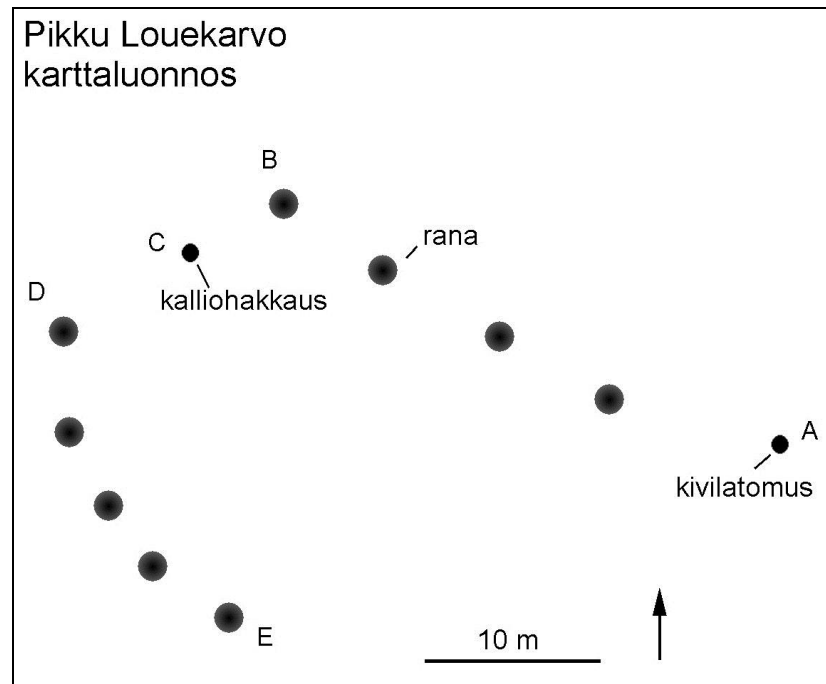
Pikku Louekari
 kalliohakkaus - luonnos

10 cm

Koordinaatteja:

7121738	2480995	7126070	3335272	Röykkiöt itäpää
7121746	2480968	7126079	3335245	Röykkiöt länsipää
7121744	2480965	7126077	3335242	Kalliohakkaus

41 HIMANKA RAHJA ISO-LOUEKARVO

Rauh.lk: 2
Ajoitus: historiallinen
Laji: pyynti: rökkiö - rana

Kartta: x: 7121 763   y: 2480 751   z: 2 ±1 m
p: 7126 107   i: 3335 029

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin saaren luoteisosan pohjoisrannan pohjoispuolella olevan Iso-Louekarvo niemen pohjoispään koillisrannalla.

Huomiot: Iso Louekarvo, kivi rökkiö, historiallinen; kalliolla, aluskasvillisuus sammal; Ø 0,8 m, korkeus 0,5 m; Tulkinta: rana.

Ilmakuva s. 38. Kartta s. 40.

42 KALAJOKI SIIPONJOKI PLEUNA

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: mylly

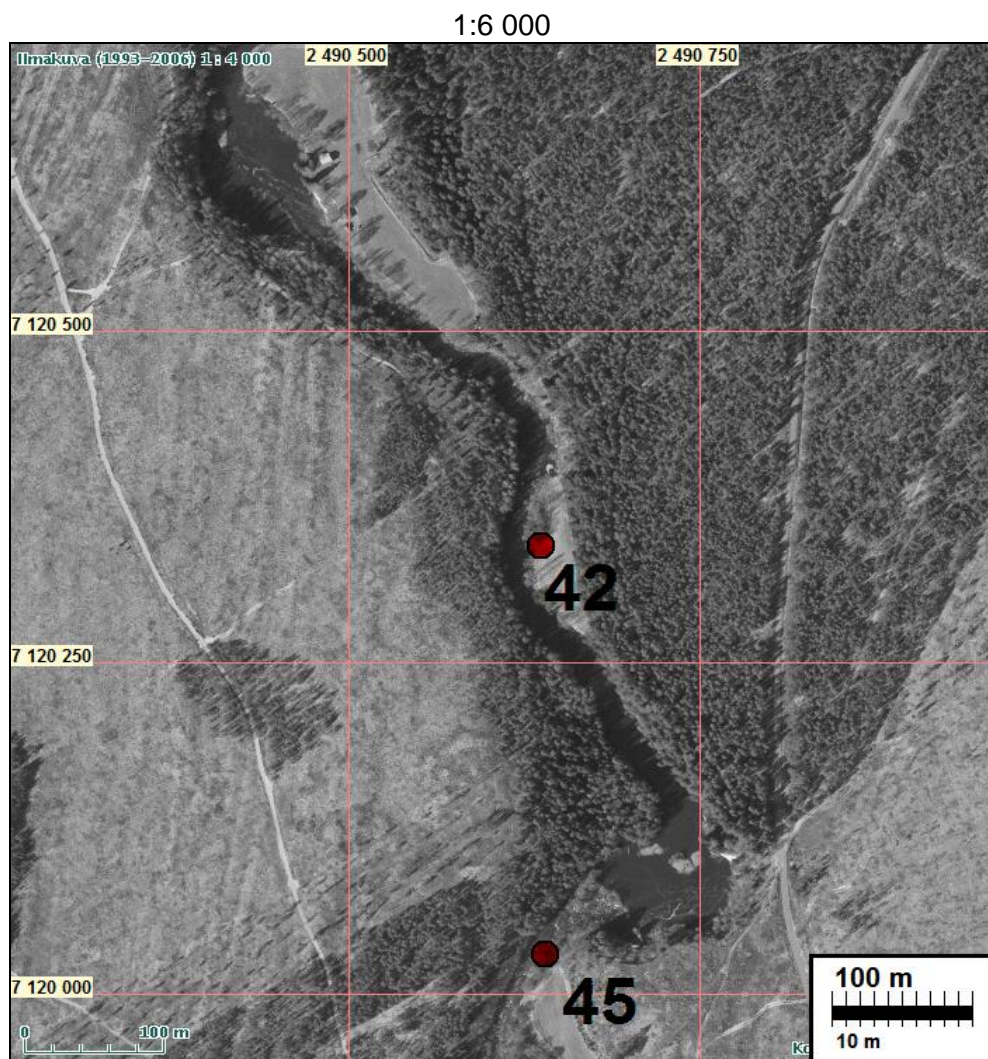
Kartta: x: 7120 338 y: 2490 637 z: 18
 p: 7124 217 i: 3344 840

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Siipon vt 8 sillasta 3,4 km etelään, Pleunan talosta n. 340 m etelä-
 kaakkoon, joen itärannalla, pienen rantapellon äärellä.

Huomiot: Pleuna, ränni, historiallinen, jokipenkki, tiheä pensaikko ja aluskasvillisuus; joki-
 penkkaan kaivettu n. 35 m pitkä ja 1-1,5 m leveä ränni, syvyys n. 1 – 1,2 m. Alue oli
 niin tiheän aluskasvillisuuden peitossa, että tarkempien tietojen saanti (esim. raken-
 teista) olisi edellyttänyt kasvillisuuden raivausta. Tulkinta: myllyränni, myllynpaikka
 (tiedonanto: Pleunan talon omistaja)

Kartta s. 70.

43 KALAJOKI SIIPONJOKI 1

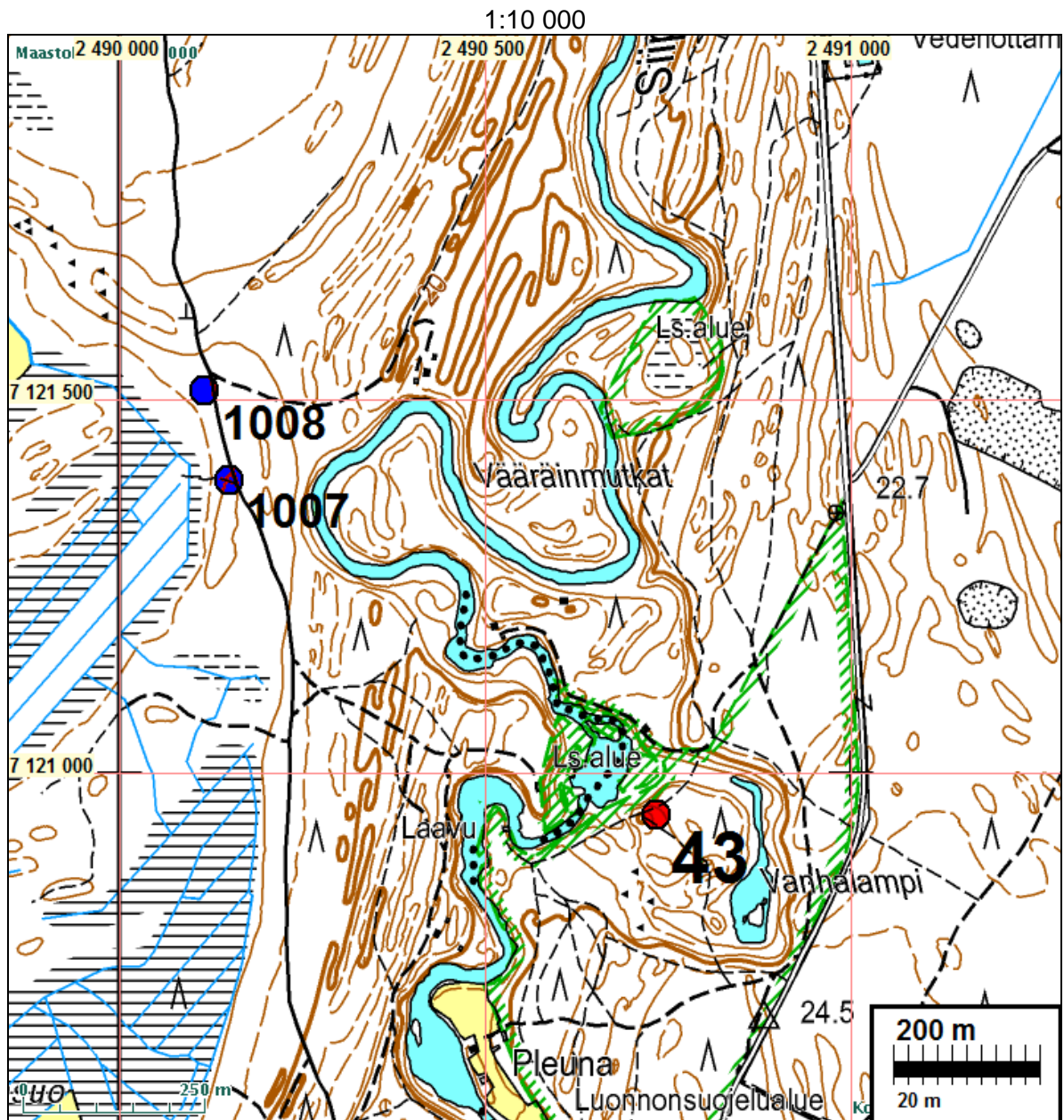
Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asuinpaikka: kuoppa

Kartta: x: 7120 944   y: 2490 733   z: 15 ±1 m
 p: 7124 818   i: 3344 964

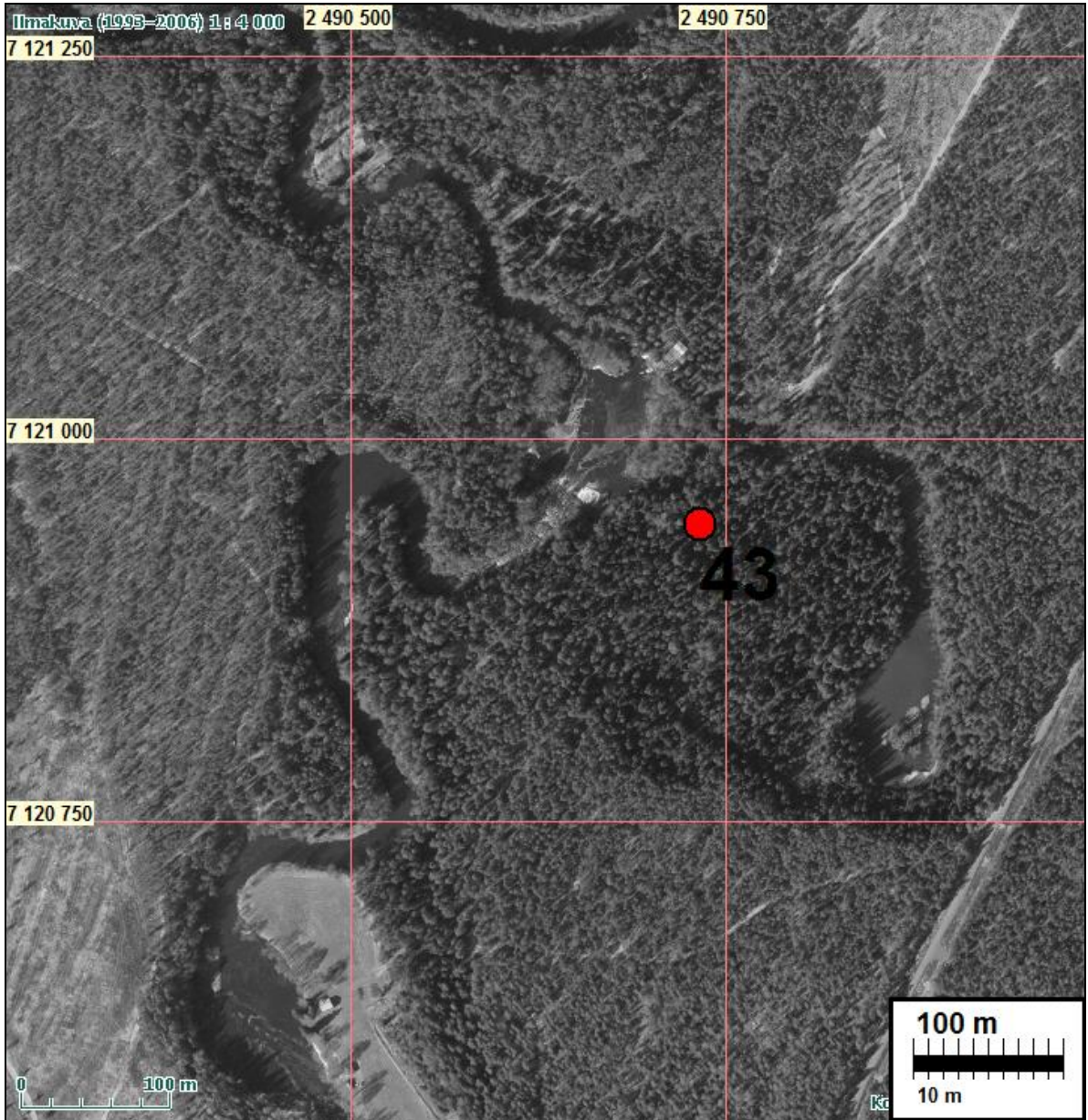
Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Siipon vt 8 sillasta 2,9 km kaakkoon, Pleunan talosta n. 400 m koilliseen, joen mutkan kaakkoisrannalla, joesta n. 60 m.

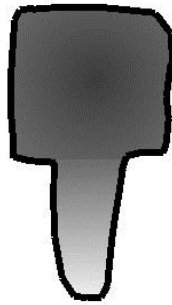
Huomiot: Siiponjoki 1, asumuksen pohja, historiallinen, osittain sortunut, tiheä sekametsä, aluskasvillisuus varpuja ja sammalta, maaperä hiekka; suorakulmainen 4 x 4 mittainen ja n. 2 m syvä kuoppa, jonka pohjasta lähtee n. 1-1,5 m leveä ja 4 m pitkä ramppi maanpinnalle. Tulkinta: perimätiedon mukaan (tiedonanto Pleunan talon omistaja) paikalla oli ison vihan aikainen piilopirtti. Rakenne sopii hyvin sellaiseksi.

1:5 000

Siiponjoki 1 karttaluonnos

5 m

ilmansuunta ei määritetty

44 KALAJOKI SIIPONJOKI 2

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

Laji: varustus

Kartta: x: 7123 124 y: 2489 908 z: 8 ±1 m
p: 7127 035 i: 3344 243

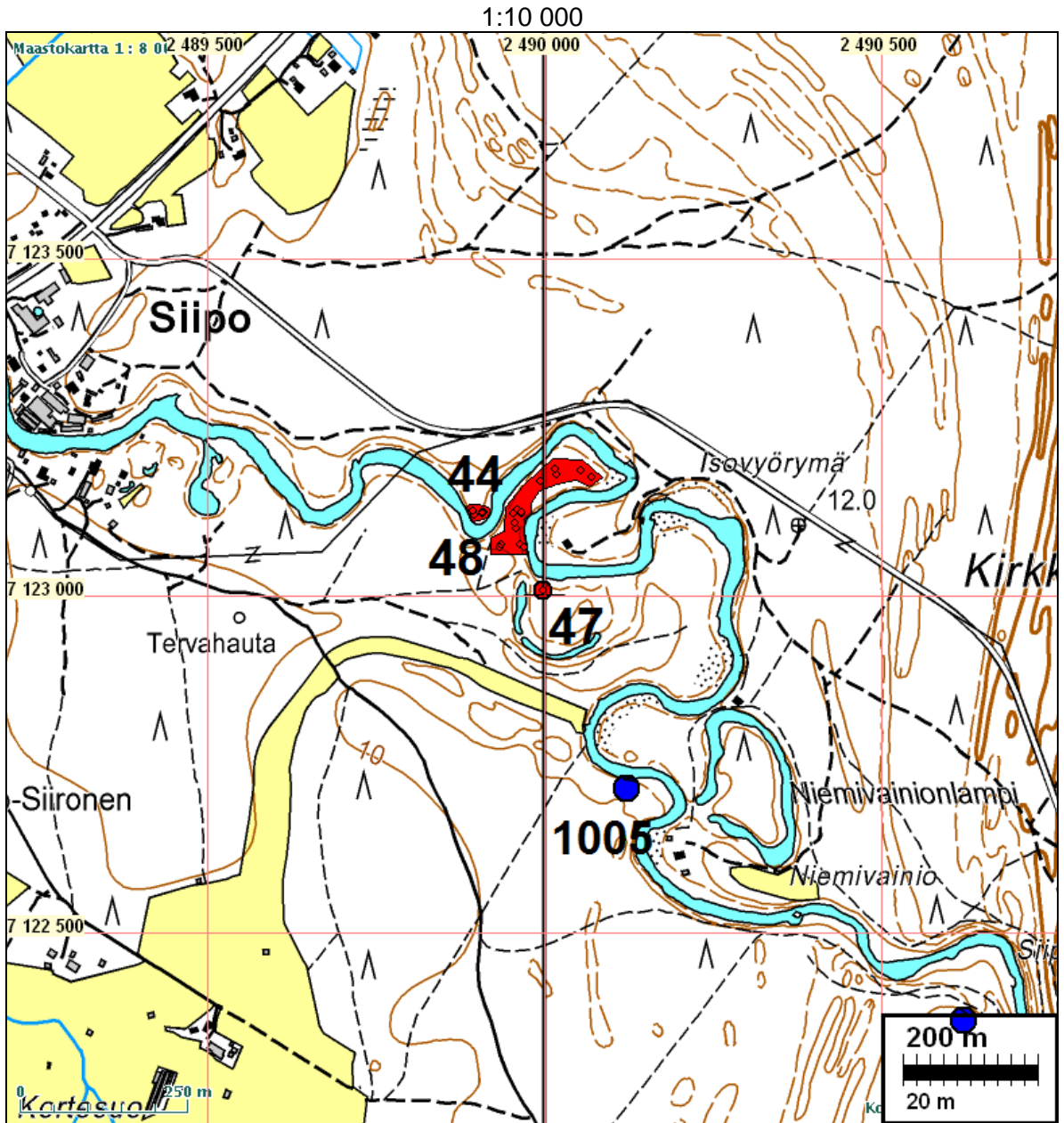
Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

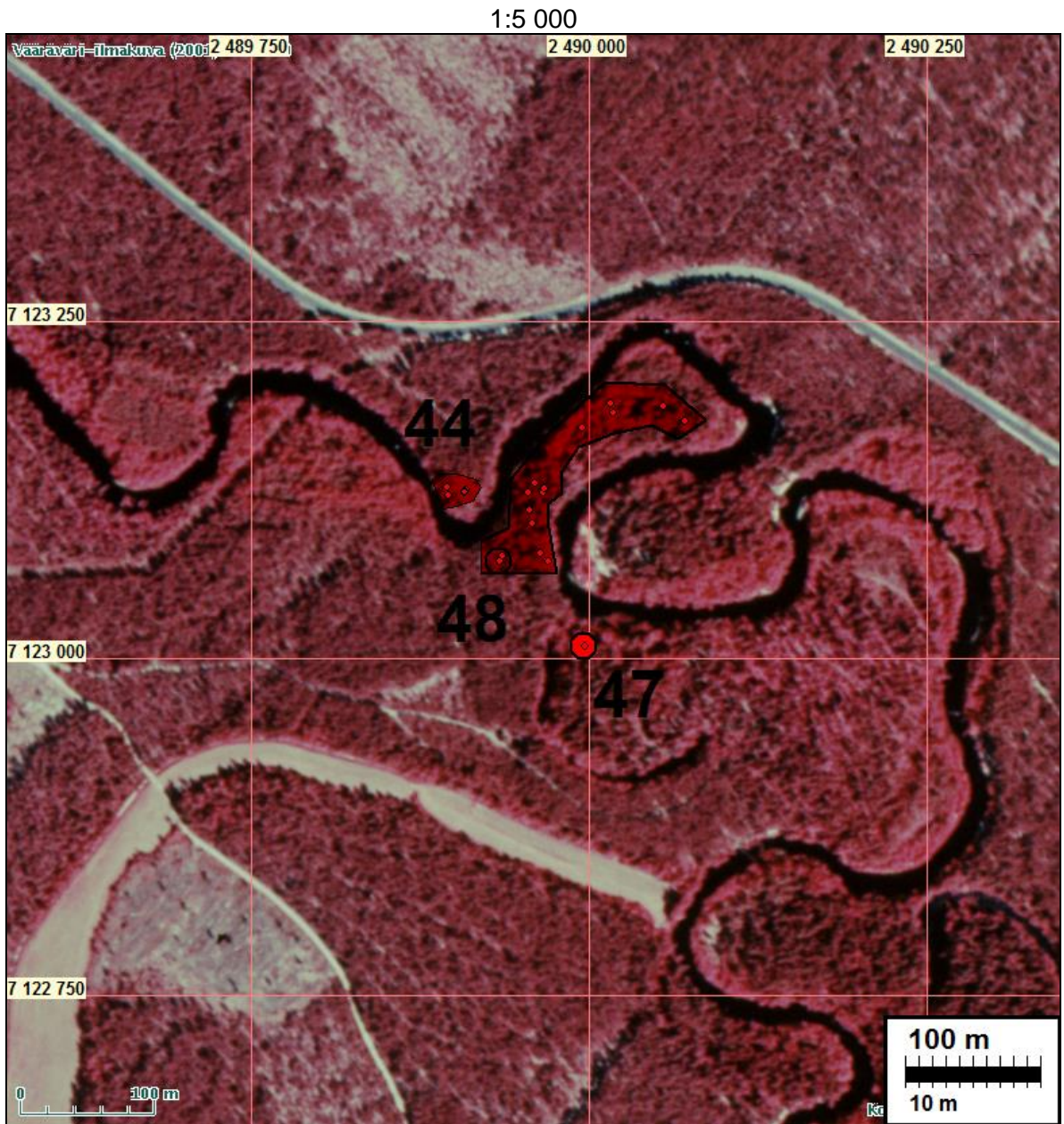
Sijainti: Paikka sijaitsee Siipon vt 8 sillasta 0,8 km itään, joen pohjoisrannalla, niemekkeen kärjessä.

Huomiot: Siiponjoki 2, kaivantoja 2 kpl, historiallisia, niemen kärjessä; hiekka, tiheä sekametsä, kaksi samansuuntaista 20-22 m pitkiä ja 3-4 m leveitä kaivantoa niemen poikittaissuunnassa lähellä niemen kärkeä (suunta itä - länsi); syvyys noin metri; runsaan kasvillisuuden takia kaivannot on maastossa huonosti havaittavissa ja valokuvissa rakenteet eivät näy selvästi. Ks. myös kohde Siiponjoki 4 joen eteläpuolella. Tulkin- ta: SKA:n karttaan 1800-luvun alusta (lähde: Lappalainen Jussi T. ym., Sota Suo- mesta - Suomen sota 1808-1809. SKS 2007.) on merkitty Suomen Sodan aikaiset varusteet lähellä sitä paikkaa, missä kaivannot sijaitsevat. Kyse voi olla sitten näis- tä, mutta varmuutta saa vain kaivaustutkimuksella.

Kartta s. 68 , Ilmakuva s. 69.

Kaivantoja niemen kärjessä. Mahd. varustuksia v. 1808-9.

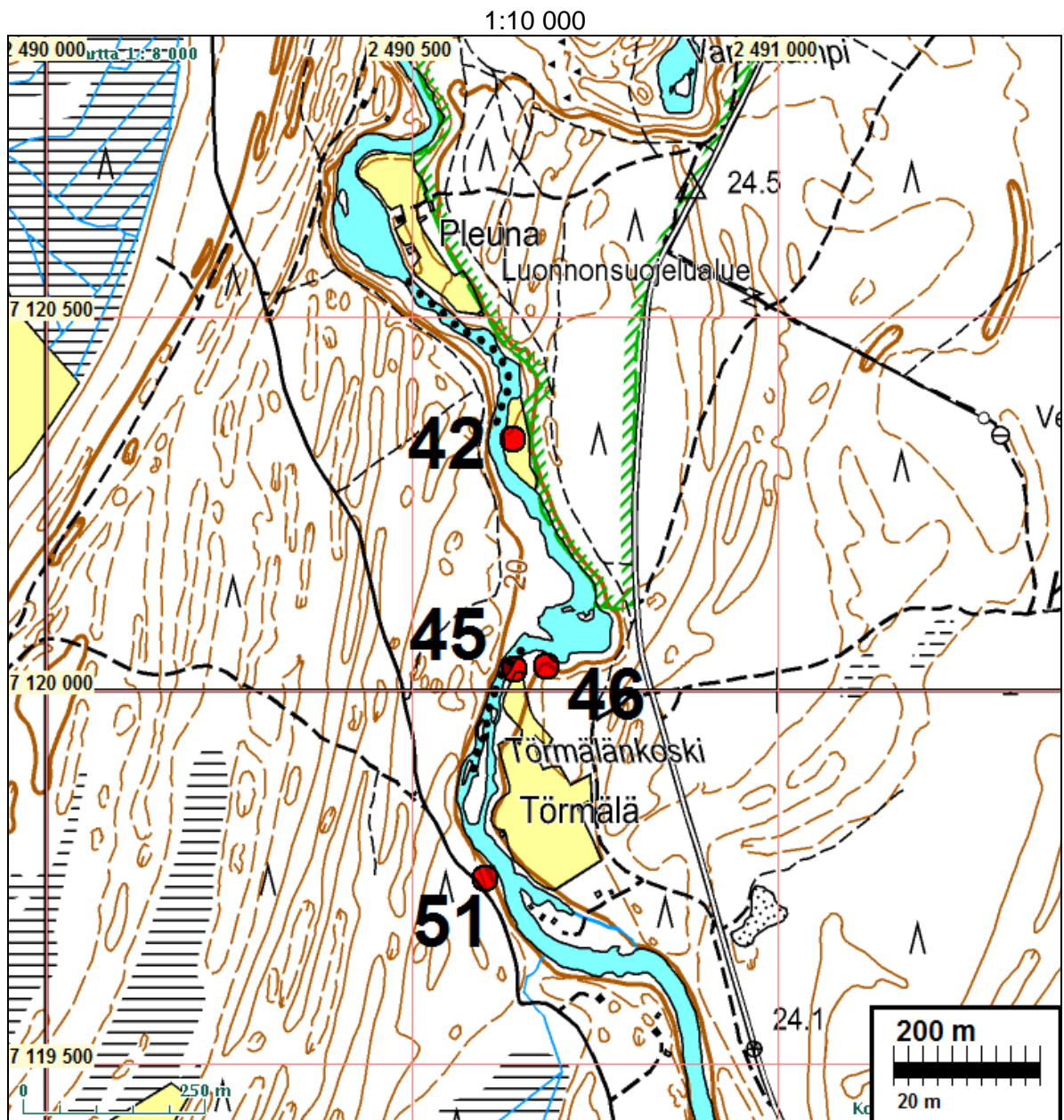
45 KALAJOKI SIIPONJOKI TÖRMÄLÄNKOSKI 1

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: mylly

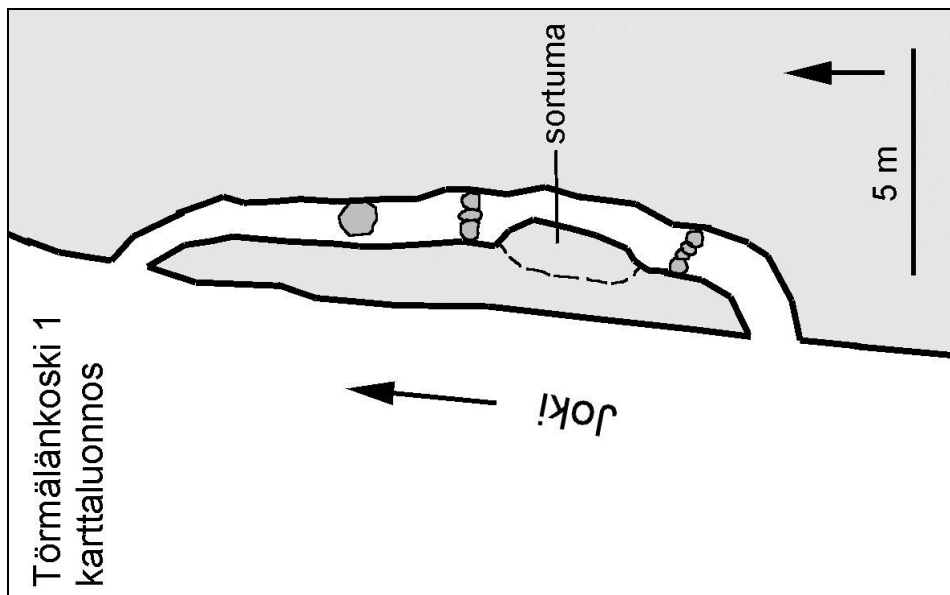
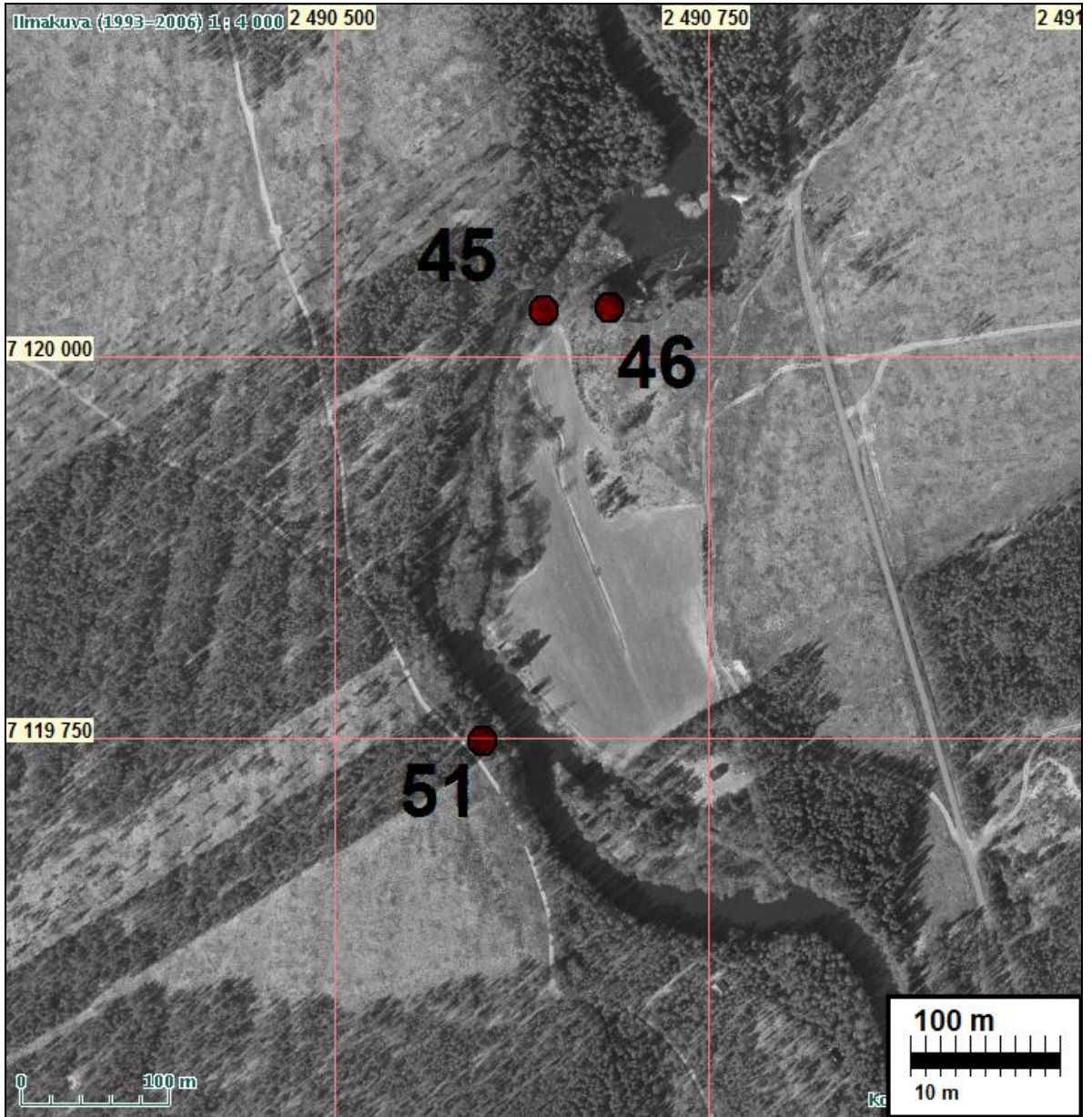
Kartta: x: 7120 030 y: 2490 640 z: 18 ±1 m
 p: 7123 909 i: 3344 828

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Siipon vt 8 sillasta 3,7 km S, Törmälänkosken N-pään itärannalla.
 Huomiot: Törmälänkoski 1, ränni, historiallinen, jokipenkka, tiheä pensaikko ja aluskasvillisuus; jokipenkkaan kaivettu n. 17 m pitkä ja 1-1,5 m leveä ränni, syvyys n. 1 m; rännissä on kaksi poikittaista kiviriviä; rännin reunat ovat paikoitellen sortuneet. Tulkinta: myllyn paikka, myllyränni; mylly ja sen perustukset on ilmeisesti kokonaan purettu; paikalla on ollut perimätiedon mukaan mylly (tiedonanto: Pleunan talon omistaja, jonka tavattiin kenttätöyön aikana).

1:5 000

46 KALAJOKI SIIPONJOKI TÖRMÄLÄNKOSKI 2

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: varustus: taisteluhauta

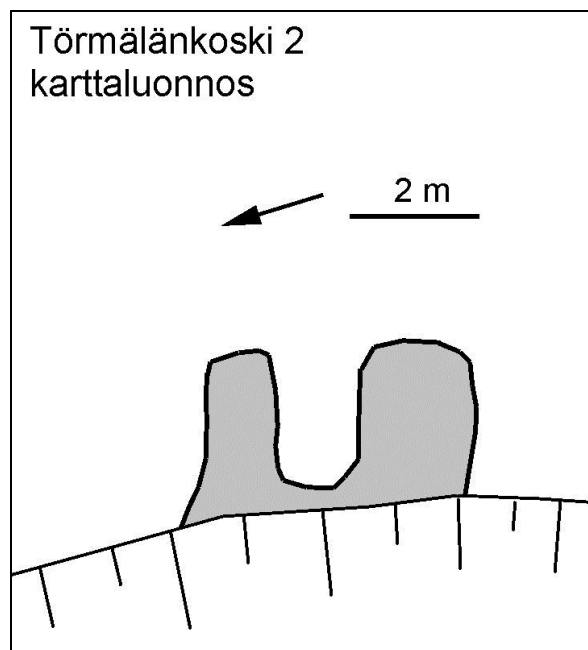
Kartta: x: 7120 032 y: 2490 684 z: 20 ±1 m
 p: 7123 909 i: 3344 873

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Siipon vt 8 sillasta 3,7 km etelään, Törmälänkosken pohjoispään itäpuolella n. 45 m. joen mutkan etelärannalla.

Huomiot: Törmälänkoski 2, kaivantoja, historiallinen, sortuneen jokitörmän reunalla; kaksi samansuuntaista kaivantoa (n. 3 x 1,3 m ja 3 x 2 m, syvyys 0,8 – 1 m) joiden välissä on valli, rakenteet loppuivat lännessä sortuneen jokitörmään, alkuperäinen koko ja muoto ei ole tiedossa. Tulkinta: Törmälänkoskella oli Suomen Sodan aikaisia varustuksia (vrt. kohteet Siiponjoki 2 ja 4), mutta ilman kaivaustutkimuksia jää avoin, liittyvätkö nämä rakenteet mahdollisesti em. varustuksiin.

Kartta s. 70. Ilmakuva s. 71.

47 KALAJOKI SIIPONJOKI 3

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: asunta

Kartta: x: 7123 009 y: 2489 996 z: 8 ±1 m
 p: 7126 916 i: 3344 325

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

- Sijainti:** Paikka sijaitsee Siipon vt 8 sillasta 1,0 km kaakkoon, joen etelärannalla, vanhan uoman ja joen nykyisen uoman välillä.
- Huomiot:** Siiponjoki 3, kuoppia, 2 kpl, historiallisia, sekametsä, rehevä aluskasvillisuus; kaksi samankokoista kuoppaa (ø 3 m, syvyys 0,8 m) kuoppien etäisyys 6 m; pohjassa 10 cm vahva humuskerros, sen alla 15 cm paksu kerros nokista hiekkaa. Tulkinta: funktio epäselvä; vuoden [1763 toimituskartan](#) mukaan paikalla oli silloin sotilastorppa; kuopista 10-25 m kaakkoon on tasainen alue, jonka kasvillisuus on tyypillinen vanhalle talonpaikalle, perustukseen ym. viittaavia rakenteita ei kuitenkaan havaittu.

Kartta s. 68 , Ilmakuva s. 69, peitepiirros s. 67

48 KALAJOKI SIIPONJOKI 4

- Rauh.lk:** 2
- Ajoitus:** historiallinen
- Laji:** varustus
- Kartta:** x: 7123 145   y: 2489 974   z: 8 ±1 m
p: 7127 053   i: 3344 310
- Tutkijat:** Schulz & Rostedt 2008 inventointi
- Sijainti:** Paikka sijaitsee Siipon vt 8 sillasta 0,9 km itään., joen etelärannalla olevassa laajassa joen mutkan välisessä niemessä.
- Huomiot:** Siiponjoki 4, muinaisjäännösryhmä, kaivantaja, kuoppia; joen mutkan muodostamassa pitkällä niemellä, noin 1,5 ha:n alueella; historiallisia; sekametsä, rehevä aluskasvillisuus; tässä jokilaakson osuudessa on joen meandroinnin takia lukuisia vanhojen jokiuomien jäänteitä, valleja ja kuoppamaisia syvänteitä, jotka vaikeuttavat joidenkin rakenteiden tulkintoja.
A-D, B-C: kaksi samansuuntaista (länsi – itä) kaivantoa, pituus 25-30 m , leveys 2.5 – 3 m , syvyys 0,7-1 m; kaivantojen välissä kapeahko valli. Kaivannot on ilmeisesti tehty vanhoihin joki-uomiin (ne jatkavat länteen kapeina juovina), mutta kulmikkaat levennykset, yksi poikittainen valli kaivannossa sekä jyrkkäseinäiset itäpäät osoittavat, että alunperin luonnolliset muodostelmat on kaivamalla muokattu.

E: kuoppa, soikea, hieman epäsäännöllinen, mitat 6 x 5 x 1,2 m; mahdollisesti luonnollinen.

F-G, H-I: kaksi samansuuntaista (lounas – koillinen) kaivantoa, pituus 15 – 20 m leveys 2-3 m syvyys 0,8 – 1,2 m, selvät päät viittaavat siihen, ettei olisi kyse vanhojen jokiuomien jäänteistä.

J: kuoppa, suorakulmainen, mitat n. 5 x 4 m, syvyys 0,8 m.

L-N: ”kaivanto” 20 x 2 – 2,5 m, syvyys 0,5 – 0,8 m; mahdollisesti vanhan jokiuoman jäännös.

K, O, P: kuoppia; pieniä kuoppia, joita reunustaa selvä valli (Ø 1,3-1,5 m vallin korkeus noin 20 cm; keskellä olevan kuopan Ø 0,7-0,9 m, syvyys yli 0,5 m.

Tulkinta: kaivannot A-D, B-C, F-G, H-I sopisivat muodoltaan ja sijainnin kohdella Siiponjokea 2 nähdessä hyvin varusteiksi; toisaalta kartassa Suomen sodan aikaisista varusteista ei ole merkitty tähän kohtaan varustuksia joen eteläpuolelle. Kaivantojen ja kuoppien luonne voidaan selvittää vain kaivaustutkimuksella.

Koordinaatit:

7123072	2489934,	7126982	3344267	16	A, KAIVANTO länsipää
7123076	2489936,	7126986	3344268	13	B, KAIVANTO länsipää
7123078	2489964,	7126986	3344297	23	C, KAIVANTO itäpää
7123072	2489970,	7126980	3344302	15	D, KAIVANTO itäpää
7123100	2489958,	7127009	3344292	10	E, KUOPPA, luonnollinen
7123110	2489956,	7127018	3344290	9	F, KAIVANTO eteläpää
7123123	2489966,	7127031	3344301	9	G, KAIVANTO pohjoispää
7123123	2489955,	7127031	3344290	17	H, KAIVANTO eteläpää
7123130	2489960,	7127038	3344295	7	I, KAIVANTO pohjoispää
7123126	2489967,	7127034	3344302	2	J, KUOPPA
7123182	2490018,	7127087	3344355	19	K, KUOPPA
7123187	2490055,	7127091	3344393	16	L, KAIVANTO luoteispää
7123176	2490071,	7127079	3344408	15	N, KAIVANTO kaakkoispää
7123189	2490016,	7127095	3344354	31	O, KUOPPA
7123171	2489995,	7127077	3344332	11	R, KUOPPA

Kartta s. 68 , Ilmakuva s. 69, peitepiirros s. 67

Kaivantoja, jotka mahdollisesti varustuksien jäänteitä

49 KALAJOKI SIIPONJOKI 5

Rauh.lk: 2

Ajoitus: historiallinen

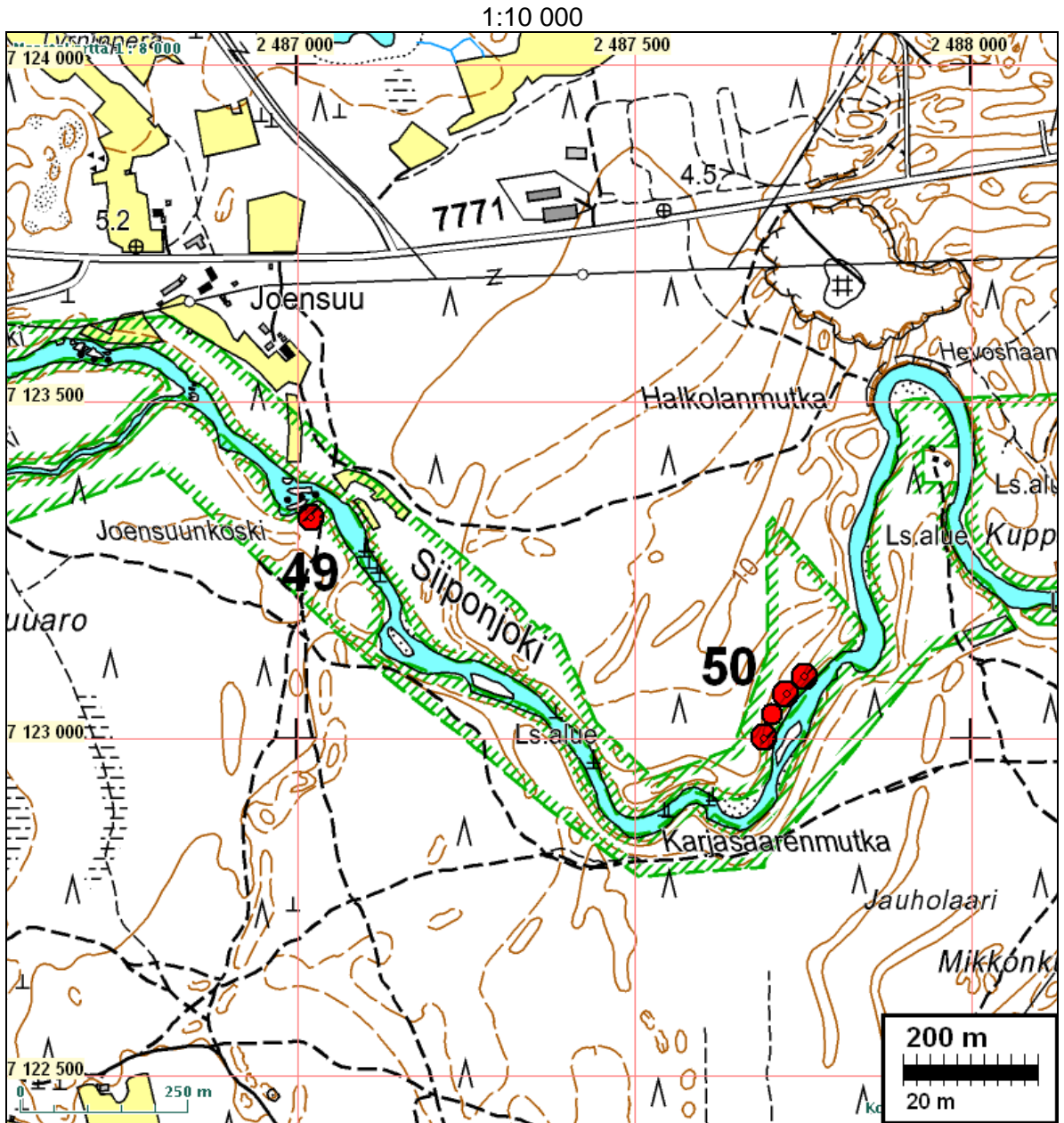
Laji: tunnistamaton: kuoppa

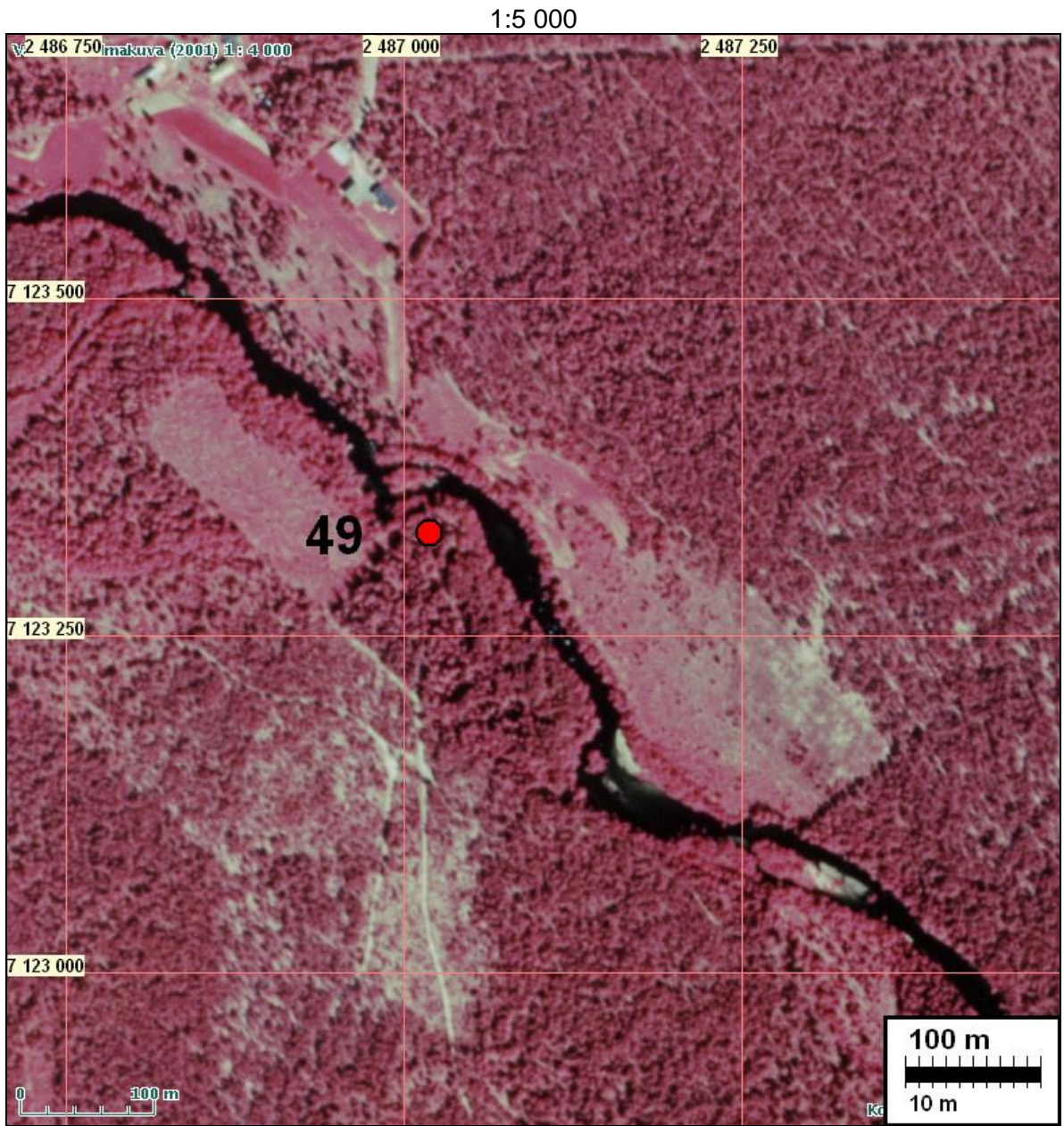
Kartta: x: 7123 326   y: 2487 019   z: 3 ±1 m
p: 7127 373   i: 3341 366

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Siipon vt 8 sillasta 2,1 km länteen, Joensuunn kosken lounaisrannalla.

Huomiot: Siiponjoki 5, kuoppa, historiallinen, kuusimetsä; ø 1,2 m, syvyys 0,5 m; pohjassa 15 cm humusta, sen alla harmaaksi värjäytynyttä hiekkaa, 25 cm:n syvyydessä puhdasta hiekkaa.

50 KALAJOKI SIIPONJOKI 6

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: tunnistamaton: kuoppa

Kartta: x: 7123 091 y: 2487 750 z: 9 ±1 m
 p: 7127 103 i: 3342 085

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Siipon vt 8 sillasta 1,4 km länteen, joen Karjasaarenmutkan pohjoispuolella, joen länsi/pohjoisrannalla.

Huomiot: Siiponjoki 6, kuoppia 4 kpl, historiallisia, harvaa mänty-/kuusimetsä, rehevä aluskasvillisuus, maaperä hiekkaa; kuopat sijaitsevat jyrkän jokitörmän yläpuolella melko suorassa rivissä noin 120 m:n matkalla; läpimitta 1,5 – 2m, syvyys 0,4-0,7 m. Kuoppien pohjassa (A ja B) oli hyvin paksu turve-/humuskerros (20-30 cm), sen alla harmaaksi värjäytynyttä hiekkaa, yhdellä kuopalla oli selvä n. 20 cm korkea ja 50 cm leveä valli. Tulkinta: funktio epäselvä.

Kartta s. 76, ilmakekuva s. 77.

51 KALAJOKI SIIPONJOKI TÖRMÄLÄNKOSKI 3

Rauh.lk: 2
 Ajoitus: historiallinen
 Laji: valmistus: tervahauta

Kartta: x: 7119 748 y: 2490 599 z: 20 m
 p: 7123 629 i: 3344 774

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

- Sijainti: Paikka sijaitsee Siipon vt 8 sillasta 3,9 km etelään, Törmälänkosken eteläpäästä n. 100 m etelään, joen länsirannalla, metsätien ja joen välillä jokitörmällä.
- Huomiot: Törmälänkoski 3, Tervahauta, historiallinen, harvaa vanhaa kuusikkoa jossa kasvaa lisäksi runsaasti nuoria lehtipuita. Tervahauta sijaitsee jokitörmän yläpuolella, halssi on törmän rinteessä itään, joelle päin. Tervahaudan läpimitta on noin 10 m (sisämita 7 m) ja syvyys n. 1,3 m, halssin pituus on 3 m.

Kartta s. 70. Ilmakuva s. 71.

Muut havainnot**1001 KALAJOKI PUTKIKARI**

Rauh.lk: 0 / ei muinaisjännös
 Ajoitus: historiallinen: nykyaika
 Laji: asuinpaikka: liesipaikka

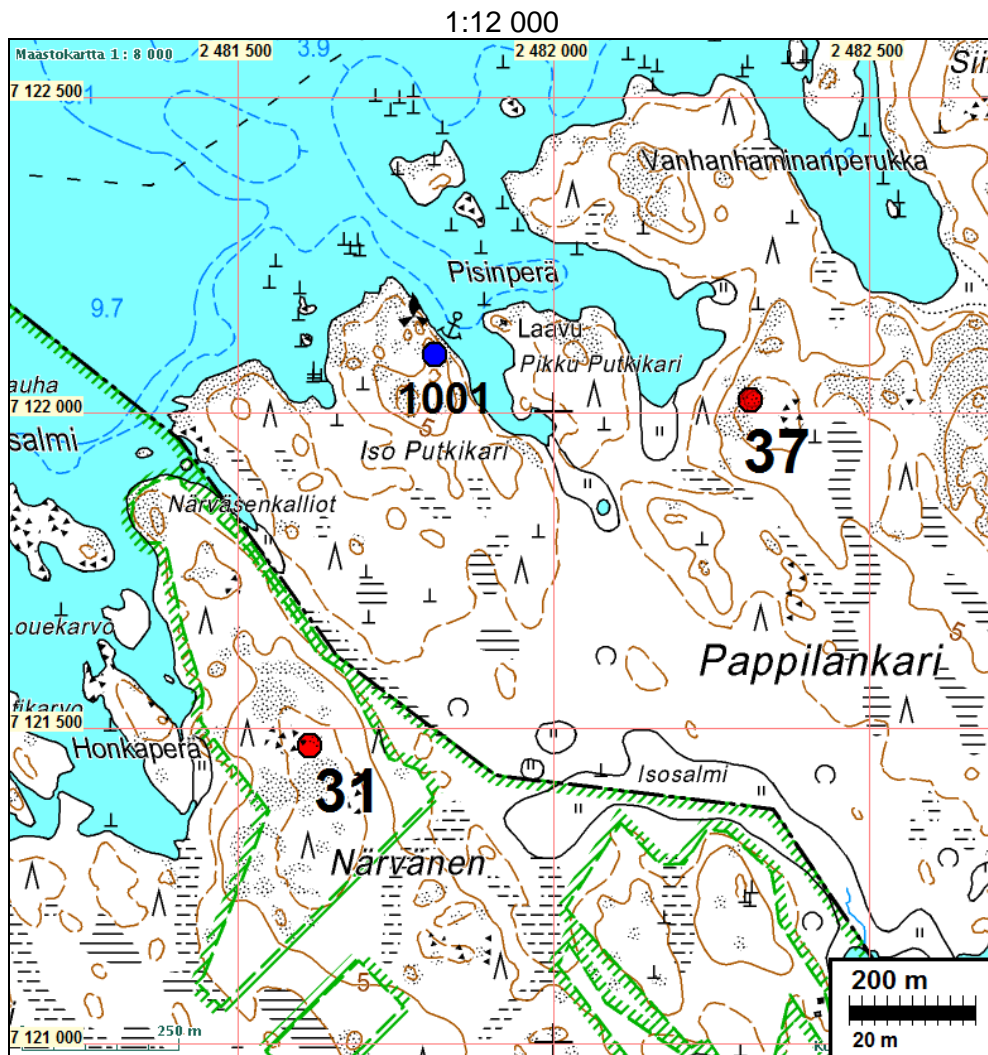
Kartta: x: 7122 090 y: 2481 812 z: 5 ±1 m
 p: 7126 383 i: 3336 105

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin pohjoisrannalla, Pisinperänlahden lounaisrannalla, ankkuripaikan eteläpuolella.

Huomiot: Ei muinaisjännös, uuni, tulisija ja kiviportaat. Isossa kalliokolossa, partiolaisten 1970-luvulla tekemiä rakennelmia (tieto Marko Sieväseltä).

Ilmakuva s. 57.

1002 KALAJOKI RAHJA RYÖPÄS 2

Rauh.lk: 0 / ei muinaisjäänös
 Ajoitus: ajoittamaton
 Laji: muu: lohkare - rajakivi

Kartta: x: 7123 982   y: 2482 906   z: 9 ±1 m
           p: 7128 222   i: 3337 287

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin pohjoispuolella olevan Ryöpäs saaren/niemen pohjoisosan keskellä kallion laella.

Huomiot: ei muinaisjäänös, siirtolohkare; mahdollinen rajakivi. Ryöpäs ollut 1500-luvulla Suur-Lohtajan ja Suur-Kalajoen rajapaikka, rajalinjan päätepiste. Lohkare saaren pohjoisosan korkeimmalla kohdalla (saari paljon pienempi 1500-luvulla) sopisi rajamerkiksi. Lohkare nyt osin sammaleen peitossa eikä sammalta poistettu mahdollisten merkkien havaitsemiseksi. Paljaassa pinnassa ei merkkejä havaittu.

Kartta s. 13.

1003 KALAJOKI RAHJA RYÖPÄS 3

Rauh.lk: 0 / ei muinaisjäännös
 Ajoitus: historiallinen: nykyaika
 Laji: muu: veneenkiinnitysrengas

Kartta: x: 7123 766 y: 2483 023 z: 1
 p: 7128 001 i: 3337 394

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Pappilankarin pohjoispuolella olevan Ryöpäs saaren/niemen keski-
 osan itärannalla.

Huomiot: Ei muinaisjäännös, vanha veneenkiinnitysrengas rantakalliossa.

Kartta s. 13.

1004 HIMANKA RAHJA HEVOSKARI NW

Rauh.lk: 0
 Ajoitus: historiallinen: nykyaika
 Laji: rökkiö

Kartta: x: 7122 006 y: 2478 888 z: 2
 p: 7126 437 i: 3333 179

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Hevoskarin länsiosan pohjoisrannalla.

Huomiot: Ei muinaisjäännös, pieniä kivirökkiöitä kalliolla, 2 kpl, resentejä eli nykyajan tuot-
 teita.

Kartta s. 16 ja ilmakehuva s. 17.

1005 KALAJOKI SIIPONJOKI RAJAMERKKI 1

Rauh.lk: 0 / ei muinaisjännös
 Ajoitus: historiallinen: nykyaika
 Laji: raja: kivi

Kartta: x: 7122 715   y: 2490 121   z: 8 ±1 m
 p: 7126 616   i: 3344 436

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Siipon vt 8 sillasta 1,2 km kaakkoon, joen länsirannalla
 Huomiot: Rajakivi nykyisellä tilarajalla.

Kartta seur. sivulla

1006 KALAJOKI SIIPONJOKI RAJAMERKKI 2

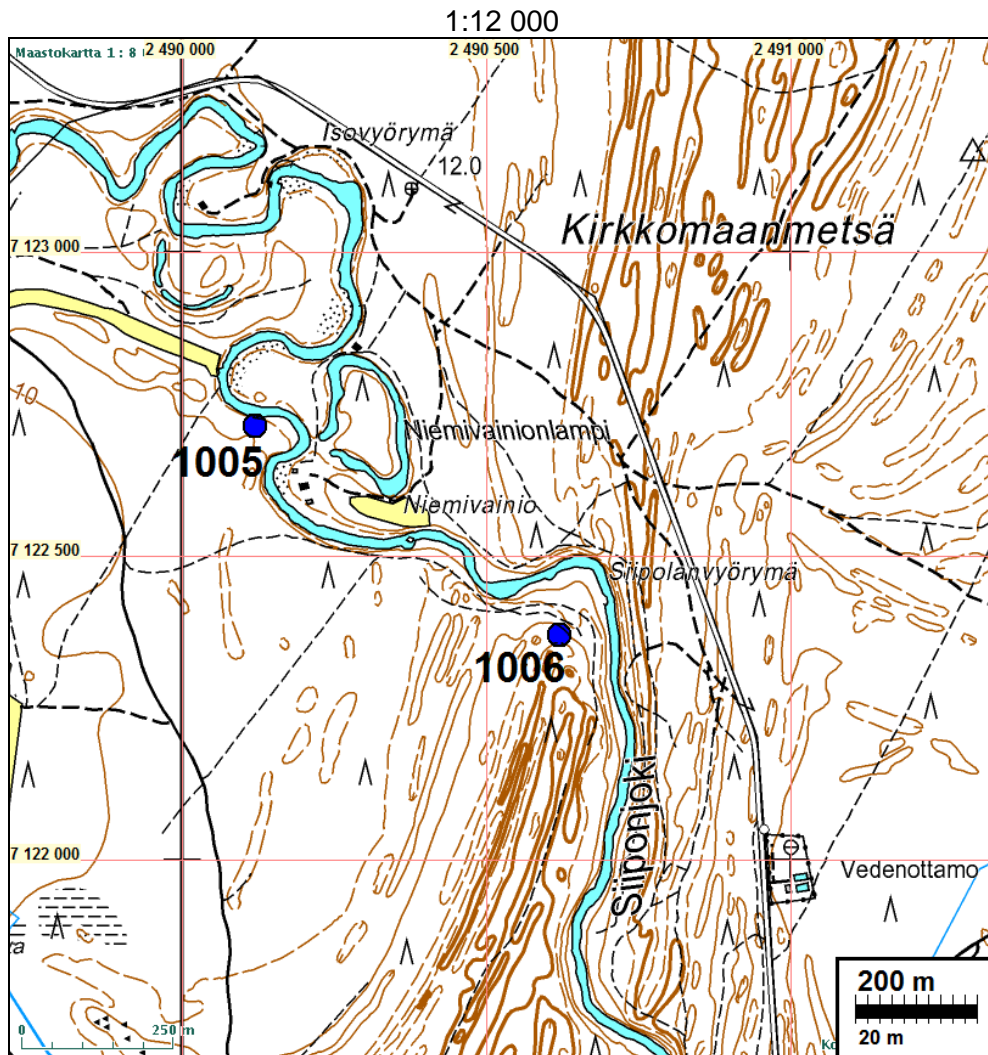
Rauh.lk: 0 / ei muinaisjännös
 Ajoitus: historiallinen: nykyaika
 Laji: raja: kivi

Kartta: x: 7122 371   y: 2490 621   z: 14 ±1 m
 p: 7126 249   i: 3344 920

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Siipon vt 8 sillasta 1,8 km kaakkoon, joen mutkan eteläpuolella laajan kankaan pohjoispäässä.
 Huomiot: Rajakivi nykyisellä tilarajalla.

Kartta seur. sivulla

1007 KALAJOKI SIIPONJOKI W 1

Rauh.lk: 0 / ei muinaisjäänös

Ajoitus: historiallinen

Laji: raja: kivi

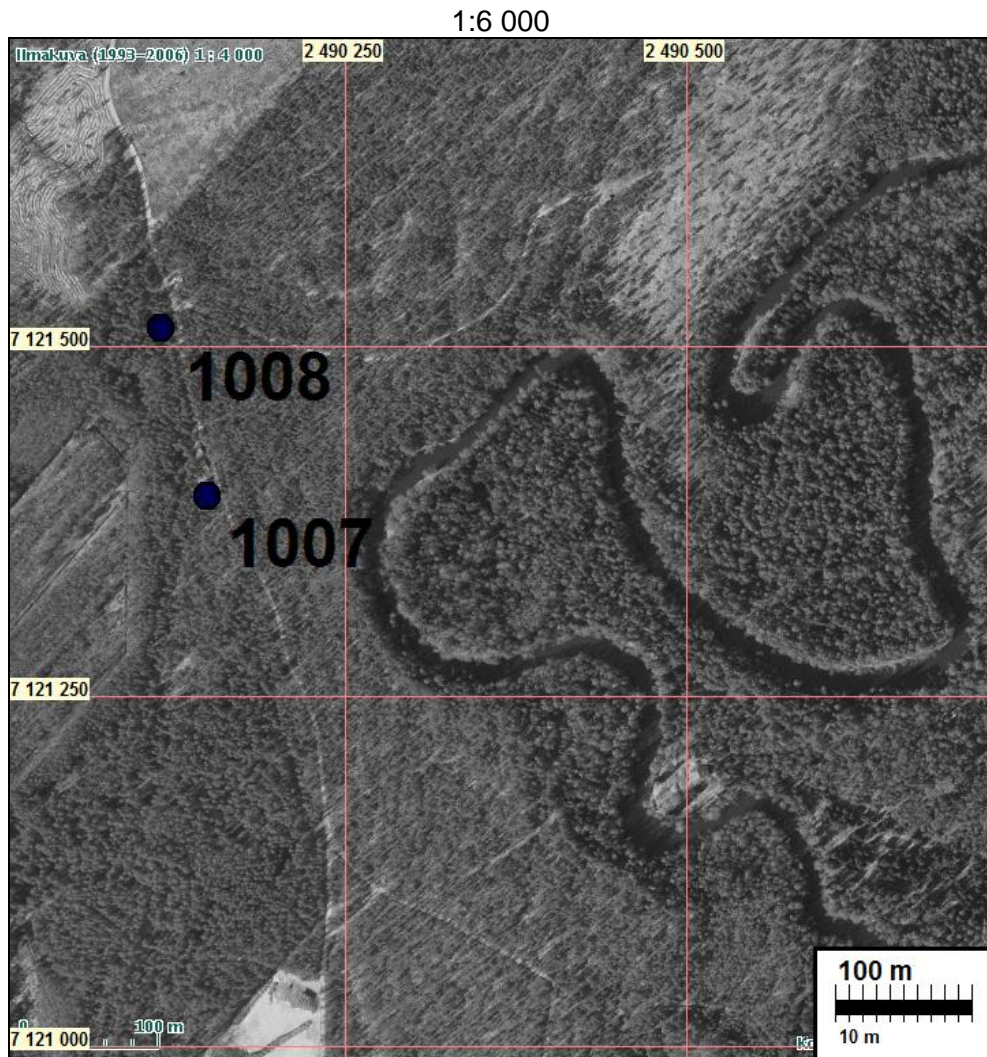
Kartta: x: 7121 393 y: 2490 149 z: 15 ±1 m
p: 7125 294 i: 3344 402

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Siipon vt 8 sillasta 2,3 km etelään, joen länsipuolella, joenmutkasta 120 m länteen, metsätien varressa tien länsipuolella.

Huomiot: Siiponjoki W 1, merkkikivi, historiallinen, mäntymetsä, aluskasvillisuus puolukkaa, sammalta ja jäkälää; pieni kiviröykkiö $\varnothing$ 0,9 m, jonka keskellä 0,6 m korkea pystykivi (kallellaan), ei hakkauksia. Tulkinta: rajakivi nykyisellä tilarajalla.

Kartta s. 65. Ilmakuva seur. sivulla.

1008 KALAJOKI SIIPONJOKI W 2

Rauh.lk: 0 / ei muinaisjännös

Ajoitus: historiallinen

Laji: raja: kivi

Kartta: x: 7121 513   y: 2490 115   z: 14 ±1 m

p: 7125 415   i: 3344 374

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Siipon vt 8 sillasta 2,1 km etelään, joen länsipuolella metsätien varrella sen länsipuolella.

Huomiot: Siiponjoki W 2, merkkikivi, historiallinen, mäntymetsä, aluskasvillisuus puolukkaa, sammalta ja jäkälää; pieni kiviröykkiö $\varnothing$ 0,9 m, jonka keskellä 0,4 m korkea pystykivi (se ja osa tukikivistä on käännelty), ei hakkauksia. Tulkinta: rajakivi nykyisellä tilarajalla.

Kartta s. 65. Ilmakuva ed. sivulla.

1009 KALAJOKI KIRKONMAANKANGAS

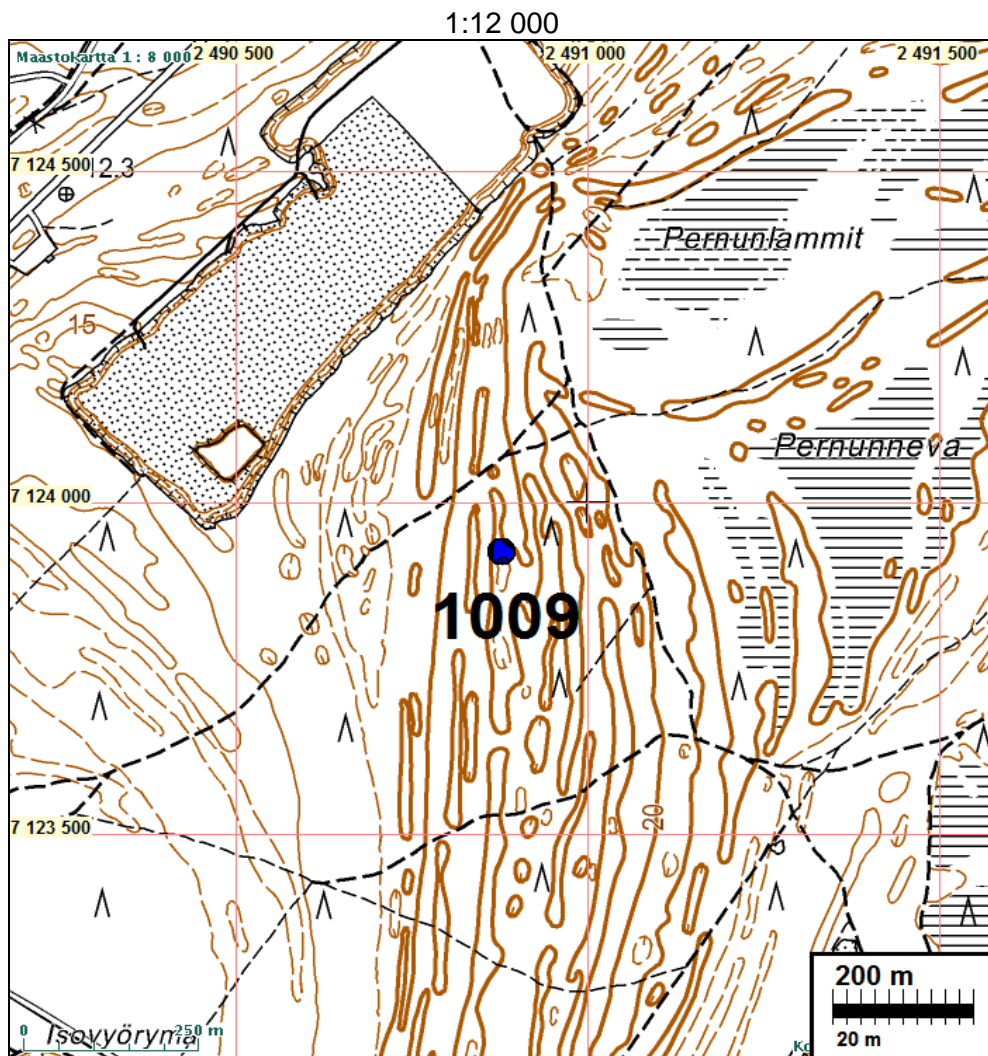
Rauh.lk: 0 / ei muinaisjännös
 Ajoitus: historiallinen: nykyaika
 Laji: maatalous: ladonpohja

Kartta: x: 7123 927 y: 2490 878
 p: 7127 791 i: 3345 250

Tutkijat: Schulz & Rostedt 2008 inventointi

Sijainti: Paikka sijaitsee Siipon vt 8 sillasta 1,8 km itään, laajan hiekkakankaan keskellä Pernunnevan itäpuolella.

Huomiot: ei muinaisjännös, Kirkkomaankangas, ladon pohja (lato purettu)

Vanhat kartat

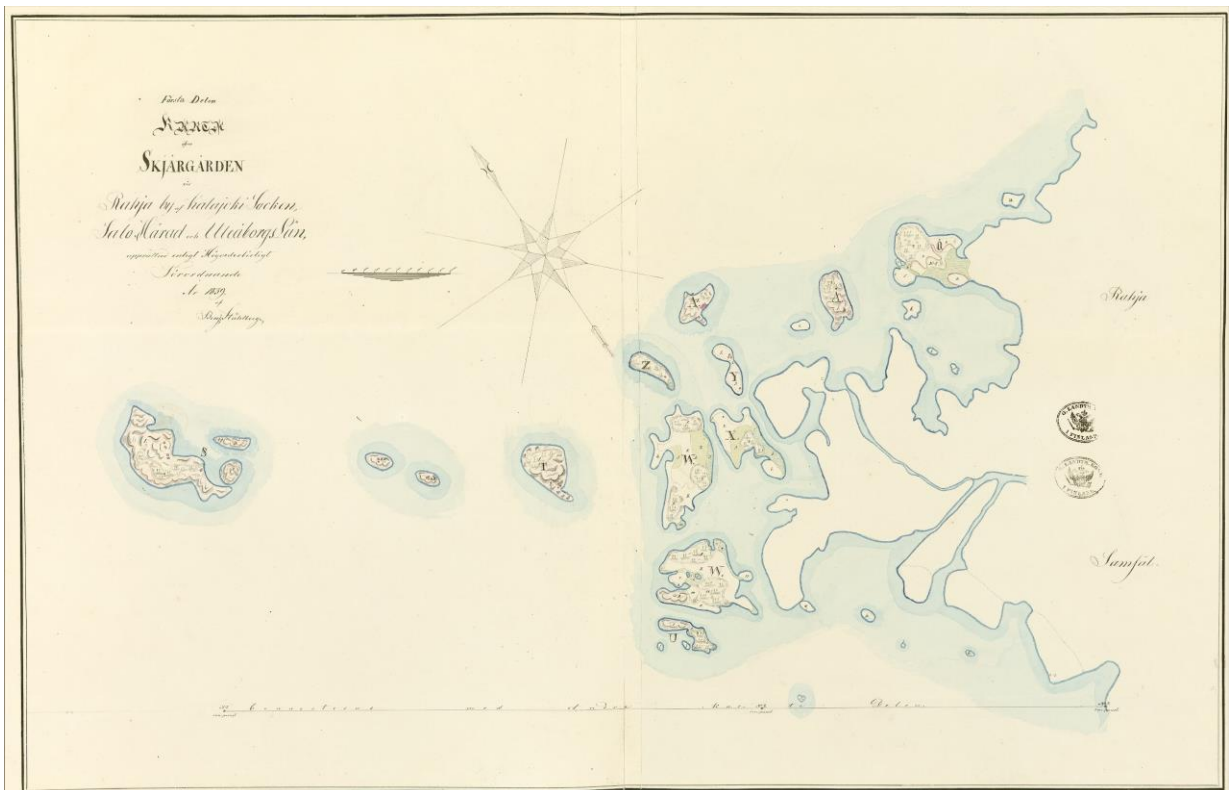
Raporttiin tulostetut kartat ovat alkuperäisistä kuvatiedoista pienennettyjä ja vahvemmin kompressoituja. Originaalit karttatiedostot ovat raportti CD:llä.

Vääräkari Haminanperä 1893

Maastokartta samasta alueesta sivulla 40.

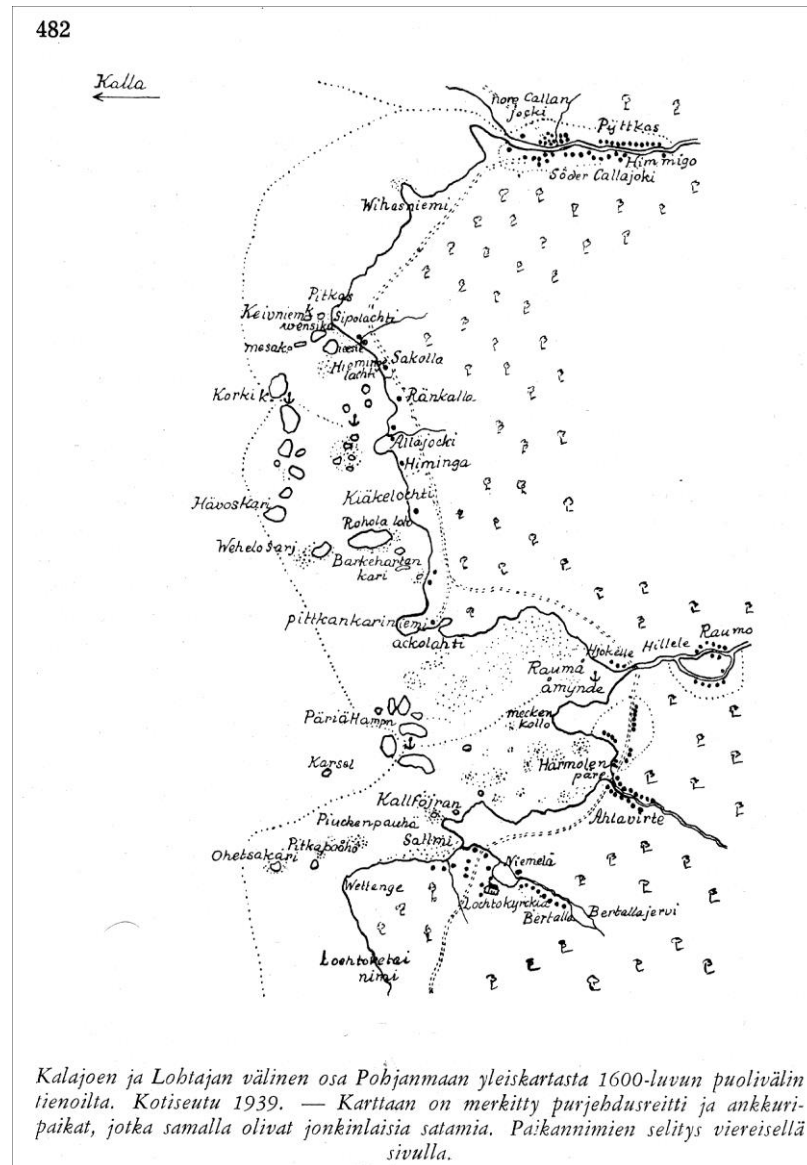
Karttaan merkityt kalastajamajat edelleen olemassa. Kalliohakkauskohte nro [24](#) on merkitty tähän karttaan, samoin sen vieressä oleva yksi v. 2008 havaittu röykkiö. Kivikasa hakkausten länsipuolella lienee hävinnyt. Sitä ei havaittu v. 2008. Huomaa: lahden pohjukkaan merkitty ”laivan jäännöksi”.

Lepänen-Rahjan satama 1839

Kartta kuvaa suurimmilta osin – idässä – tutkimusalueen ulkopuolista aluetta. Äärimmäisenä oikealla Lepänen ja sen itäpuolella nykyinen Syökovan saari kahtena pienenä luotona. Syökovan kaakkois- ja lounaispäissä on pienet kolmen metrin korkeudelle kohoavat nyppylät 1839 luotojen kohdalla. Huomattavaa on että näillä kahdella pienellä luodolla on talot ulkorakennuksineen. Paikkaa ei tarkastettu v. 2008. Em. luotojen itäpuolella pienenä saarena nykyinen Lauri – se ei kuulunut enää tutkimusalueeseen 2008.

Saaristokartta 1650-luvulta

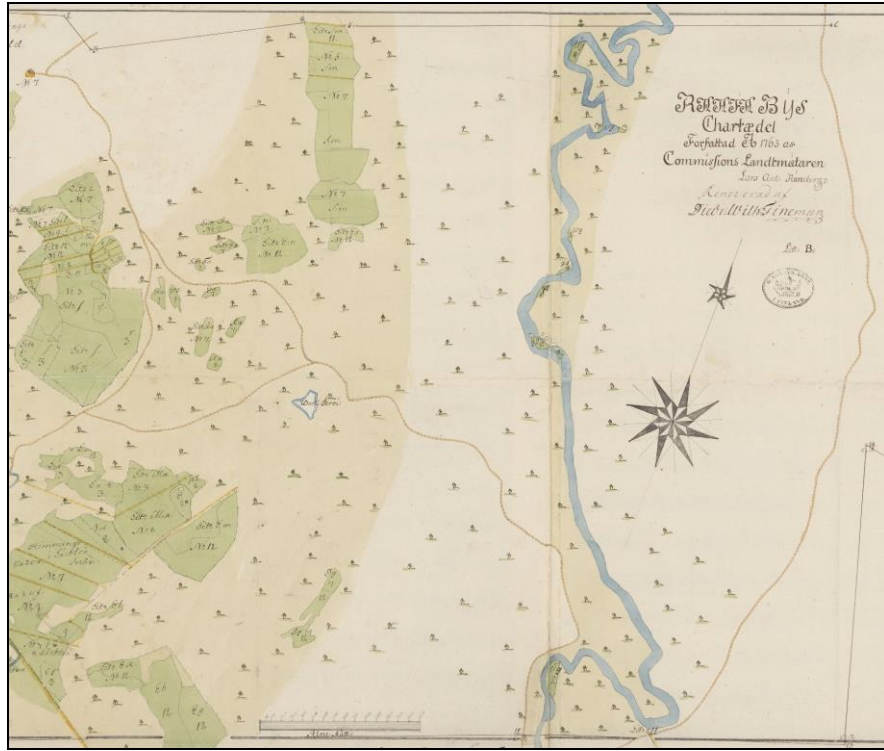
Lähde: Kalajoen historia 1956. Siiponjoen suu merkitty pienenä jokena kartan yläosassa. Kor-kiakarilla - ilmeisesti nykyisen Haminalahden kohdalla Pappilamnkarin saaren itäpäässä - sata-mapaikka. Alueella runsaasti ranoja ja röykkiöitä (kummeleita). Ks. maastokartta s. 40.

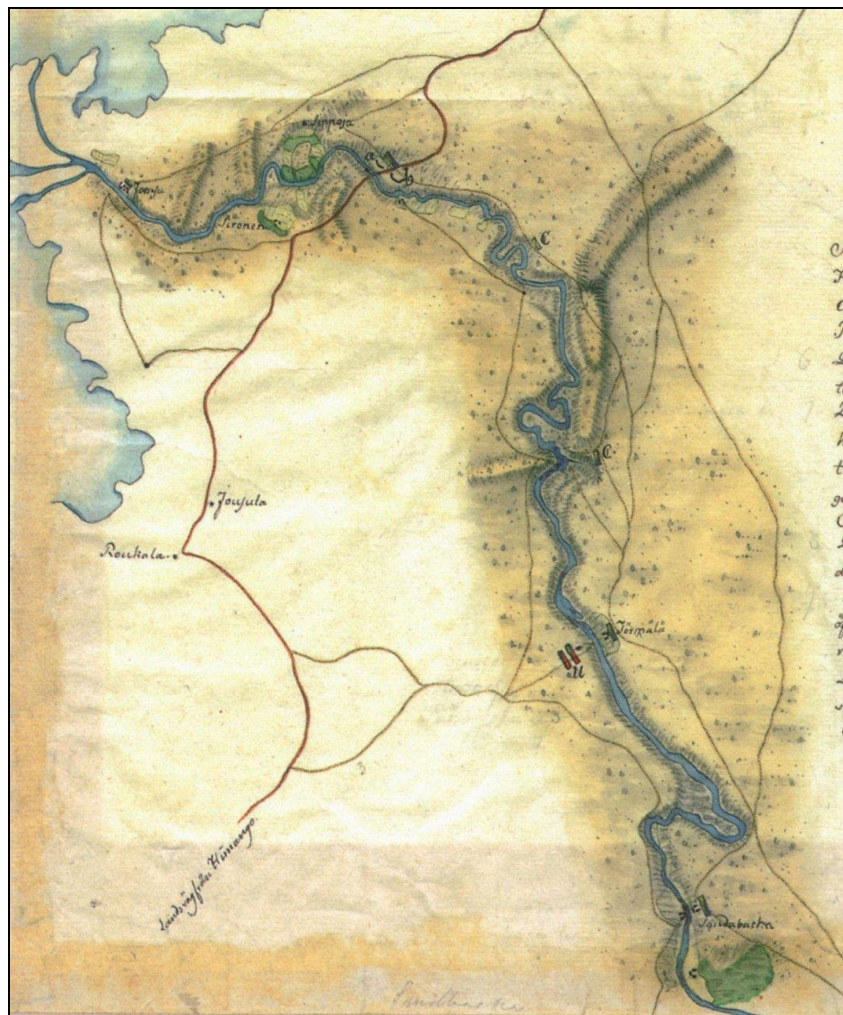
Siiponjoki 1762

1839 kartaan merkityistä taloista yksi osuu tutkimusalueelle: Soldats Torp äärimmäisenä idässä (kuvassa ylhäällä). Sen paikalla on nyt mahdollisia kellarikuoppien jäänteitä umpeen kasva-
neessa metsämaassa. Kohde nro [47](#), maastokartta s. 68. Joensuussa on joen koillispuolella nykyinen Joensuun talo, joka ei kuulunut tutkimusalueeseen samoin kuin muut talot Joensuun ja torpan välillä. Jokilaakso ympäristöineen on ollut asumaton torpasta etelään. Alla (seur. sivul-
la) ote Siiponjoen alueesta edellisestä kartasta etelään.

Siiponjoki 1808-1809.

Sotilaskartta Suomen Sodan 1808-1809 ajalta. Karttaan on merkitty sotajoukkojen - enemmän tai vähemmän suunnitelmaksi jääneitä - asemia. C:llä merkitty asema joen koillisosassa, joen

pohjoisrannalla on lähellä kohdetta [44](#), jota epäilemme varustusten jäänteiksi. Tämän kohdalla joen eteläpuolella on myös varustuksiksi tulkittuja jäänteitä, mutta niitä ei ole yllä olevaan karttaan merkitty. Yllä olevalle kartalle merkityssä (oletetussa) kohdassa ei havaittu maan päällisiä merkkejä varustuksista tms. Alueella ei ollut taisteluita Suomen Sodassa.

Törmälän pohjoispuolelle merkityn aseman tienoilla on kaivanto jota perimätieto kuitenkin pitää ison vihan aikaisena piilopirtin jäänteenä (kohde [43](#)). Alueella ei havaittu muita jäänteitä. Törmälän kohdalla on merkitty asemat joen molemmin puolin. Merkkejä niistä ei ole nykypäivään säästynyt.
